

Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXXVIII/235/22 Rady Gminy Brzyska z dnia 27 kwietnia 2022r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE BRZYSKA NA LATA 2022-2027

WSTĘP.....	3
MERYTORYCZNE OPRACOWANIE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	4
Podstawa prawna Strategii	4
Dokumenty krajowe	4
Dokumenty regionalne i lokalne	4
DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE	5
Charakterystyka Gminy.....	5
Położenie	5
Demografia.....	6
Warunki życia	8
Oświata.....	10
Kultura.....	11
Współpraca z organizacjami pozarządowymi.....	12
Pomoc społeczna	14
Bezpieczeństwo publiczne	15
Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej.....	17
Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez GOPS	18
Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej	21
Ubóstwo	22
Długotrwała i ciężka choroba oraz niepełnosprawność	25
Bezrobocie.....	29
Bezradność opiekuńczo- wychowawcza oraz potrzeba ochrony macierzyństwa	31
Uzależnienia	36
Przemoc w rodzinie	40
Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców Gminy Brzyska	45
Badania przeprowadzone wśród dorosłych mieszkańców	45
Metryczka.....	46
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców.....	48
Aktywność społeczna mieszkańców	50

Potrzeba realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień w opinii mieszkańców Gminy Brzyska.....	55
Przemoc w rodzinie	58
Wpływ pandemii COVID-19 na kondycję psychiczną mieszkańców	63
Osoby starsze.....	65
Niepełnosprawność	66
Badania ankietowe przeprowadzone wśród pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	68
Wyniki badania	68
Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży	74
Wyniki badania	74
Podsumowanie części diagnostycznej.....	112
Podsumowanie badań ankietowych	112
Analiza SWOT	119
Misja i prognoza zmian w zakresie objętym Strategią.....	122
Realizacja strategii	124
Cele i kierunki działań.....	124
Monitoring i ewaluacja.....	137
Źródła finansowania	139
BIBLIOGRAFIA.....	140
SPIS TABEL	142
SPIS WYKRESÓW	143

Politykę społeczną zazwyczaj definiuje się, jako "działalność państwa, podmiotów samorządowych i pozarządowych organizacji zmierzającą do kształtowania odpowiednich warunków pracy i bytu, pożądaných struktur społecznych oraz stosunków społeczno-kulturowych, w których przy aktywności ludzi będzie możliwe zaspokojenie potrzeb społeczeństwa na poziomie możliwym w danym okresie"¹. Definicja ta wskazuje na główny cel polityki społecznej państwa- utrzymywanie rozwoju społecznego i gospodarczego.

Podstawowym dokumentem planistycznym w sferze polityki społecznej na poziomie lokalnym jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych. Strategia ta jest dokumentem określającym najważniejsze kierunki interwencji w stosunku do zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na terenie gminy i wskazuje priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla ich realizacji. Opracowanie Strategii jest punktem wyjścia do opracowania szczegółowych programów, których realizacja ma przyczyniać się do rozwiązywania problemów społecznych oraz wyrównania szans społecznych mieszkańców gminy.

Artykuł 17 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej nakłada na gminę obowiązek opracowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Z kolei art. 16b wyżej wymienionej Ustawy określa kluczowe elementy, które powinna zawierać strategia rozwiązywania problemów społecznych w gminie. Dokument ten powinien składać się w szczególności z:

1. diagnozy sytuacji społecznej gminy,
2. prognozy zmian w zakresie objętym strategią,
3. określenia:
 - ✓ celów strategicznych projektowanych zmian,
 - ✓ kierunków niezbędnych działań,
 - ✓ sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - ✓ wskaźników realizacji działań.

Niniejsza Strategia została opracowana dla Gminy Brzyska na lata 2022-2027.

¹ K. Loranty, *Bezpieczeństwo społeczne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2004, s. 98.

MERYTORYCZNE OPRACOWANIE

STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Podstawa prawna Strategii

Opracowanie i realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z artykułu 17 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, który nakłada na gminę ten obowiązek. Poza tym, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brzyska na lata 2022-2027 jest zgodna z dokumentami strategicznymi z zakresu polityki społecznej opracowanymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym. Poniżej zaprezentowano spis podstawowych dokumentów strategicznych stanowiących podstawę i punkt odniesienia do powstania niniejszej Strategii.

Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brzyska na lata 2022- 2027 uwzględnia zapisy dokumentów krajowych, w szczególności:

- ✓ Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030,
- ✓ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- ✓ Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu,
- ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego,
- ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego.

Dokumenty regionalne i lokalne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brzyska na lata 2022- 2027 uwzględnia zapisy dokumentów regionalnych i lokalnych, między innymi takich jak:

- Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030;
- Strategia Rozwoju Powiatu Jasielskiego na lata 2016-2022;
- Strategia Rozwiązywania Problemów dla Powiatu Jasielskiego na lata 2016-2022;
- Strategia Rozwoju Gminy Brzyska.

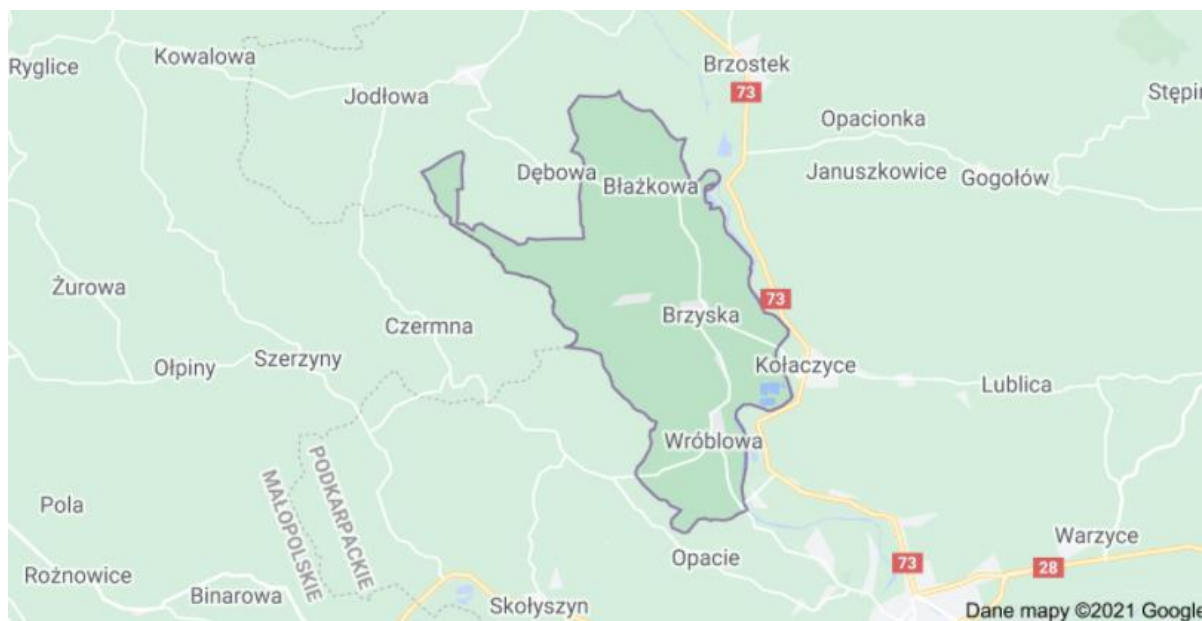
DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE

Charakterystyka Gminy

Położenie

Gmina Brzyska administracyjnie leży w województwie podkarpackim, w północnej części powiatu jasielskiego. W skład gminy wchodzi siedem sołectw: Błażkowa, Brzyska, Kłodawa, Ujazd, Wróblowa, Lipnica Dolna i Dąbrówka. Od zachodu graniczy z województwem małopolskim, od południa z Jasłem, a od wschodu z Kołaczycami i Brzostkiem. Gmina Brzyska zajmuje powierzchnię 4513ha, co stanowi 0,25% powierzchni województwa podkarpackiego i 5,4% powierzchni powiatu jasielskiego. Jest to najmniejsza gmina powiatu jasielskiego. Obszar ten leży na terenie Pogórza Karpackiego, w paśmie Liwocz - Brzanka, pośród wzniesień tarasowo opadających w kierunku doliny Wisłoki. Znajduje się tu nieskażona przyroda oraz obiekty zabytkowe, co sprawia, iż teren ten jest atrakcyjny turystycznie.

Rysunek 1. Położenie Gminy Brzyska.

Powierzchnia użytków rolnych na terenie Gminy Brzyska wynosi 4 487 ha, z czego 3011 ha stanowią grunty orne. W strukturze użytków rolnych 76,5% stanowią grunty orne. Zalesienie gminy wynosi 23,3%, co plasuje ją znacznie poniżej średniej wojewódzkiej (36%) i krajowej (28,2%).

Jedną z najważniejszych cech, która wyróżnia Gminę Brzyska jest bogactwo przyrodnicze. Najcenniejszym terenem pod względem przyrodniczym w granicach gminy jest Rezerwat leśny „Liwocz” leżący w Parku Krajobrazowym Pasma Brzanki. O wysokiej wartości Parku świadczy fakt występowania na jego obszarze wielu gatunków chronionych. Stwierdzono tutaj 23 gatunki roślin objętych ochroną. Obszar ten objęto ochroną prawną ze względu na znaczące walory przyrodnicze i krajobrazowe, a także atrakcyjność turystyczną. Bliskość ośrodków miejskich, jakimi są Jasło, Dębica, Tarnów i Krosno oraz dobrze rozwinięta sieć dróg stwarzają dogodne warunki dla rozwoju turystyki, w czym to gmina upatruje swoje nowe możliwości rozwoju.

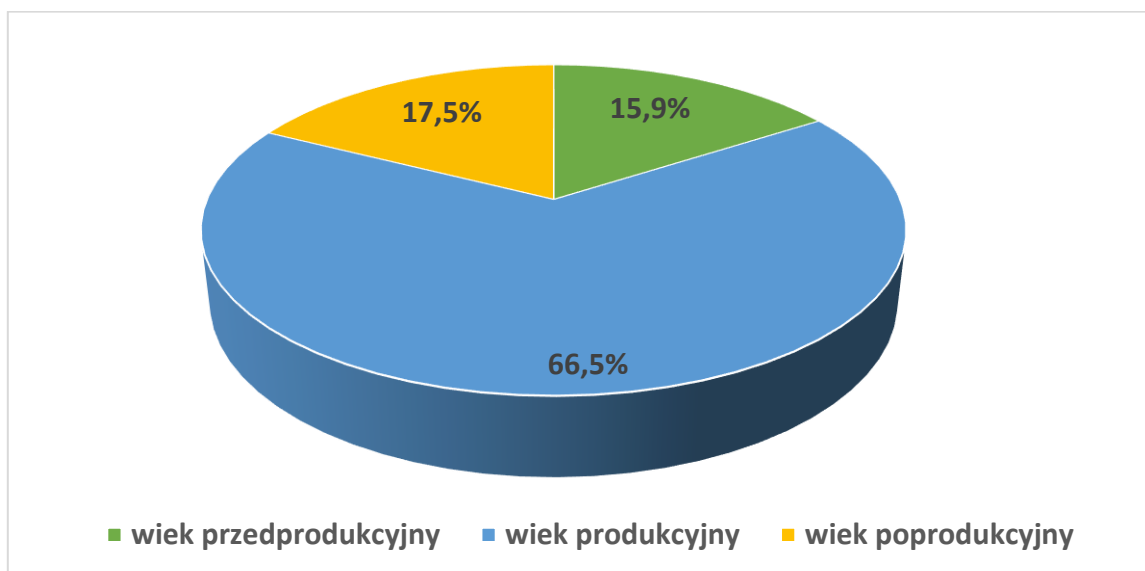
Demografia

Gminę Brzyska według danych GUS na dzień 31.12.2020 r. zamieszkiwało **6 523 osób**, z czego **50,4%** (3 287 osób) stanowiły **kobiety**, a **49,6%** (3 236 osób) stanowili **mężczyźni**. W stosunku do roku 2019 liczba mieszkańców zmniejszyła się o 23 osoby.

W 2020 roku w Gminie Brzyska odnotowano **dodatni przyrost naturalny** wynoszący +2. W 2020 roku na terenie miasta **urodziło się 77 dzieci**, a **zmarło 75 osób**.

4 341 mieszkańców Gminy Brzyska jest w wieku **produkcyjnym**, **1 144** mieszkańców jest w wieku **poprodukcyjnym**, a **1 038** w wieku **przedprodukcyjnym**².

Wykres 1. Ekonomiczne grupy wiekowe.

²<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica> (data dostępu: 10.12.2021).

Mający obecnie miejsce dynamiczny proces starzenia się społeczeństw postępuje wskutek nakładania się spadku liczby urodzeń przy jednoczesnym wydłużaniu średniej długości życia. Według prognoz Głównego Urzędu Statystycznego do 2025 roku będzie wzrastał udział „młodszej” subpopulacji, tj. osób w wieku 65-79 lat, bowiem tę grupę będą sukcesywnie zasilali osoby urodzone w latach 1949-1965, a jednocześnie będzie ubywało osób w wieku 80 lat i więcej urodzonych w latach 1934-1945. Po 2025 roku znacząco wzrośnie odsetek osiemdziesięciolatków i osób starszych z uwagi na fakt, że ten wiek – w kolejnych latach – osiągną osoby urodzone w czasie powojennego boomu urodzeń. Szacuje się, że w 2040 roku osoby w zaawansowanej starości (ponad osiemdziesięcioletnie) będą stanowiły aż 36% zbiorowości osób starszych³.

Systematyczne postępowanie zjawiska starzenia się wymaga podjęcia z wyprzedzeniem, działań zmierzających do stworzenia nowoczesnego systemu polityki społecznej ukierunkowanej na zaspokajanie specyficznych potrzeb osób starszych. Starzenie się i starość jawią się jednym z kluczowych problemów społecznych, zarówno w aspekcie ekonomicznym i medycznym, jak i etycznym.

³ Główny Urząd Statystyczny, *Sytuacja demograficzna osób starszych i konsekwencje starzenia się ludności Polski w świetle prognozy na lata 2014-2050*, Warszawa 2014.

Warunki życia

Wiodącą funkcją w Gminie Brzyska jest rolnictwo dla którego dopełnieniem są usługi i mieszkalnictwo. Przeciętna powierzchnia indywidualnego gospodarstwa to 2,05 ha. Brzyska nie posiada dużych zakładów przemysłowych, co nie pozostaje bez znaczenia dla czystości wód i powietrza.

Jedną z najważniejszych potrzeb społecznych jest mieszkanie i związana z tym kwestia dostępności mieszkaniowej, w szczególności dla grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. W tym zakresie ogromną rolę odgrywa samorząd i jego polityka mieszkaniowa. Sytuacja demograficzna w gminie jest jednym z uwarunkowań lokalnej polityki mieszkaniowej. Lokale mieszkalne stanowiące zasób mieszkaniowy Gminy Brzyska:

- lokal komunalny w budynku ZOZ w Brzyska - 1 lokal mieszkalny o pow. użytkowej 64,40 m²;
- lokal komunalny w budynku GOPS w Brzyskach - 1 lokal mieszkalny o pow. użytkowej 77,50 m²;
- lokal komunalny w budynku GOPS w Brzyskach - 1 lokal mieszkalny o pow. użytkowej 66,20 m².

System opieki zdrowotnej w Polsce tworzą instytucje oraz osoby, które wchodzą w skład zespołu i zapewniają opiekę zdrowotną ludności. Opiera się on na modelu ubezpieczeniowym - każdemu ubezpieczonemu przysługuje prawo do ochrony zdrowia. Jest to niezależne od sytuacji materialnej. Zakres udzielanych świadczeń, a także warunki ich przyznawania określają odpowiednie ustawy:

- ✓ ustawa o zakładach opieki zdrowotnej,
- ✓ ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Na terenie Gminy Brzyska funkcjonuje Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Brzyskach oraz jego filia w Błażkowej. Personel medyczny Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej stanowi pięciu lekarzy, trzech lekarzy stomatologów oraz dziewięć pielęgniarek. Personel doskonali swoje umiejętności poprzez uczestnictwo w konferencjach i szkoleniach.

Pandemia COVID- 19 znacząco wpłynęła na zmianę funkcjonowania całego świata – można przypuszczać, że skutki makrospołeczne i makroekonomiczne w poszczególnych regionach świata są podobne, różnią się jednak natężeniem i sposobami radzenia sobie z nimi. Jak wynika z Raportu „Polskie miasta w czasach pandemii” Polskiego Instytutu Ekonomicznego⁴, pandemia uderzyła w warunki życia mieszkańców w miastach, najbardziej zaś w służbę zdrowia, gdyż to na niej spoczęła główna walka o zdrowie i życie mieszkańców. Zaburzyła też dotychczasowe funkcjonowanie placówek edukacyjnych i zdecydowanie pogorszyła sytuację bytową mieszkańców. Jedyne obszary tworzące warunki życia – który uległ poprawie – to bezpieczeństwo sanitarne. W związku z lockdownem gospodarczym, który został ogłoszony nie tylko w Polsce (strategię zamrożenia gospodarki zastosowały też inne kraje), niepewne stały się źródła utrzymania. Niektórzy utracili pracę, co przełożyło się na pogorszenie sytuacji materialnej rodzin. Chociaż trudno jednoznacznie przewidzieć długofalowe skutki pandemii w odniesieniu do warunków życia mieszkańców, to ponad 40% ich przedstawicieli ocenia, że w związku z pandemią COVID- 19 sytuacja bytowa mieszkańców pogorszyła się, chociaż aż 39% uważa, że się nie zmieniła. Podobne nastroje odzwierciedlone zostały w badaniu Związku Banków Polskich przeprowadzonym w listopadzie 2020 r., z którego wynika, że aż 40% Polaków zauważa pogorszenie swojej sytuacji finansowej w ostatnich trzech miesiącach, natomiast nieco ponad połowa badanych nie odnotowała znaczących zmian.

⁴ Polski Instytut Ekonomiczny, *Polskie miasta w czasach pandemii*, Warszawa 2020.

Oświata

Zadania z zakresu edukacji w Gminie Brzyska realizowane były w oddziałach przedszkolnych oraz szkolnych. Sieć szkolno- przedszkolną w 2020 roku w Gminie Brzyska tworzyły:

1. Zespół Szkolno- Przedszkolny w Błażkowej, obejmujący:
 - Przedszkole w Błażkowej,
 - Publiczną Szkołę Podstawową im. Ks. kardynała Stefana Wyszyńskiego w Błażkowej,
2. Zespół Szkolno- Przedszkolny w Brzyskach , obejmujący:
 - Przedszkole w Brzyskach,
 - Szkołę Podstawową im. Henryka Sienkiewicza w Brzyskach.
3. Zespół Szkolno- Przedszkolny w Wróblowej, obejmujący:
 - Przedszkole w Wróblowej,
 - Szkołę Podstawową im. św. Maksymiliana Kolbego w Wróblowej.

Na terenie Gminy Brzyska funkcjonuje również szkolnictwo niepubliczne. Stowarzyszenie “Szkoła Przyszłości w Lipnicy Dolej” prowadzi:

- ✓ Zespół Szkół Społecznych w Lipnicy Dolej obejmujący:
 - Społeczne Przedszkole w Lipnicy Dolnej,
 - Społeczną Szkołę Podstawową im. Jana Pawła II w Lipnicy Dolnej.

Baza lokalowa, którą dysponują jednostki oświatowe obejmuje łącznie 4 obiekty szkolne. Liczba sal lekcyjnych w szkołach jest wystarczająca do organizacji nauki w jednozmianowym systemie pracy. Szkoły dysponują obiektami sportowymi. Placówki oświatowe posiadają nowoczesne pracownie komputerowe i dostęp do sieci Internet. Budynki i otoczenie wokół obiektów spełnia podstawowe wymogi bezpieczeństwa oraz higieny nauki i pracy. Dyrektorzy placówek na bieżąco zakupują pomoce dydaktyczne oraz sprzęt niezbędny do prowadzenia zajęć w szkołach. Wszystkie szkoły są bardzo dobrze wyposażone w pomoce dydaktyczne, uczniowie i nauczyciele wykorzystują tablice multimedialne, monitory dotykowe. W szkołach zatrudniona jest wysoko wykwalifikowana kadra.

Kultura

Na terenie gminy Brzyska działa Gminne Centrum Kultury i Czytelnictwa w skład którego wchodzi centrum kultury oraz dwie biblioteki w Brzyskach oraz filia w Błażkowej. Centrum prowadzi działalność w zakresie upowszechniania kultury i czytelnictwa. Biblioteka Gminnego Centrum Kultury i Czytelnictwa w Brzyskach oraz filia w Błażkowej w 2020 roku zarejestrowały 459 czytelników.

W Gminnym Centrum Kultury i Czytelnictwa prowadzone były warsztaty plastyczno-manualne:

- ✓ zajęcia plastyczne „Zimowy Krajobraz”- wyklejanka,
- ✓ nauka haftu matematycznego,
- ✓ organizowane były lekcje biblioteczne.

Ze względu na okres pandemii trwający praktycznie przez cały rok 2020 zajęcia prowadzone przez instruktora ds. kultury nie mogły się odbywać w trybie stacjonarnym. Próby grupy teatralnej Grubbo odbywały się za pośrednictwem Internetu. Została zorganizowana wystawa prac wykonanych metodą „Pirografii”. W czasie gdy zostały poluzowane obostrzenia zaczęły się odbywać zajęcia, takie jak nauka gry na gitarze i pianinie oraz zajęcia wokalne.

Wydarzenia kulturalne i biblioteczne zorganizowane w 2020r. w Gminie Brzyska:

- Ferie w bibliotece w dniach 13-24 styczeń 2020r.;
- Konkurs plastyczny na wykonanie ilustracji do wybranego wiersza Jana Brzechwy;
- Konkurs plastyczny „Moja ulubiona postać z bajki”;
- Konkurs plastyczny „Jesień w Gminie Brzyska”;
- Konkurs na wykonanie „Choinki Bożonarodzeniowej”.

Ze względu na okres pandemii trwający praktycznie przez cały rok 2020 wiele imprez i spotkań nie mogło się odbyć.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Współpraca z organizacjami pozarządowymi w Gminie Brzyska w 2020 r. opierała się na opracowanym i przyjętym do realizacji rocznym programie współpracy Gminy Brzyska z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. (Uchwała Nr XII/72/19 Rady Gminy Brzyska z dnia 20 listopada 2019r.). Program był poddany konsultacjom zgodnie z Uchwałą Nr XLV/259/10 Rady Gminy Brzyska z dnia 3.11.2010r. w sprawie: określenia szczegółowego sposobu konsultowania z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji, oraz Uchwały Nr XXIV/146/12 Rady Gminy Brzyska z dnia 31 października 2012r. w sprawie: zmiany Uchwały Nr XLV/259/10 Rady Gminy Brzyska. Dokument ten jest strategicznym w relacjach Gminy Brzyska z organizacjami z III sektora.

Głównym celem programu było kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego i rozwiązywanie problemów społecznych w środowisku lokalnym poprzez budowanie partnerstwa pomiędzy Gminą Brzyska a organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Realizatorem programu był Wójt Gminy Brzyska w zakresie dysponowania środkami finansowymi w ramach budżetu, decydowania o przyznaniu dotacji i innych form wsparcia.

Na terenie gminy Brzyska działają następujące organizacje pozarządowe:

- ✓ „Liwoczanka” Stowarzyszenie Kobiet Gminy Brzyska;
- ✓ Gminny Ludowy Klub Sportowy Liwocz Brzyska;
- ✓ Stowarzyszenie Kultury Fizycznej Ludowy Klub Sportowy Wisłoka Błażkowa;
- ✓ Stowarzyszenie Akademia Piłkarska Wisłoka Błażkowa;
- ✓ Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Dąbrówka;
- ✓ Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania "Liwocz";
- ✓ Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe "Lipnica";
- ✓ Stowarzyszenie "Szkoła Przyszłości";
- ✓ Fundacja Aktywność;
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Dąbrówce;
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Kłodawie;
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Lipnicy Dolnej;

- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Brzyskach Ochotnicza Straż Pożarna w Błażkowej;
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Ujeździe.

Zgodnie z Programem w roku 2020 współpraca Gminy Brzyska z organizacjami pozarządowymi miała charakter finansowy i pozafinansowy.

Współpraca pozafinansowa była prowadzona poprzez:

- ✓ informowanie o zadaniach publicznych, które są realizowane w danym roku wraz z podaniem wysokości środków przeznaczonych z budżetu Gminy na realizację tych zadań oraz o ogłaszanych konkursach ofert na projekty realizacji zadań publicznych oraz o sposobach ich rozstrzygnięć,
- ✓ konsultowanie z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami określonymi w art.3 ust.3 ustawy projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji,
- ✓ bezpłatne udostępnianie w miarę możliwości pomieszczeń, obiektów sportowych, sprzętu technicznego w celu realizacji zadań publicznych.

Współpraca finansowa Gminy Brzyska z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w roku 2020 obejmowała zadania własne gminy mieszczące się w sferze zadań publicznych, a w szczególności:

- ✓ w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
- ✓ w zakresie kultury fizycznej, w tym wychowania fizycznego, rekreacji i sportu.

W roku 2020 praca z różnymi podmiotami i organizacjami z terenu gminy Brzyska nie opierała się tylko o zapisy zawarte w programie. Działania Gminy nakierowane były w szczególności na tworzenie warunków do zwiększenia aktywności społecznej jak również na prowadzeniu ciekawych i efektywnych inicjatyw na rzecz mieszkańców mimo zagrożenia epidemicznego wskutek rozprzestrzenienia się koronawirusa. Dążono do zwiększenia udziału mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów. Gmina Brzyska współpracuje z mieszkańcami na wielu płaszczyznach związanych z rozwojem kultury, sportu i rekreacji oraz wspieraniem działań na rzecz różnych grup społecznych.

Na bazie dotychczasowego doświadczenia można stwierdzić, że aktywnie działające organizacje pozarządowe potrafią skutecznie odpowiadać na wiele potrzeb społeczności lokalnej.

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

Za całokształt problematyki społecznej i koordynację działań w tym zakresie odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzyskach.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzyskach jest samorządową jednostką organizacyjną realizującą zadania z zakresu pomocy społecznej, zarówno własne gminy, jak też zadania zlecone gminie przez administrację rządową.

Funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzyskach, jako jednostki samorządowej opiera się także na stosowaniu innych przepisów prawa regulujących zagadnienia sfery finansowej, jak również innych dziedzin mających wpływ na prawidłowe podejmowanie decyzji i właściwe gospodarowanie finansami publicznymi.

Na dzień 31.12.2020 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Brzyskach zatrudnionych było 16 pracowników.

W 2020 roku (kontynuacja w 2021 roku) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzyskach realizował projekt pn.: „Nowe szanse – lepsza przyszłość”. Projekt został wyłoniony w konkursie nr RPPK.08.01.00-IP.01-18-036/19, dofinansowany ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020, Oś Priorytetowa VIII Integracja społeczna, Działanie 8.1 Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym na kwotę 601 916,50 zł w podziale na Partnera Wiodącego w wysokości 498 496,50 zł i Partnera w wysokości 103 420,00 zł . W projekcie wzięło udział 20 osób (16 kobiet i 4 mężczyzn). Dla każdej z nich została określona indywidualna ścieżka reintegracji. Działaniami poprzedzającymi właściwe szkolenie zawodowe i staż pracy wraz z płatnym stypendium, są różne formy wsparcia tj.: wywiad psychologiczny, doradztwo zawodowe, praca socjalna, warsztaty rozwoju osobistego, usługi prozdrowotne, usługi w zakresie zmiany wizerunku, warsztaty kulinarne, poradnictwo specjalistyczne(prawne i psychologiczne), pośrednictwo pracy.

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne to ogół instrumentów służących ochronie ludności przed incydentami zakłócającymi funkcjonowanie obywateli w społeczeństwie zgodne z przyjętymi normami prawno-obyczajowymi.

Na terenie Gminy Brzyska za bezpieczeństwo i porządek publiczny odpowiada Posterunek Policji w Kołaczycach. Obejmuje swą działalnością obszar dwóch gmin: Kołaczyce i Brzyska (łącznie 15 miejscowości). Kierownik Posterunku Policji w Kołaczycach co roku na sesji rady gminy przedstawia informacje o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego za miniony rok. W jednostce zatrudnionych jest 7 policjantów.

W 2020 roku funkcjonariusze Posterunku Policji w Kołaczycach przeprowadzili łącznie 74 postępowań przygotowawczych, z czego 37 postępowań przeprowadzono w związku z przestępstwami popełnionymi na terenie gminy Kołaczyce, natomiast 34 postępowań przeprowadzono w związku z przestępstwami popełnionymi na terenie gminy Brzyska. Stwierdzono 63 przestępstwa, w 35 przypadkach postępowania umorzono (wobec braku cech zaistnienia przestępstwa, stwierdzenia wykroczenia, poczytalność sprawcy lub wobec nieustalenia sprawcy). 28 postępowań przygotowawczych zakończonych zostało aktem oskarżenia. Ponadto 12 postępowań przygotowawczych pozostało do dalszego prowadzenia w 2020r. (w większości postępowania w sprawach o alimenty).

Ponadto przeprowadzono 117 postępowań sprawdzających pod kątem zaistnienia przestępstwa, w których wydano 88 postanowień o odmowie wszczęcia dochodzenia, a 29 postępowań sprawdzających zostało wszczęte jako dochodzenie lub śledztwo. 76 postępowań dotyczyło gminy Kołaczyce, natomiast 41 postępowania dotyczyły gminy Brzyska. Większość postępowań dotyczyła:

- uchylania się od obowiązku alimentacyjnego (37),
- znęcania się nad rodziną (19),
- oszustwa internetowe i inne (22),
- uszkodzenie mienia (5),
- kradzież mienia (6),
- usiłowanie popełnienia samobójstwa lub uszczerbek na zdrowiu (13).

W gminie Brzyska w 2020 r. 11 rodzin objęto stałą kontrolą w ramach wykonywanych czynności z zakresu przemocy w rodzinie.

Z zakresu bezpieczeństwa w ruchu drogowym w 2020r. odnotowano 2 wypadki drogowe oraz 9 kolizji, główną przyczyną zdarzeń było nieprzestrzeganie przepisów prawa o ruchu drogowym. Ponadto zatrzymano 10 kierujących pojazdami w stanie nietrzeźwości w rozumieniu art. 178a §1 Kodeksu Karnego oraz 5 kierujących pojazdami będących pod wpływem alkoholu w rozumieniu art. 87 Kodeksu Wykroczeń.

W 2020r. funkcjonariusze Posterunku Policji w Kołaczycach nie brali udziału w zabezpieczeniu imprez masowych, gdyż z uwagi na Covid-19, imprezy takowe nie były organizowane.

Celem statutowym Ochotniczych Straży Pożarnych jest prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom i innym zagrożeniom, udział w akcjach ratowniczych w czasie pożarów i przy likwidacji innych miejscowych zagrożeń, informowanie mieszkańców o zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz o sposobach ochrony przed nimi, rozwijanie i propagowanie wśród swoich członków kultury fizycznej i sportu oraz organizowanie działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej.

W gminie Brzyska aktywnie działa 6 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych z czego 2 należą do Krajowego Systemu Ratowniczo Gaśniczego tj:

- ✓ OSP KSRG Brzyska;
- ✓ OSP KSRG Kłodawa;
- ✓ OSP Błażkowa;
- ✓ OSP Dąbrówka;
- ✓ OSP Lipnica Dolna;
- ✓ OSP Ujazd.

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa. Zadania pomocy społecznej są określone Ustawą z dnia 12 marca 2004 roku. Zgodnie z jej postanowieniem, głównym celem pomocy społecznej ma być umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie takich sytuacji życiowych, którym nie są w stanie podołać przy użyciu własnych środków, możliwości i uprawnień. Realizacja zadań została podzielona tutaj pomiędzy organy administracji publicznej. Ogólne zadania (strategiczne) związane z realizacją polityki społecznej wykonuje województwo. Powiat odpowiada za zadania o charakterze specjalistycznym. Z kolei gmina realizuje tzw. usługi podstawowe, czyli np. funkcjonowanie domów pomocy społecznej, ośrodków wychowawczych, pomoc rzeczowa, zasiłki docelowe przyznawane na zaspokojenie podstawowych potrzeb, udzielanie schronienia i posiłku, zasiłki na pokrycie wydatków powstałych w skutek zdarzeń losowych itd.

Na terenie Gminy Brzyska zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzyskach. Na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej osobom i rodzinom udziela się świadczeń społecznych w szczególności z powodu:

- ✓ ubóstwa,
- ✓ sieroctwa,
- ✓ bezdomności,
- ✓ bezrobocia,
- ✓ niepełnosprawności,
- ✓ długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- ✓ przemocy w rodzinie,
- ✓ potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- ✓ potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- ✓ bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- ✓ trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;

- ✓ trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- ✓ alkoholizmu lub narkomani,
- ✓ zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej
- ✓ klęski żywiołowej lub ekologicznej.

W Gminie Brzyska na dzień 31.12.2020 r. wsparciem systemu pomocy społecznej objęto 192 rodziny. Dane w poniższej tabeli wskazują, że w ostatnich latach maleje liczba rodzin będących beneficjentami pomocy społecznej.

Tabela 1. Pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	255	219	199
Liczba osób w rodzinach	892	710	615

Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań rocznych z udzielonych świadczeń pomocy społecznej-pieniężnych, w naturze i w usługach.

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez GOPS

Zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń, zasady i tryb ich udzielania oraz organizację pomocy społecznej określa ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej oraz akty wykonawcze do tej ustawy.

W ramach zadań własnych i zleconych realizowanych przez Gminę ustala się prawo świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Podstawowym działaniem Ośrodka jest praca socjalna i świadczenie usług socjalnych. Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Pracownicy socjalni poprzez świadczenie pracy socjalnej wzmacniają zdolności swoich podopiecznych, motywują do samodzielnego rozwiązywania problemów oraz aktywizują zawodowo i społecznie. Świadczenia materialne stanowią jedynie uzupełnienie tych działań.

Do świadczeń pieniężnych zaliczają się:

- ✓ zasiłek stały,
- ✓ zasiłek okresowy,
- ✓ zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,

- ✓ zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
- ✓ pomoc dla rodzin zastępczych,
- ✓ pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
- ✓ świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
- ✓ wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd.

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty 776 zł.;
 - osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kwoty 600 zł.;
 - rodzinie, której dochód nie przekracza sumy kwot kryterium dochodowego na osobę w rodzinie;
- przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów wymienionych w art. 7 pkt 2–15 ustawy po pomocy społecznej lub innych okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy społecznej.

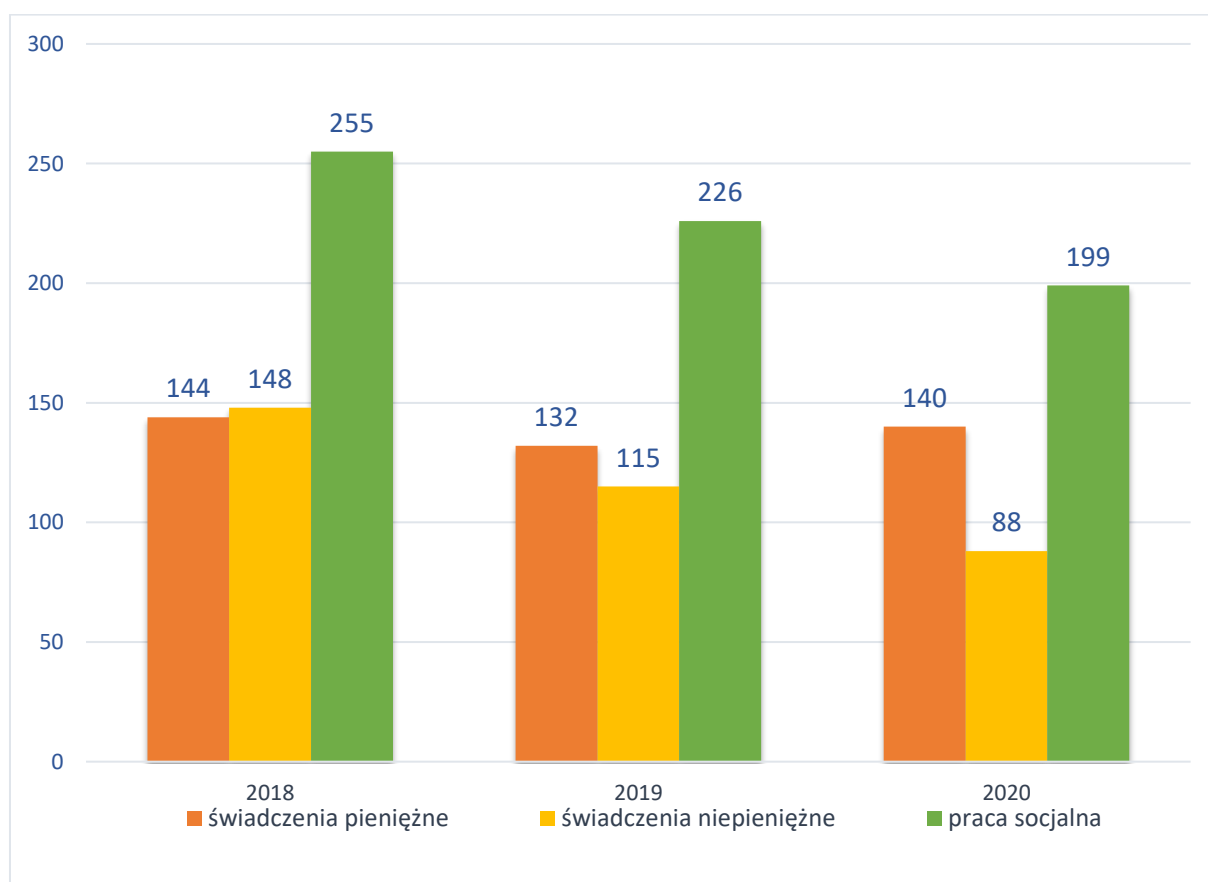
Rada gminy, w drodze uchwały, może podwyższyć kwoty, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej, uprawniające do zasiłków okresowego i celowego.

Do świadczeń niepieniężnych zaliczają się:

- ✓ praca socjalna,
- ✓ bilet kredytowany,
- ✓ składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- ✓ składki na ubezpieczenia społeczne,
- ✓ pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
- ✓ sprawienie pogrzebu,
- ✓ poradnictwo specjalistyczne,
- ✓ interwencja kryzysowa,
- ✓ schronienie,
- ✓ posiłek,

- ✓ niezbędne ubranie,
- ✓ usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
- ✓ specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- ✓ mieszkanie chronione,
- ✓ opieka i wychowanie w rodzinie zastępczej i w placówce opiekuńczo-wychowawczej,
- ✓ pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

Wykres 2. Świadczenia przyznane przez GOPS w Brzyskach, zadania własne i zlecane- liczba rodzin.

Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań rocznych z udzielonych świadczeń pomocy społecznej- pieniężnych, w naturze i w usługach.

Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej

Najczęstszymi powodami udzielania pomocy społecznej są niezmiennie od kilku lat ubóstwo, długotrwała i ciężka choroba, bezrobocie, potrzeba ochrony macierzyństwa oraz niepełnosprawność. W następnych podrozdziałach zaprezentowano hierarchię problemów i liczbę rodzin objętych pomocą GOPS w ostatnich trzech latach.

Tabela 2. Powody przyznawania pomocy społecznej- liczba rodzin⁵.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Ubóstwo	129	88	72
Potrzeba ochrony macierzyństwa	45	45	43
Bezrobocie	88	91	78
Niepełnosprawność	39	46	39
Długotrwała lub ciężka choroba	91	136	128
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	3	5	18
Przemoc w rodzinie	20	11	23
Alkoholizm	13	2	3
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	1	0
Zdarzenie losowe	1	1	1
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	3	22

Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań rocznych z udzielonych świadczeń pomocy społecznej-pieniężnych, w naturze i w usługach.

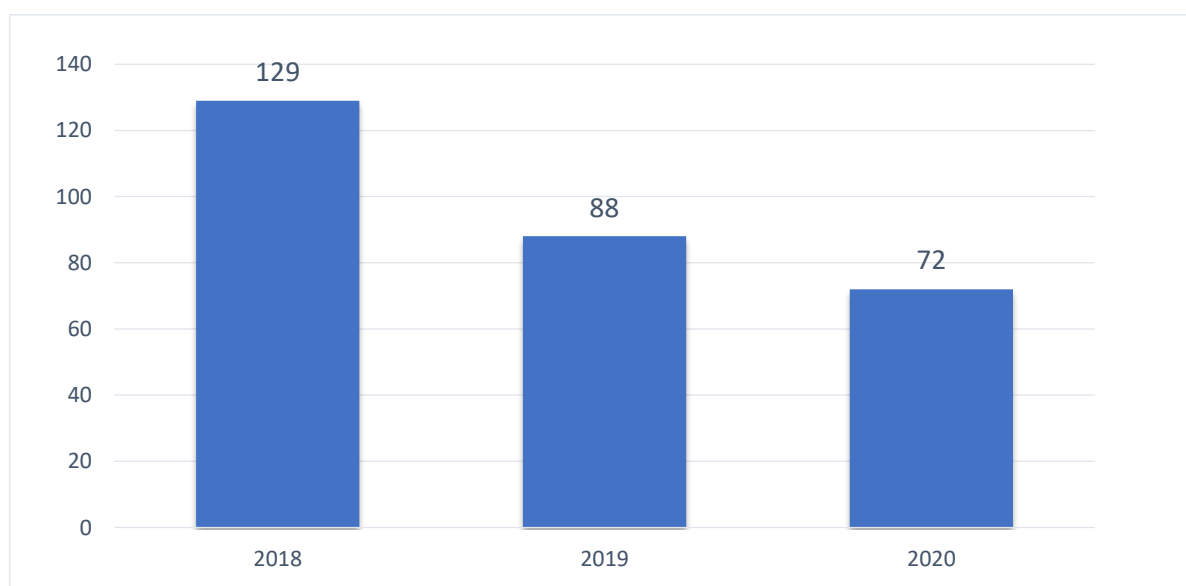
⁵ W jednym przypadku podstawą do udzielenia pomocy może być równocześnie kilka przesłanek.

Ubóstwo

Ubóstwo określa się, jako stan warunków bytowych uniemożliwiający zaspokajanie podstawowych potrzeb, funkcji życiowych. Przyczyny i konsekwencje ubóstwa często trudno od siebie oddzielić. Zarówno skutkiem jak i czynnikiem mogą być np. dezintegracja rodziny, rozwój przestępczości, marginalizacja, nierówny start dzieci i młodzieży, patologie społeczne czy niepełnosprawność.

Dodatkowo, nieodpowiednia działalność organów państwowych może zniechęcać do poprawy swojej sytuacji materialnej (np. płaca minimalna) czy też prowadzić do bierności i niezaradności życiowej (system zasiłków i świadczeń) całych grup społecznych. Zagrożenie ubóstwem dotyczy zwłaszcza rodzin wielodzietnych i niepełnych, kręgów patologii społecznej, osoby niepełnosprawne, grupy mniejszościowe, ludzi posiadających niskie kwalifikacje zawodowe, migrantów, ludzi starych. Analizując problem ubóstwa nie możemy pominąć dynamicznie zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej kraju. Sytuacja epidemiologiczna, w jakiej znalazła się Polska od marca 2020 roku z powodu pandemii COVID-19 i związane z nią ograniczenia w istotny sposób wpłynęły na rynek pracy, wysokość wynagrodzeń, ceny i inne zjawiska, takie jak m.in. izolacja społeczna czy przemoc domowa, w sposób bezpośredni i pośredni związane z występowaniem ubóstwa. Prawdopodobnie utrzymująca się niekorzystna sytuacja społeczno-gospodarcza kraju w znacznym stopniu przyczyni się do zwiększenia zasięgu ubóstwa w skali całego kraju.

Wykres 3. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Brzyska z powodu ubóstwa w latach 2018-2020.

Dane GOPS w Brzyskach wskazują, że w ostatnich latach maleje liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa. W 2018 roku z pomocy społecznej z powodu ubóstwa korzystało 129 rodzin z terenu gminy, a w 2019 roku liczba ta wynosiła 88 rodzin, natomiast w 2020 roku 72 rodziny.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy dożywianie dzieci, młodzieży, również osób dorosłych, które nie są w stanie własnym staraniem pokonać trudnych sytuacji życiowych, a tym samym zapewnić sobie wyżywienie. Pomoc w formie dożywiania realizowana jest w oparciu o wieloletni rządowy program „Posiłek w szkole i w domu”. W 2020 roku programem objęto 317 osób z terenu Gminy Brzyska, z czego:

- ✓ liczba dzieci do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej wynosiła 29 osób;
- ✓ liczba uczniów do czasu ukończenia nauki w szkole ponadpodstawowej wynosiła 142 osoby;
- ✓ liczba pozostałych osób otrzymujących pomoc na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej wynosiła 146.

W 2020r. podobnie jak w latach ubiegłych GOPS realizował Rządowy Program „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”. W ramach przeznaczonych na ten cel dotacji realizowane było dożywianie dzieci w 4 placówkach oświatowych mieszczących się na terenie Gminy Brzyska oraz w 1 przedszkolu na terenie powiatu jasielskiego, do którego uczęszczało dziecko z terenu Gminy Brzyska. W ramach programu przyznawane było również świadczenie pieniężne na zakup posiłku lub żywności dla podopiecznych. Świadczenie pieniężne na zakup posiłku lub żywności wypłacono na kwotę: 283 689,00zł, z czego 224 689,00 zł stanowiło dotację natomiast 58 661,00 zł to środki własne. Świadczenie to wypłacono dla 82 rodzin. Dożywianie dzieci w szkołach opiewało na kwotę: 31 850,50 zł. Wszyscy uczniowie dożywiani byli w formie ciepłego posiłku-pełny obiad.

Osoba lub rodzina ma prawo do schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania, jeżeli jest tego pozbawiona. Udzielanie schronienia należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym i następuje przez przyznanie tymczasowego schronienia w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych albo schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi. Tymczasowe schronienie może być udzielone również w formie ogrzewalni, która umożliwia interwencyjny, bezpieczny pobyt w ogrzewanych pomieszczeniach wyposażonych co najmniej w miejsca siedzące. Na terenie Gminy Brzyska nie występuje problem bezdomności.

W 2019 r. w gospodarstwach domowych w województwie podkarpackim przeciętny dochód rozporządzalny na 1 osobę wyniósł 1471,49 zł, i był o 347,65 zł niższy niż przeciętnie w kraju (1819,14 zł). Dochód rozporządzalny na jedną osobę w gospodarstwie domowym osiągniany na Podkarpaciu był najniższy w Polsce zarówno w 2019 r., jak i w 2016 r. W porównaniu z 2016 r. przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na jedną osobę w gospodarstwie domowym na Podkarpaciu wzrósł o 337,39 zł (o 29,7%). W 2019 r. w województwie mazowieckim odnotowano poprawę sytuacji materialnej gospodarstw domowych, co znalazło odzwierciedlenie w spadku zasięgu trzech rodzajów ubóstwa: skrajnego, relatywnego i ustawowego. Zauważalna pozostawała różnica poziomu życia między aglomeracją warszawską i pozostałą częścią województwa.

W 2019 r. na Podkarpaciu stopa ubóstwa skrajnego⁶ wyniosła 5,3% (w kraju 4,2%) i w odniesieniu do 2018 r. nastąpił jego spadek o 3,7 p. proc. (w kraju zmniejszyła się o 1,2 p. proc.), a w stosunku do 2016 r. o 3,5 p. proc. (w kraju zmniejszyła się o 0,7 p. proc.).

W przypadku stopy ubóstwa relatywnego⁷, której wartość na Podkarpaciu w 2019 r. wynosiła 18,6%, nastąpił spadek do roku poprzedniego o 2,2 p. proc., a w odniesieniu do 2016 r. spadek o 3,7 p. proc. W kraju wskaźnik ten wynosił w 2019 r. 13,0% i zmniejszył się odpowiednio o 1,2 p. proc i o 0,9 p. proc.

Natomiast stopa ubóstwa ustawowego⁸ wynosząca w 2019 r. w województwie podkarpackim 12,9% obniżyła się w porównaniu z rokiem ubiegłym (o 3,2 p. proc.), a w stosunku do 2016 r. – o 8,4 p. proc. (w kraju nastąpił spadek odpowiednio o 3,7 p. proc. i o 1,9 p. proc.).

Na uwagę zasługuje fakt, że Podkarpacie należy do województw, w których wskaźniki zasięgu ubóstwa uległy największemu zmniejszeniu w odniesieniu do 2016 r. – wskaźnik granicy ubóstwa skrajnego zmniejszył się bardziej jedynie w województwie opolskim, a relatywnej granicy ubóstwa w województwie pomorskim. Natomiast wskaźnik "ustawowej" granicy ubóstwa najbardziej obniżył się na Podkarpaciu. Jednak pomimo poprawy wartości tych

⁶ Przyjęcie granicy ubóstwa na poziomie minimum egzystencji pozwala na oszacowanie skali ubóstwa skrajnego. Konsumpcja poniżej tego poziomu utrudnia przeżycie i stanowi zagrożenie dla biologicznego rozwoju człowieka.

⁷ Zastosowanie wskaźnika relatywnej granicy ubóstwa na poziomie 50% kwoty, którą przeciętnie miesięcznie wydają gospodarstwa domowe w Polsce, pozwala na wyodrębnienie tych, których poziom konsumpcji znacząco odbiega od poziomu przeciętnego.

⁸ Wskaźnik "ustawowej" granicy ubóstwa wskazuje na grupę osób, które zgodnie z obowiązującymi przepisami są uprawnione do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej.

wskaźników województwo podkarpackie wciąż należy do grupy województw o wysokim stopniu zagrożenia ubóstwem⁹.

Długotrwała i ciężka choroba oraz niepełnosprawność

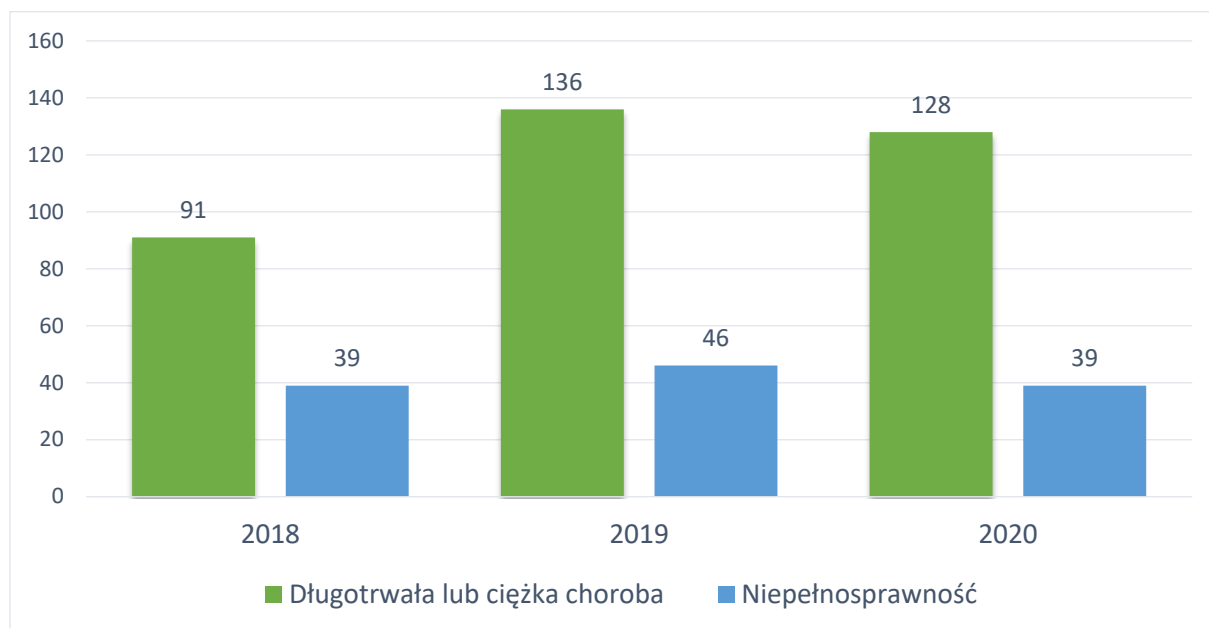
Problem długotrwałej choroby dotyczy osób, które z powodu posiadanego schorzenia pozostają przez długi czas pod opieką lekarską, a choroba, na którą cierpią, często nie jest możliwa do całkowitego wyleczenia, a jedynie minimalizowane są jej objawy. Ciężka choroba natomiast to taka, która zagraża życiu człowieka. Otrzymanie pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby jest uzależnione również od tego, w jakim stopniu posiadane schorzenie utrudnia życie wnioskodawcy. Uwzględniane są takie okoliczności jak: wydatki ponoszone w związku z zakupem leków, wydatki związane z wyjazdami do specjalistów, utrudnienie w podjęciu zatrudnienia.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych definiuje osoby niepełnosprawne, jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Osoby niepełnosprawne to również te, które uzyskały orzeczenie o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów oraz dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności przed ukończeniem 16 roku życia.

Dane z GOPS w Brzyskach wskazują, że w ostatnich latach długotrwała lub ciężka choroba jest jedną z najczęściej występujących przyczyn trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie najczęstszymi powodami ubiegania się o pomoc społeczną. Co ważne, w ciągu ostatnich lat znacząco zwiększyła się liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej i ciężkiej choroby. Dane w tym zakresie przedstawia wykres nr 4.

⁹ <https://rot.podkarpackie.pl/index.php/kapital-ludzki-i-spoeczny-2030/2-6-wlaczanie-spoeczne> (data dostępu: 15.12.2021)

Wykres 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Brzyska z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności w latach 2019-2020.

Samotnej osobie niepełnosprawnej oraz przewlekle chorej, która wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju niepełnosprawności (jak np. wspieranie nabywania i rozwoju umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, pomoc w życiu społecznym, w załatwianiu spraw urzędowych i uzyskaniu zatrudnienia, wspieranie procesu leczenia i rehabilitacja fizyczna). Usługi te są świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym (posiadające np. kwalifikacje do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, pedagoga, psychologa, pielęgniarki, asystenta osoby niepełnosprawnej, rehabilitanta).

Od 2013r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzyskach realizuje Specjalistyczne Usługi opiekuńcze dla autystycznego dziecka. Usługi te w 2020r. realizowane były w miejscu zamieszkania chłopca przez specjalistę zatrudnionego w ramach umowy zlecenia w wymiarze 10 godzin tygodniowo, nie większym niż 40 godzin miesięcznie. W 2020r. usługi opiekuńcze natomiast realizowane były dla 3 rodzin , z czego dla jednej osoby zostało przyznane dofinansowanie w ramach Programu „ Opieka 75+” . Są to osoby w ogólnie złym stanie zdrowia, leżące, niesamodzielne, znajdujące się w trudnej

sytuacji rodzinnej i życiowej. Usługi opiekuńcze realizowane były przez wykwalifikowaną opiekunkę zatrudnioną w GOPS w ramach umowy o pracę. Usługi opiekuńcze specjalistyczne finansowane są w całości ze środków budżetu państwa, w ramach zadań zleconych gminie ustawami.

Usługi opiekuńcze przyznaje ośrodek pomocy społecznej, ustalając jednocześnie ich zakres, okres i miejsce świadczenia. Odpłatność za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze określa uchwała rady gminy (oprócz opłat za specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, których wysokość określa rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej). **Na terenie Gminy Brzyska z usług opiekuńczych w okresie styczeń - grudzień 2020 roku korzystały 3 osoby.**

Proces starzenia się społeczeństwa powoduje zapotrzebowanie na podstawowe usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania. Rzutuje to bezpośrednio na kierunek pomocy społecznej. Dla Gminy, wskaźniki te pozwalają prognozować liczbę osób wymagających pomocy w postaci usług podstawowych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym psychiatrycznych, asystentury, pomocy sąsiedzkiej, opieki wytchnieniowej. Głównym powodem wzrostu zapotrzebowania na usługi jest izolacja w czasie pandemii, brak zainteresowania potrzebującymi członkami rodziny, samotność, brak dostępności do lekarzy.

Osobie, która potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki, może być przyznany pobyt w mieszkaniu chronionym. Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia, zapewniającą warunki do samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną. **Na terenie Gminy Brzyska nie funkcjonują mieszkania chronione.**

Osobie wymagającej całodobowej opieki, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Dom Pomocy Społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu (określonego rozporządzeniem Ministra), w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających. Zgodnie z art. 55 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej „Organizacja domu pomocy społecznej, zakres i poziom usług świadczonych przez dom uwzględnia w szczególności wolność,

intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców domu oraz stopień ich fizycznej i psychicznej sprawności.” Ustawa wprowadza też podział DPS-ów, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone. I tak np. osoby niepełnosprawne fizycznie nie powinny przebywać w tych samych domach pomocy społecznej, co osoby z niepełnosprawnością intelektualną czy przewlekłe chore psychicznie.

Pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania. Obowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej są w kolejności:

- mieszkaniec domu, nie więcej jednak niż 70% swojego dochodu oraz jeżeli mieszkaniec domu nie ponosi pełnej odpłatności,
- małżonek, zstępni przed wstępnymi,
- gmina, z której osoba została skierowana do DPS.

Na dzień 31.12.2020 r. pobyt w Domu Pomocy Społecznej opłacany był w 2020r. dla 2 podopiecznych.

Pełnoletniej osobie niepełnosprawnej całkowicie niezdolnej do pracy przysługuje zasiłek stały z pomocy społecznej, jeżeli:

- ✓ jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej w przypadku osoby samotnej,
- ✓ jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek stały jest ustalany jest w wysokości różnicy między odpowiednim kryterium dochodowym a dochodem osoby samotnie gospodarującej lub dochodem na osobę w rodzinie (nie może być jednak niższy niż 30 zł). **W roku 2020 z zasiłków stałych skorzystało 26 osób, z czego 15 osób to osoby samotnie gospodarujące.**

Bezrobocie

Bezrobociem określa się stan, w którym część zasobów pracy w wieku produkcyjnym jest zdolna do pracy, poszukuje jej, ale nie znajduje zatrudnienia. Innymi słowy, to efekt nierównowagi pomiędzy podażą na pracę a jej popytem. Na bezrobocie mają wpływ dwa rodzaje czynników: płacowe i pozapłacowe. Pierwsze są mechanizmem regulacji rozmiaru bezrobocia a płacą realną. Czynniki pozapłacowe natomiast ograniczają popyt na pracę lub zwiększają jej podaż. Ten rodzaj zagrożenia społecznego niesie za sobą nie tylko negatywne konsekwencje dla osoby bezrobotnej pogarszając sytuację materialną, czy niekorzystnie wpływając na jej kapitał społeczny, ale także dla gospodarki kraju. Bezrobocie prowadzi do utraty produkcji, państwo zostaje obciążone finansowo, ponieważ następuje wzrost wydatków na świadczenia socjalne, a także słabnie kapitał ludzki.

W 2020 roku na terenie Gminy Brzyska nastąpił wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Jaśle o 32 osoby w stosunku do roku 2019.

Tabela 3. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych z Gminy Brzyska w PUP w Jaśle.

	Ogółem	Kobiety	Z prawem do zasiłku	Kobiety z prawem do zasiłku
2018	298	205	46	28
2019	278	169	37	20
2020	310	198	41	24

Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Powiatowego Urzędu Pracy w Jaśle.

Sytuację pozostawania bez pracy, wskutek długotrwałej bezczynności, bezrobotny może traktować, jako sposób na życie. Wydłużający się okres bez zatrudnienia może spowodować, iż bezrobotni będą bardziej skłonni zaakceptować swoją sytuację. Sprzyja to tendencji do godzenia się na niższy standard życia, na uzależnienie od pomocy innych, do zmniejszenia aktywności poszukiwania. Długotrwałe pozostawanie bez pracy stwarza zagrożenie patologią społeczną, zmniejsza szansę znalezienia zatrudnienia, a tym samym powoduje degradację materialną i izolację społeczną jednostki¹⁰.

¹⁰ Kozłowska B., *Długotrwałe bezrobocie* [w:] „Rynek pracy”, nr 1, Studia i Opracowania, KUP, Warszawa 2001.

W 2020 r. GOPS w Brzyskach realizował całość zagadnień związanych z obsługą pracowników społecznie użytecznych. Zgodnie z porozumieniem zawartym z PUP w Jaśle, Gmina Brzyska zobowiązała się do zorganizowania prac społecznie użytecznych dla 8 bezrobotnych osób pozostających bez prawa do zasiłku i korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej w liczbie 40 godzin miesięcznie przez okres 9 miesięcy.

W ostatnim czasie ogromnym zagrożeniem dla rynku pracy stała się pandemia COVID-19, która od marca 2020 roku spowodowała duże utrudnienia w funkcjonowaniu i rozwoju wielu dziedzin naszej gospodarki. Długo utrzymujący się stan epidemii będzie rodził różnego rodzaju problemy, może prowadzić do upadania instytucji, firm, przedsiębiorstw, zakładów pracy lub ograniczenia ich działalności. W ślad za tym zacznie zmniejszać się liczba wolnych miejsc pracy, a miejsca pracy już istniejące będą likwidowane. Konsekwencją takiej sytuacji może być wzrost liczby rejestrujących się osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

Bezradność opiekuńczo- wychowawcza oraz potrzeba ochrony macierzyństwa

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki oraz jego wychowanie w celu przygotowania go do życia w społeczeństwie. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, w którym uczy się nawiązywać kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska.

Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania. Bezradność występować może w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny jest częstym powodem zaniedbywania przez dzieci nauki, nierealizowania obowiązku szkolnego, demoralizacji oraz niskiej samooceny. Brak specjalistycznego wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w sprawowaniu opieki nad dziećmi i ich wychowaniu powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych w dalszym ciągu stanowią znaczny odsetek klientów pomocy społecznej. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu oraz problemy w pełnieniu ról rodzicielskich współistnieją z innymi trudnościami takimi jak: uzależnienie od alkoholu i środków psychoaktywnych, przemoc domowa, przestępczość, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, małżeńskich, zawodowych. Ważne jest zatem systematyczne monitorowanie tych środowisk przez pracowników socjalnych, wspieranie ze strony asystentów rodziny, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych grup zawodowych kontaktujących się z rodziną. Specyfika rodzin niewydolnych wychowawczo wymaga od służb pomocowych zintegrowania działań skierowanych na dziecko i rodzinę w sposób wielodyscyplinarny.

Obowiązek wspierania rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji, niemogącej realizować funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa przede wszystkim na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podzieliła zadania gminy i powiatu. Po stronie gminy jest praca z rodzinami biologicznymi, zaś działania powiatu skupiają się przede wszystkim na pracy z rodzinami zastępczymi. Gmina zapewnia wsparcie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczych poprzez działania wspomagające rodziców, mających problemy w wypełnianiu obowiązków rodzicielskich, tak, aby zapobiec doprowadzeniu do sytuacji, w której dziecko, ze względu na jego dobro, zostałoby umieszczone w opiece w pieczy zastępczej.

Efektem podejmowanych działań w ramach systemu ma być zapewnienie rodzinie takiej pomocy, która wyeliminuje zagrożenie zabrania dziecka z rodziny biologicznej. Obowiązek ten realizowany powinien być we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Asystent rodziny pracuje w rodzinach, w których występują trudności opiekuńczo – wychowawcze, w szczególności w rodzinach niepełnych, wielodzietnych i borykających się z niepełnosprawnością dziecka. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania. Celem asystenta rodziny jest przede wszystkim mobilizacja, wsparcie rodzin oraz wspólne rozwiązywanie ich problemów. Oprócz tego, rodziny mogą liczyć na wsparcie emocjonalne i poradnictwo. Asystent zmierza do tego, aby wzbudzić u podopiecznych dążenie do zmiany swojej sytuacji życiowej.

W 2020 roku w GOPS w Brzyskach zatrudnionych było dwóch asystentów rodziny, którzy pracowali z 10 rodzinami (łącznie 26 dzieci w rodzinach). Wśród najczęstszych problemów występujących w rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, które objęte były wsparciem asystentów rodziny wymienić można: problemy dzieci z nauką i problemy szkolne (90%), konflikty w rodzinie (30%), niepełnosprawność dziecka (40%), długotrwała choroba (60%), ograniczona władza

rodzicielska poprzez nadzór kuratora sądowego (40%), trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego (60%), bezrobocie (60%), problemy z alkoholem (30%), niepełnosprawność rodzica (30%) oraz przemoc w rodzinie (10%).

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż 40% rodzin objętych wsparciem asystentów rodziny ma ograniczone prawa rodzicielskie poprzez zastosowanie stałego nadzoru kuratora sądowego. Nadzór ten odbywał się w ścisłej współpracy z pracownikami socjalnymi oraz asystentami rodziny. Warunki mieszkaniowe rodzin objętych nadzorem sądu były w większości przypadków trudne. Bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego objawiała się niewystarczającą dbałością o miejsce zamieszkania oraz nieumiejętnością prawidłowego gospodarowania pieniędzmi. Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny są cały czas monitorowane oraz motywowane do zmiany postępowania przez asystentów rodziny, pracowników socjalnych, i kuratorów sądowych.

W rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny wciąż dużym problemem pozostaje nadużywanie alkoholu przez członków rodzin. W takich przypadkach asystenci i kuratorzy współpracują z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Spożywanie alkoholu przez podopiecznych oraz pojawiające się w związku z tym awantury wpływają negatywnie na relacje rodzinne, w tym na proces wychowawczy względem małoletnich dzieci oraz ich rozwój. Dodatkowo nierzadko towarzyszy temu także brak zainteresowania ze strony rodziców, bierność oraz nie reagowanie na problemy dzieci. Skutkiem tego jest narastanie problemów opiekuńczo – wychowawczych w szkole oraz kłopoty w nauce. W tej kwestii dzieci mogą liczyć na pomoc asystentów rodziny, którzy pozostają w ścisłej współpracy z dyrekcją szkół oraz wychowawcami, pomagają dzieciom w przezwyciężaniu trudności szkolnych oraz motywują je do zmiany postępowania. Podopieczni z rodzin objętych wsparciem asystentów są stale zobowiązani do zaprzestania spożywania alkoholu, właściwego zajmowania się rodziną, domem, aktywnego uczestniczenia w życiu dzieci oraz wywiązywania się z obowiązków rodzicielskich.

W przypadku, gdy rodzice znaleźli się w trudnej sytuacji życiowej i nie są sami w stanie należycie wypełniać funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci, trafiają one do systemu pieczy zastępczej. O potrzebie umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej decyduje Sąd Rodzinny. Postanowienia Sądu wykonywane są przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zapewniając dziecku miejsce w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowywanie dziecka - w pierwszym roku pobytu,
- 30% wydatków na opiekę i wychowywanie dziecka- w drugim roku pobytu,
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Podobne koszty ponosi gmina właściwa, także w przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo- terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym. Pracownicy Ośrodka systematycznie monitorują sytuację rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Z kolei prawo do świadczeń z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oznacza objęcie pomocą społeczną kobiet w ciąży i rodzin wychowujących dzieci. Rodzina wielodzietna to rodzina, w której skład wchodzi troje i więcej dzieci.

Dane GOPS wskazują, że w ostatnich latach liczba rodzin korzystających w gminie z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa utrzymuje się na mniej więcej stałym poziomie (2018 rok- 45; 2019 rok- 45 rodzin; 2020 rok- 43 rodziny).

Do roku 2017, Ustawa z 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej była jedynym podstawowym aktem prawnym, który definiował różnorodne formy wsparcia rodziny na poziomie gminy. W grudniu 2016 roku Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia kompleksowego programu wsparcia dla rodzin „Za życiem”. W ślad za programem została uchwalona Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Wspomniane dokumenty zaczęły obowiązywać w styczniu 2017 roku. „Za życiem” wspiera rodziny z osobami niepełnosprawnymi, a w szczególności wychowujące niepełnosprawne dzieci. Proponowana przez rząd pomoc obejmuje kompleksowe rozwiązania dotyczące wsparcia kobiet w ciąży i ich rodzin, wczesnego wspomaganie dziecka i jego rodziny, usług wspierających i rehabilitacyjnych oraz wsparcia mieszkaniowego. Zgodnie z nowymi przepisami rodzinom, w których urodzi się dziecko z ciężką i nieodwracalną niepełnosprawnością albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 4 tys. zł. Ustawa „Za życiem” przewiduje również

m. in. że przewodnikiem po systemie wsparcia dla rodzin, w których urodzą się dzieci z niepełnosprawnością lub ciężką chorobą, będzie asystent rodziny, którego zadaniem będzie koordynowanie dostępnej pomocy. Ustawa ma również znacznie usprawnić dostęp do świadczeń zdrowotnych. W 2020 roku nie złożono żadnego wniosku na wypłatę w/w świadczenia.

Karta Dużej Rodziny to system zniżek i ulg przysługujący rodzinom wielodzietnym tj. rodzinom mającym na utrzymaniu 3 lub więcej dzieci w wieku do 18 roku życia lub do 25 r.ż. gdy uczą się lub studiują oraz bez ograniczeń wiekowych — w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności. Karta przysługuje rodzinie niezależnie od dochodu i na jej podstawie rodziny mogą korzystać z uprawnień, jakie znajdują się w katalogu ulg i zwolnień zamieszczonym na stronie internetowej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

Program „Dobry Start” to inwestycja w edukację polskich dzieci. To 300 zł jednorazowego wsparcia dla wszystkich uczniów rozpoczynających rok szkolny. Świadczenie dobry start przysługuje raz w roku na dziecko uczące się w szkole, aż do ukończenia przez nie 20. roku życia. Na dziecko niepełnosprawne, uczące się w szkole, świadczenie przysługuje do ukończenia przez nie 24. roku życia. **W 2020 roku w Gminie Brzyska wypłacono 868 jednorazowych świadczeń „Dobry Start”.**

Rządowy program "**Rodzina 500+**" jest najbardziej znaczącą i realnie odczuwalną pomocą finansową ze strony państwa dla rodzin wychowujących dzieci. W ramach tego programu rodzinom z dziećmi na utrzymaniu przysługuje świadczenie wychowawcze w wysokości 500 zł. na dziecko w wieku do ukończenia 18 roku życia.

Uzależnienia

Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), uzależnienie to psychiczny i fizyczny stan wynikający z interakcji między żywym organizmem a substancją chemiczną (do których należą: alkohol, narkotyki, nikotyna, leki) charakteryzujący się zmianami i innymi reakcjami takimi jak: konieczność przyjmowania danej substancji w sposób ciągły lub okresowy w celu doświadczania jej wpływu na psychikę lub by uniknąć objawów towarzyszących odstawieniu substancji.

Alkoholizm jest chorobą spowodowaną nadużywaniem napojów alkoholowych, z którą wiąże zarówno konsekwencje zdrowotne dla uzależnionej osoby, jak również stanowi ona problem socjalny i przyczynia się do występowania patologii społecznych. Zjawisko alkoholizmu jest ściśle powiązane z występowaniem przestępczości, wypadkami w pracy, wypadkami drogowymi. Nadużywanie alkoholu przez któregoś z rodziców osłabia więzi rodzinne i skutkuje występowaniem dysfunkcji w pełnieniu ról rodzicielskich, a także często jest przyczyną stosowania przemocy domowej. Nadużywanie alkoholu stanowi dziś bezsprzecznie jeden z poważniejszych problemów. Zjawisko to stwarza problem złożony i trudny do przezwyciężenia dla wielu mieszkańców naszej gminy i to bez względu na płeć, wiek czy poziom wykształcenia. Ostatnio sprzyjającym czynnikiem do spożywania alkoholu stała się izolacja ze względu na pandemię wirusa Covid-19.

Podstawą prawną działań gminnych związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkomanii jest ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Wymienione ustawy tworzą spójny system umożliwiający samorządom terytorialnym prowadzenie lokalnej polityki wobec zagrożeń wynikających ze spożywania alkoholu i narkotyków a także wyznacza konkretne zadania i wskazuje środki na ich realizację.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych powołana została przez Wójta Gminy Brzyska i działa na mocy ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Zadaniem komisji jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych należących do zadań własnych gminy. W szczególności zadania te obejmują:

- ✓ zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej;
- ✓ udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- ✓ prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, w szczególności dla dzieci i młodzieży;
- ✓ wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- ✓ podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem określonych przepisów ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
- ✓ podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego;
- ✓ opiniowanie wniosków o zezwolenie na sprzedaż alkoholu na terenie gminy.

Realizacja zadań, prowadzona jest na podstawie gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, uchwalanego corocznie przez Radę Gminy. Środki na finansowanie zadań określonych w gminnym programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych pochodzą z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych od podmiotów handlujących alkoholem na terenie gminy. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2020 stanowił lokalną strategię w zakresie profilaktyki oraz minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych wynikających z używania alkoholu i narkotyków.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Brzyskach podejmowała w 2020r. czynności zmierzające do rozwiązywania problemów związanych ze skutkami alkoholizmu w rodzinach naszej gminy. Rozpatrywała wnioski, które wpływały do Komisji od Policji, Zespołu Interdyscyplinarnego z gminy Brzyska, GOPS-u czy członków rodzin dotkniętych alkoholizmem. Osoby nadużywające alkoholu, po opinii biegłych sądowych, były kierowane na leczenie w Ośrodku Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Jaśle. W stosunku do osób, które nie wyraziły zgody na leczenie Komisja kierowała wnioski o ich leczenie do Sądu Rodzinnego i Nieletnich w Jaśle, który to sąd kierował te osoby na przymusowe leczenie z choroby alkoholowej. Dane z działalności GKRPA za ostatnie 3 lata przedstawia tabela na następnej stronie.

	2018	2019	2020
Posiedzenia GKRPA (ogółem), w tym:	11	12	13
Ogólne posiedzenia Komisji	9	9	10
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	2	3	3
Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych (ogółem) w tym:	5	4	13
○ dotyczących jednorazowych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0
○ dotyczących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży	5	4	13
○ postanowienia negatywne	0	0	0
Do Komisji wpłynęło:			
wniosków o leczenie odwykowe	8	7	6
zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	6	7	6
wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	6	6	5

Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne dla młodzieży:

Rozgrywki piłkarskie drużyn młodzików i trampkarzy z drużyn: Gminny Ludowy Klub Sportowy „Liwocz” Brzyska, Ludowy Klub Sportowy „Wisłoka” Błażkowa oraz Akademia Piłkarska Wisłoka Błażkowa Zarząd Gminny OSP, Parafialny KSM, Szkoły z terenu gminy.

✓ 2018 rok:

Ilość osób uczestniczących:

I. uczniów – 114;

I. nauczycieli – 10;

I. rodziców – 54.

✓ 2019 rok:

Ilość osób uczestniczących:

I. uczniów – 84;

I. nauczycieli – 9;

I. rodziców – 38.

✓ 2020

Ilość osób uczestniczących:

I. uczniów – 93;

I. nauczycieli – 9;

I. rodziców – 30.

Inne działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży:

✓ 2018 rok:

- Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowywane i realizowane przez młodzież, skierowane do grup rówieśniczych np. dyskoteki bezalkoholowe, wycieczki szkolne, zabawy mikołajkowe, konkursy i przeglądy realizowane w szkołach o tematyce uzależnień itp. Ilość osób - około 280;
- Spotkanie profilaktyczne z aktorem Lechem Dyblikiem. Ilość osób – 124.

✓ 2019 rok:

- Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowywane i realizowane przez młodzież, skierowane do grup rówieśniczych np. dyskoteki bezalkoholowe, wycieczki szkolne, zabawy mikołajkowe, konkursy i przeglądy realizowane w szkołach o tematyce uzależnień itp. Ilość osób - około 300.

- Spotkanie profilaktyczne z artystą Piotrem Lupi Lubertowiczem. Ilość osób – 132.
- ✓ 2020 rok:
 - Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowywane i realizowane przez młodzież, skierowane do grup rówieśniczych np. dyskoteki bezalkoholowe, wycieczki szkolne, zabawy mikołajkowe, konkursy i przeglądy realizowane w szkołach o tematyce uzależnień itp. Ilość osób - około 260.

Przemoc w rodzinie

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, przemoc w rodzinie (zwana także potocznie przemocą domową), to *jednorazowe albo cyklicznie powtarzające się, umyślne działanie lub zaniechanie działań koniecznych do ochrony zdrowia i życia, naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących narażające te osoby w szczególności na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Wyróżnia się przemoc fizyczną (naruszenie nietykalności fizycznej), przemoc psychiczną (naruszenie godności osobistej), przemoc seksualną (naruszenie intymności), przemoc ekonomiczną (naruszenie własności) oraz zaniedbanie (naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich).*

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań aspołecznych, grożących patologiami, w tym przemocą domową. Do zadań własnych gminy zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- ✓ opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- ✓ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu

opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;

- ✓ zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- ✓ tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Działania na rzecz osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie mają charakter interdyscyplinarny, a więc opierają się na współpracy służb, które dysponując wiedzą, doświadczeniem, narzędziami oraz kompetencjami w danej dziedzinie łączą swoje siły, celem udzielenia kompleksowej pomocy rodzinie.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa zadania gminy w zakresie wspierania rodziny dotkniętej przemocą. **W 2020 roku w toku realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Brzyska podjęto szereg działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie:**

- Zorganizowano szkolenia dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Roboczych;
- Udzielanie pomocy osobom uwięzonym w przemoc w rodzinie w ich miejscu zamieszkania przez pracownika socjalnego, policjanta w zależności od charakteru problemu w rodzinie; 3
- Działanie Punktu Konsultacyjnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz przeciwdziałania uzależnieniom, świadczący pomoc psychoterapeutyczną i prawną (dwa razy w miesiącu po cztery godziny lub częściej w razie potrzeb), z którego skorzystało 11 osób, odbyło się 72 porady (osobiste i telefoniczne);
- Uczniowie z rodzin, w których jest wszczęta procedura Niebieskie Karty są objęci pomocą psychologiczną oraz wsparciem pedagoga szkolnego; Spotkania uczniów z psychologiem odbywają się stacjonarnie i telefonicznie;
- Promowanie problematyki bezpieczeństwa dzieci i młodzieży z uwzględnieniem zagadnień związanych z przemocą w rodzinie;
- Zaktualizowano informator o formach pomocy dostępnych na terenie gminy Brzyska oraz powiatu jasielskiego dla osób dotkniętych bądź zagrożonych przemocą w rodzinie oraz osób i rodzin będących w kryzysie.
- W okresie 2019/2020 zrealizowane zostały w czterech placówkach oświatowych na terenie gminy Brzyska działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych

i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie. Ponadto w czterech placówkach oświatowych zrealizowano spotkania edukacyjne dla młodzieży zagrożonej przemocą w rodzinie.

- Na terenie gminy psychoterapeuta/psycholog prowadził działania edukacyjne i informacyjne kierowane do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie – zajęcia/spotkania realizowane były w ramach utworzonego Punktu Konsultacyjnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz przeciwdziałania uzależnieniom.
- GOPS zawarł porozumienie o współpracy w ramach Ośrodka Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży w Jaśle. Z porady specjalistów skorzystać mogą dzieci i młodzież z terenu Gminy Brzyska, która dotknięta jest m.in. problemem przemocy w rodzinie i boryka się z różnymi zaburzeniami zarówno zachowania, jak i emocjonalnymi – 4 dzieci.
- Od stycznia 2021 r. możliwe jest także uzyskanie szerszego wsparcia w ramach realizowanego projektu „Środowiskowe Centrum Pomocy Psychologicznej i Wsparcia w Jaśle”. Gmina Brzyska jest jedną z czterech gmin ujętych w w/w projekcie. W ramach projektu oferowane są usługi zdrowotne z zakresie zdrowia psychicznego, tj. m.in.:
 - a) diagnoza obejmująca opracowanie zindywidualizowanego planu pomocy specjalistycznej,
 - b) indywidualne poradnictwo specjalistyczne,
 - c) psychoterapia grupowa,
 - d) psychoedukacja grupowa;
 - e) psychoterapia indywidualna,
 - f) psychoterapia rodzinna.

Z udziału w powyższym projekcie mogą skorzystać również osoby i rodziny uwikłane w przemoc, tj. zarówno doświadczające przemocy jak i stosujące przemoc – 1 osoba.

GOPS Brzyska w ramach realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie organizuje i koordynuje pracę Zespołu Interdyscyplinarnego, będącego formą współpracy lokalnych instytucji, podmiotów oraz służb na płaszczyźnie przemocy w Gminie Brzyska. W skład Zespołu interdyscyplinarnego wchodzi:

- ✓ pracownik socjalny GOPS Brzyska,
- ✓ przedstawiciel Posterunku Policji,

- ✓ przedstawiciel Ośrodka Zdrowia w Brzyskach,
- ✓ Przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- ✓ Zawodowy kurator Sądu Rejonowego w Jaśle,
- ✓ sześciu przedstawicieli szkół podstawowych i gimnazjum z terenu Gminy Brzyska.

Z zakresu dotyczącej skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz prowadzonych działań pomocowych w 2020 roku na terenie Gminy Brzyska:

- Zostało sporządzonych 17 formularzy „Niebieskich Kart – A”, w tym:
 - 10 Niebieskich Kart założonych przez Policję,
 - 5 Niebieskich Kart założono przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzyskach;
 - 2 Niebieskie Karty założone przez Oświatę.
- Wszczęto 11 procedur „Niebieskie Karty”;
- Powołano 11 grup roboczych;
- Odkonano 7 posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego;
- Odkonano 112 posiedzeń grup roboczych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzyskach współpracując z Zespołem Interdyscyplinarnym skierowali:

- ✓ 5 zawiadomień do Prokuratury Rejonowej w Jaśle w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa związanego ze stosowaniem przemocy w rodzinie;
- ✓ 4 wnioski do Sądu Rejonowego w Jaśle Wydział III Rodzinny i Nieletnich o wgląd w sytuację rodziny, w których została wszczęta procedura „Niebieskie Karty”;
- ✓ 7 wniosków do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Brzyskach;
- ✓ 2 rodziny objęto pomocą i wsparciem asystenta rodziny; – 1 osobę umówiono na konsultacje psychiatryczne;
- ✓ 3 osoby zostały skierowane na konsultacje lekarskie;
- ✓ 1 osoba została skierowana na konsultacje do Szpitala Specjalistycznego w Jaśle;
- ✓ Dzieci doznające przemocy w rodzinie zostały objęte pomocą pedagogiczną – psychologiczną.

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców Gminy Brzyska

Jednym z głównych założeń niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzyska na lata 2022 - 2027 jest przedstawienie problemów występujących w społeczności lokalnej gminy oraz wskazanie kierunków ich rozwiązywania. Zdiagnozowanie problemów społecznych było możliwe między innymi poprzez przeprowadzenie badań wśród mieszkańców gminy.

Badania przeprowadzone wśród dorosłych mieszkańców

Badania miały charakter ankiety i obejmowały mieszkańców Gminy Brzyska, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci zostali poinformowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie. W badaniu wzięło udział łącznie 62 osoby. Badaniem objęto 54 kobiety oraz 8 mężczyzn.

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

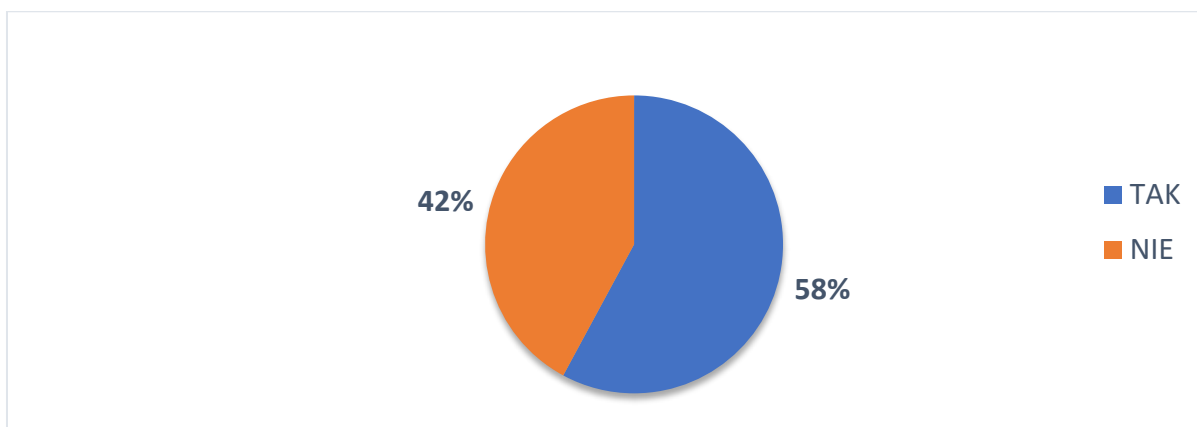
- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym,
- zagadnienia związane z uzależnieniami,
- społeczne zaangażowanie mieszkańców Gminy,
- zagadnienia związane z przemocą w rodzinie, w tym przekonania dotyczące modelu wychowania dzieci i młodzieży w kontekście stosowania kar fizycznych,
- zagadnienia związane z funkcjonowaniem osób starszych w środowisku lokalnym,
- zagadnienia związane z zaangażowaniem władz lokalnych w rozwiązywanie problemów,
- zagadnienia związane z funkcjonowaniem osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym,
- wpływu pandemii Covid-19 na kondycję psychiczną.

Metryczka

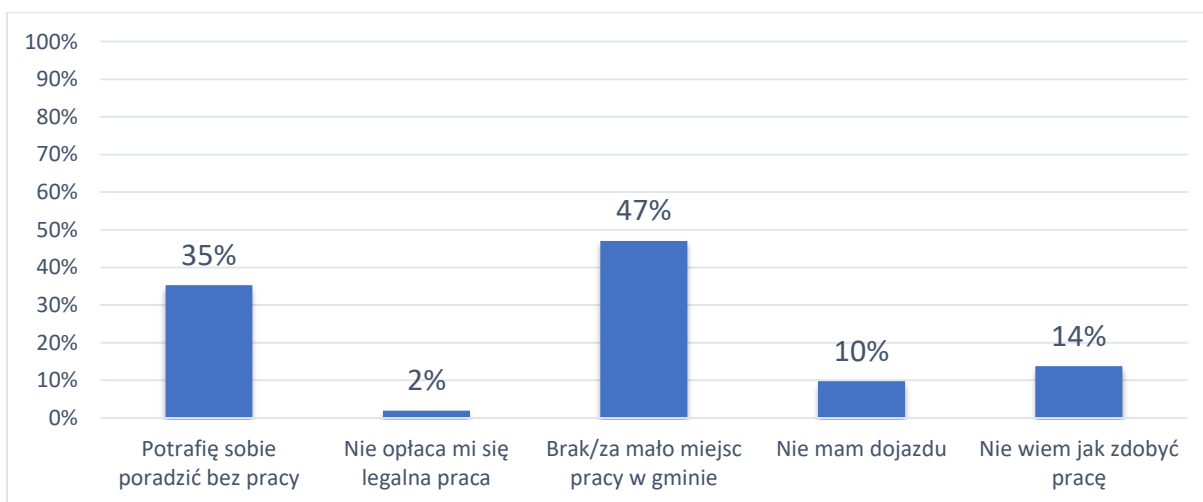
Metryczka stanowi bardzo ważny element przeprowadzanych badań. W jej skład wchodzi pytania dotyczące danych socjodemograficznych osób badanych. Ma ona na celu poznanie respondenta, aby lepiej zrozumieć zebrane w ankiecie odpowiedzi.

Ponad połowa respondentów- 58% posiada pracę. Ci badani, którzy nie posiadają zatrudnienia, wskazywali najczęściej, że przyczyną bezrobocia w ich przypadku jest zbyt mała ilość miejsc pracy w gminie (47%), a także to, że potrafią poradzić sobie bez pracy (35%).

Wykres 5. Czy posiada Pani/Pan pracę?

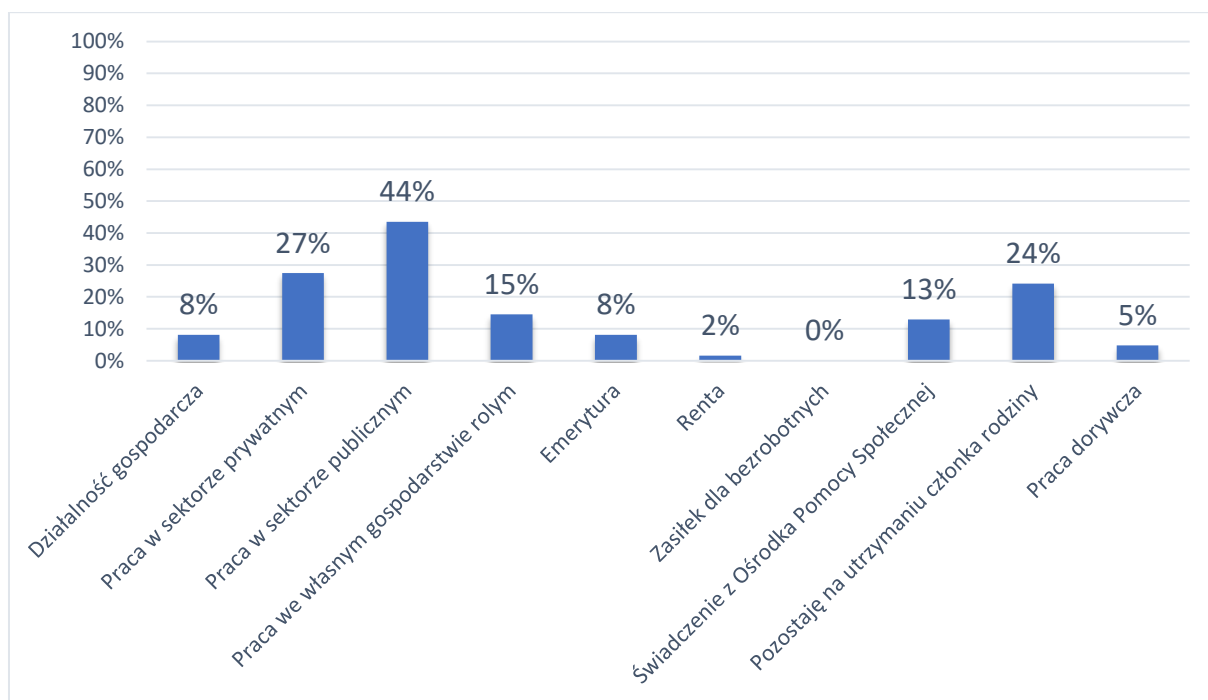

Wykres 6. Z jakich powodów nie posiada Pani/Pan pracy?

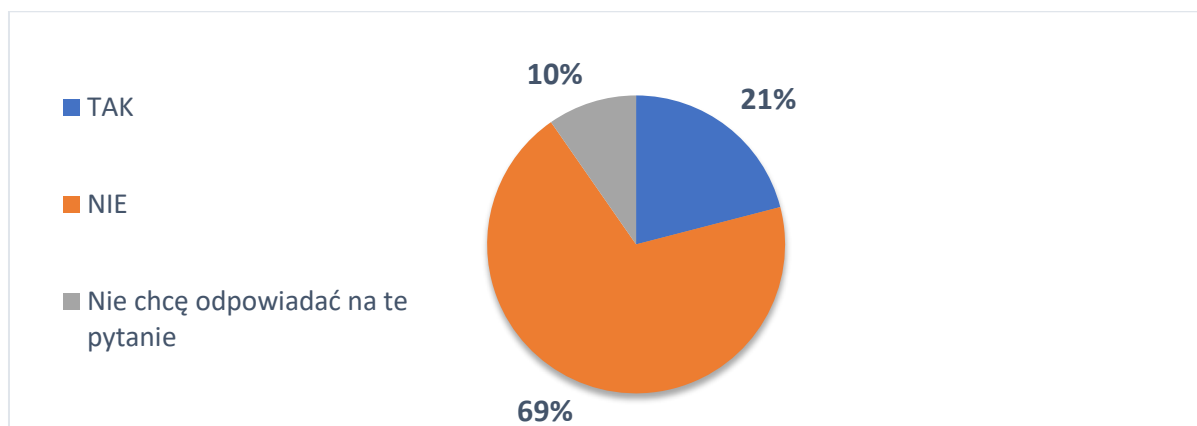

Jeżeli chodzi o źródło utrzymania gospodarstwa domowego, to **44% badanych pracuje w sektorze publicznym**, **27% pracuje w sektorze prywatnym**, **24% pozostaje na utrzymaniu członka rodziny**, **15% pracuje we własnym gospodarstwie rolnym**, **13% utrzymuje się ze świadczeń ośrodka pomocy społecznej**, **8% prowadzi własną działalność gospodarczą**, kolejne **8% jest na emeryturze**, **5% pracuje dorywczo**, a **2% utrzymuje się z renty**. Poza tym, nieco ponad 1/5 badanych korzystała w ciągu ostatniego roku ze świadczeń ośrodka pomocy społecznej.

Wykres 7. Źródłem utrzymania Pani/Pana gospodarstwa domowego jest (proszę zaznaczyć wszystkie stosowne odpowiedzi)

Wykres 8. Czy Pani/Pana rodzina korzysta lub korzystała w ciągu ostatniego roku ze świadczeń ośrodka pomocy społecznej?

Następnie mieszkańcy zostali poproszeni o ocenę sytuacji mieszkaniowej i materialnej swojej/swojej rodziny. Jeżeli chodzi o sytuację mieszkaniową, to łącznie 85,4% respondentów oceniło ją jako bardzo dobrą i dobrą. Natomiast 12,9% wskazało, że jest ona zadowalająca, a 1,6%, że jest zła. W przypadku sytuacji materialnej, jako bardzo dobrą i dobrą oceniło ją łącznie 63% mieszkańców, jako zadowalającą 35%, a jako złą 2%. Większość mieszkańców jest zatem zadowolona zarówno ze swojej sytuacji mieszkaniowej, jak i materialnej.

Tabela 4. Jak Pani/Pan ocenia sytuację:

	<i>Bardzo dobra</i>	<i>Dobra</i>	<i>Zadowalająca</i>	<i>Zła</i>
Sytuacja mieszkaniową swoja/swojej rodziny	43,5%	41,9%	12,9%	1,6%
Sytuacja materialna swego gospodarstwa domowego	23%	40%	35%	2%

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców

W pierwszej części badania respondenci zostali poproszeni o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek mieszkańców, którzy wskazują dany problem, jako bardzo ważny. Uzyskane wyniki pozwalają stwierdzić, że mieszkańcy Gminy Brzyska za **najistotniejsze problemy w ich środowisku lokalnym uznali pogorszenie kondycji psychicznej w związku z izolacją w czasie pandemii Covid-19- łącznie 63% oraz długotrwałe choroby- łącznie 58%¹¹**. Z kolei, jako **najmniej istotne problemy badani wskazali brak poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców gminy- łącznie 73% oraz uzależnienie od narkotyków- łącznie 73%¹²**. Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia tabela nr 6 na następnej stronie.

¹¹ Sumy odpowiedzi: *bardzo istotny i raczej istotny*.

¹² Sumy odpowiedzi *raczej nieistotny i zdecydowanie nieistotny*.

Tabela 5. Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców.

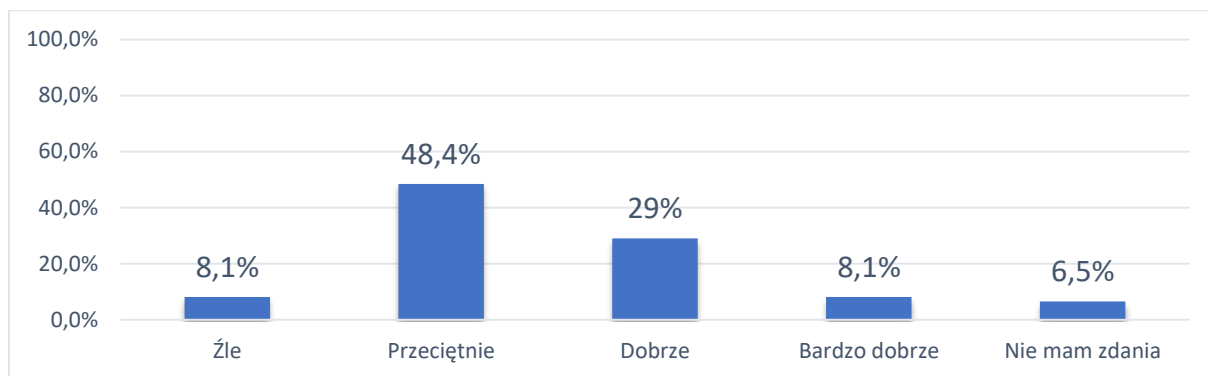
Problem	Bardzo istotny	Raczej istotny	Raczej nieistotny	Zdecydowanie nieistotny
Uzależnienie od alkoholu	19%	31%	34%	16%
Uzależnienie od narkotyków	11%	16%	21%	52%
Przemoc domowa	18%	11%	31%	40%
Bezrobocie	24,2%	21%	35,5%	19,3%
Bieda, ubóstwo	14,5%	19,3%	43,5%	22,6%
Bezdomność	13%	3%	24%	60%
Niepelnosprawność	18%	27%	32%	23%
Zaniedbanie rozwoju dzieci i młodzieży	16%	18%	35%	31%
Problemy opiekuńczo-wychowawcze (rodziców z dziećmi)	16%	23%	43%	18%
Bezradność osób w sprawach prowadzenia gosp. domowego	13%	21%	45%	21%
Uzależnienie rodzin od różnych form pomocy społecznej	22,6%	22,6%	33,9%	20,1%
Izolacja społeczna osób starszych	18%	26%	27%	29%
Brak poczucia bezpieczeństwa u mieszkańców gminy	14%	23%	44%	29%
Długotrwałe choroby	23%	35%	31%	11%
Pogorszenie kondycji psychicznej w związku z izolacją w czasie pandemii Covid -19	26%	37%	24%	13%

Aktywność społeczna mieszkańców

Społeczeństwo obywatelskie opiera się na aktywności jego członków oraz ich zdolności do samoorganizacji bez impulsu czy przymusu ze strony władzy publicznej. Podstawą funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego jest świadomość jego członków potrzeb zbiorowości oraz chęć ich zaspokajania. Zadanie to najczęściej przekracza jednak możliwości jednostki i z tego względu członkowie społeczeństwa obywatelskiego bardzo często zrzeszają się w partiach politycznych, związkach zawodowych czy organizacjach pozarządowych. Charakterystyczne dla obywateli aktywnych jest poczucie odpowiedzialności za los własnego społeczeństwa i płynąca z niego chęć aktywnego działania na jego rzecz. aktywność obywatelska nie pozostaje bez znaczenia dla ekonomicznego rozwoju społeczności lokalnej i regionu.

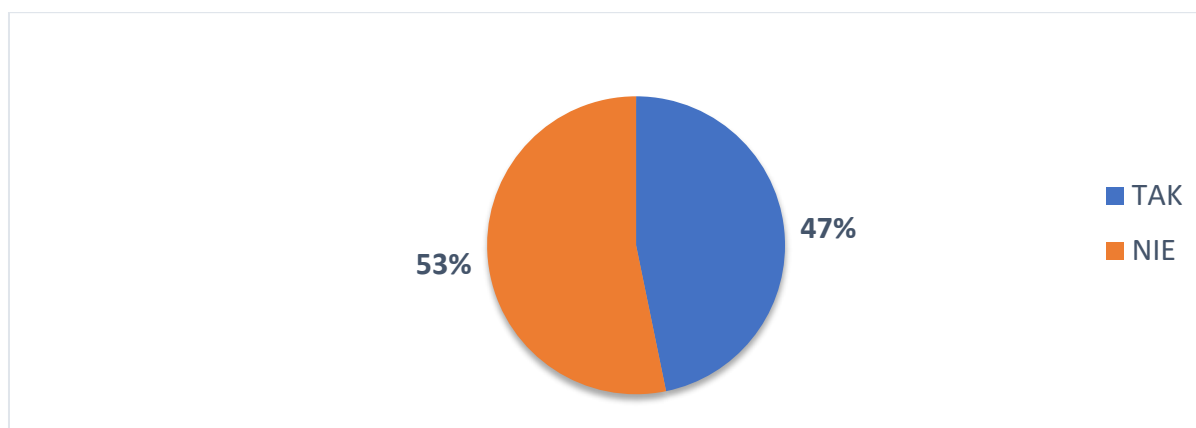
Mieszkańcy Gminy Brzyska zostali zapytani o to, jak oceniają współpracę w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi. **Prawie połowa badanych- 48,4% ocenia tę współpracę przeciętnie, łącznie 37,1% dobrze i bardzo dobrze. Z kolei 8,1% wskazało, że współpraca ta przebiega źle. Pozostałe 6,5% nie ma zdania na ten temat.**

Wykres 9. Jak ocenia Pani/Pan współpracę w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi?

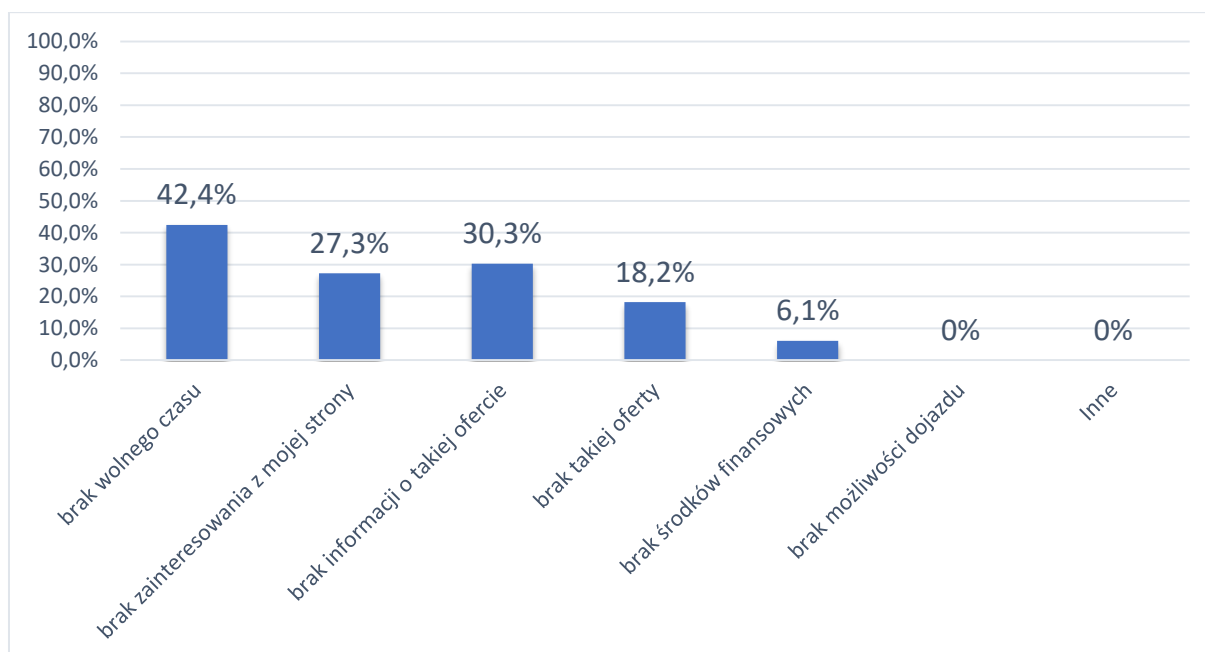

Kolejno, mieszkańcy zostali zapytani o to, czy w ostatnim roku uczestniczyli w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych na terenie Gminy (np. dożynki, uroczystości rocznicowe). Niespełna połowa badanych wskazała odpowiedź twierdzącą (47%). Aczkolwiek, Ci respondenci, którzy nie uczestniczyli w takich wydarzeniach, wskazywali najczęściej, że nie mieli na to czasu (42%), albo nie wiedzieli o takiej ofercie (30%)¹³. Natomiast 15% badanych wskazało, że nie jest zainteresowana udziałem w wydarzeniach kulturalno- integracyjnych.

Wykres 10. Czy w ciągu ostatniego roku uczestniczył(a) Pani/Pan w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych na terenie Gminy (np. dożynki, uroczystości rocznicowe)?

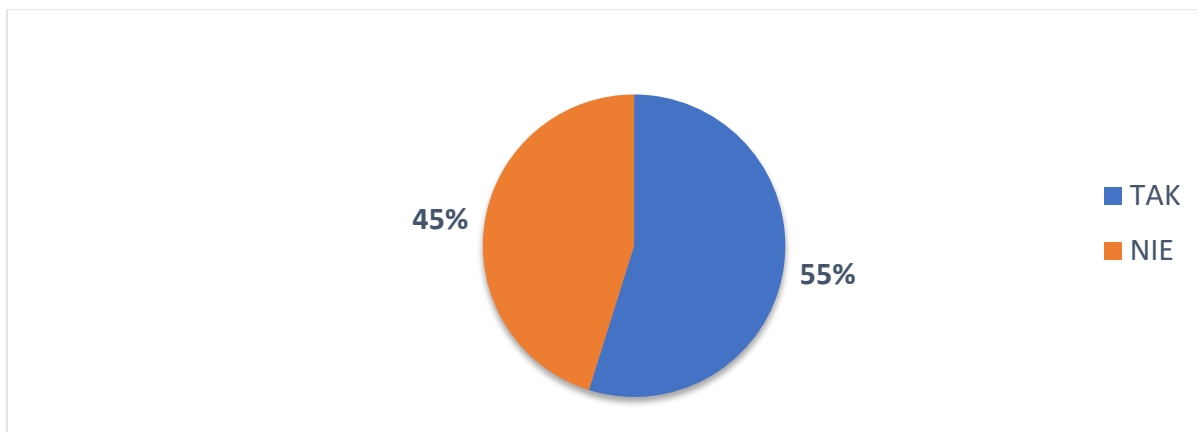
Wykres 11. Jaka była tego przyczyna?

¹³ Podane wartości dotyczą respondentów, którzy nie brali udziału w wydarzeniach.

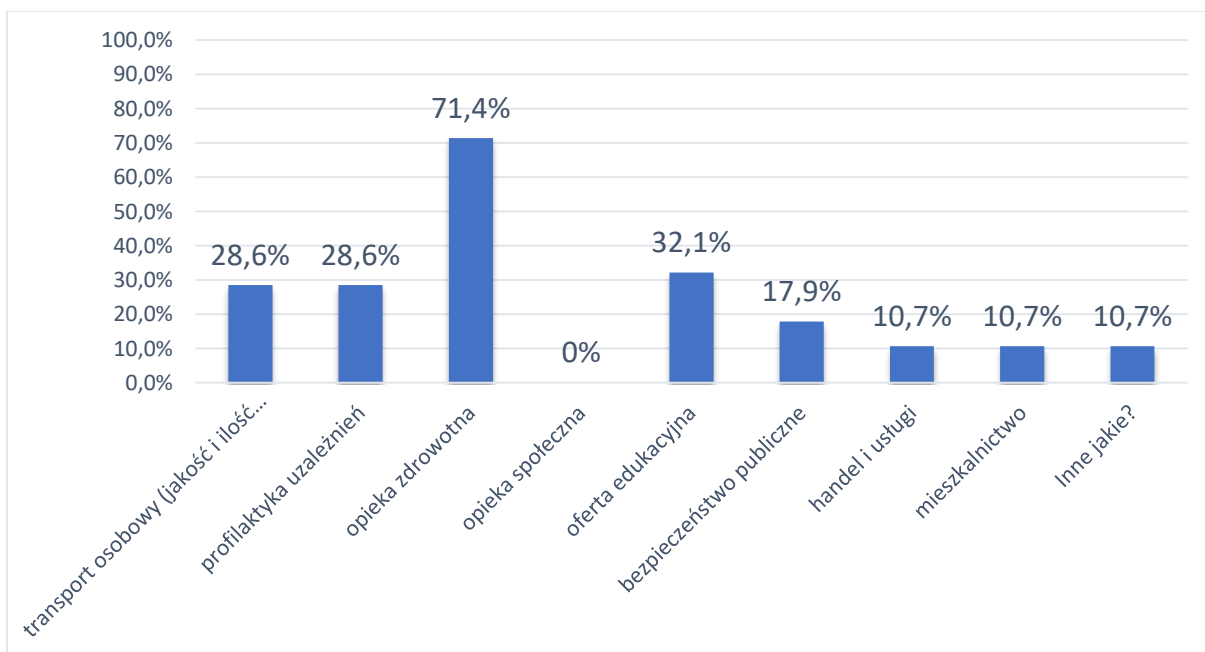
Ponad połowa badanych- 55% jest zdania, iż większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w Gminie zaspokajana. Przeciwnego zdania jest 45% mieszkańców.

Wykres 12. Czy uważa Pani/Pan, iż większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w Gminie zaspokajana?

Zdaniem mieszkańców największej uwagi ze strony władz wymaga opieka zdrowotna (71,4%). Zdecydowanie mniejszy odsetek badanych wskazał na ofertę edukacyjną (32,1%), transport osobowy (28,6%) oraz profilaktykę uzależnień (28,6%). Natomiast najmniej ankietowanych wskazało, że uwagi wymaga bezpieczeństwo publiczne (17,9%), handel i usługi (10,7%) oraz mieszkalnictwo (10,7%).

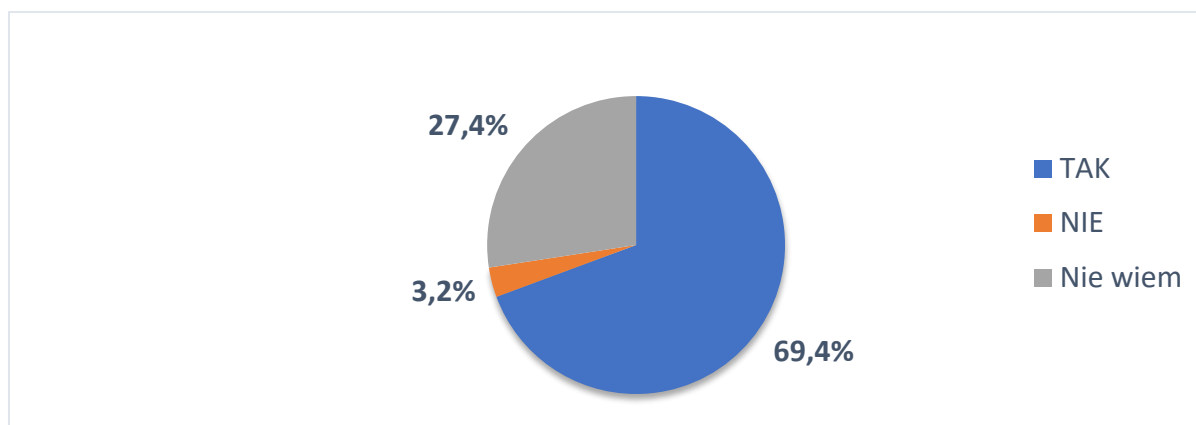
Wykres 13. Proszę wybrać spośród listy grup usług społecznych te, które w Pani/Pana ocenie wymagają większej uwagi (pytanie wielokrotnego wyboru):

Bezpieczeństwo i poczucie bezpieczeństwa w znaczącym stopniu wpływają na jakość życia mieszkańców. Bezpieczeństwo jest zobiektywizowanym stanem braku zagrożenia, integralnie związanym z subiektywnym, emocjonalnym, psychologicznym odbieraniem przestrzeni jako bezpiecznej, inaczej poczuciem bezpieczeństwa. Do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego zobowiązane są wszystkie organy władzy i administracji państwowej, szczególnie instytucje wyspecjalizowane w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego, jak np. policja, straż pożarna itp.¹⁴

Zdecydowana większość mieszkańców Gminy Brzyska- 69,4% czuje się bezpiecznie w swoim miejscu zamieszkania. Z kolei 3,2% wskazało na brak poczucia bezpieczeństwa na terenie Gminy. Pozostałe 27,4% nie potrafiło tego określić.

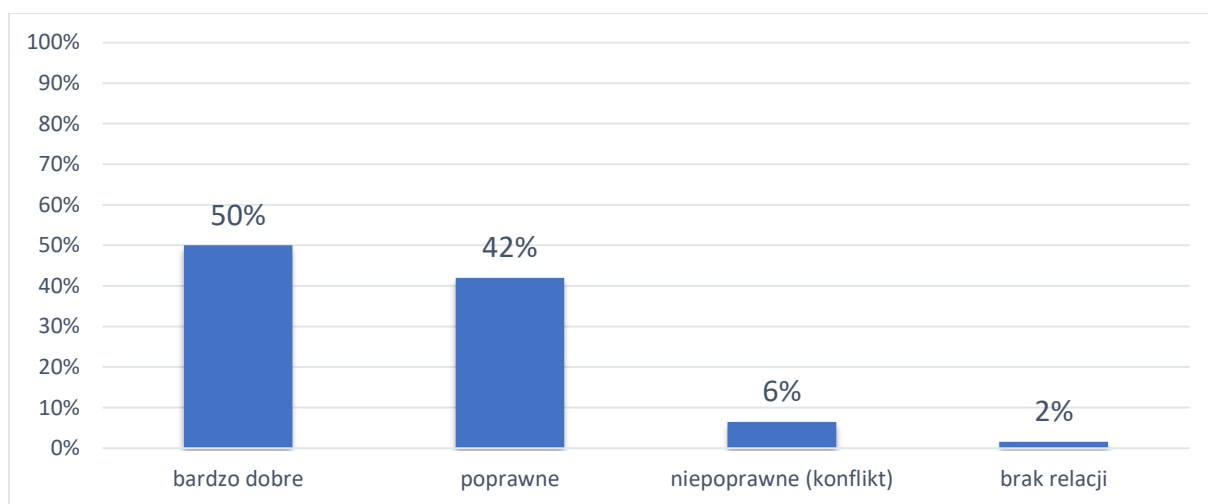
Wykres 14. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie na terenie gminy?

¹⁴ M. Szczepańska, *Lokalna aktywność obywatelska- czynniki, pułapki, zróżnicowanie. O wzorach zaangażowania charakterystycznych dla wspólnot mieszkaniowych*, Łódź 2018, s. 108.

Współczesnym przemianom towarzyszy osłabienie tradycyjnych więzi społecznych, szczególnie tych bazujących na bliskości terytorialnej. W związku z tym zmniejsza się również rola więzi sąsiedzkich. **Jak wynika z badań przeprowadzonych w Gminie Brzyska, 50% mieszkańców utrzymuje bardzo dobre relacje z najbliższymi sąsiadami, a 42% oceniło je, jako poprawne.** Natomiast 6% respondentów wskazało, że jest z najbliższymi sąsiadami w konflikcie, a 2% nie utrzymuje żadnych relacji z najbliższymi sąsiadami.

Wykres 15. Jak ocenia Pani/Pan wzajemne relacje z najbliższymi sąsiadami?

Potrzeba realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień w opinii mieszkańców Gminy Brzyska

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należą do zadań własnych gminy, a podstawą tych działań jest Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zadaniem własnym gminy jest także przeciwdziałanie narkomanii, a podstawą działań z nim związanych jest Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii¹⁵.

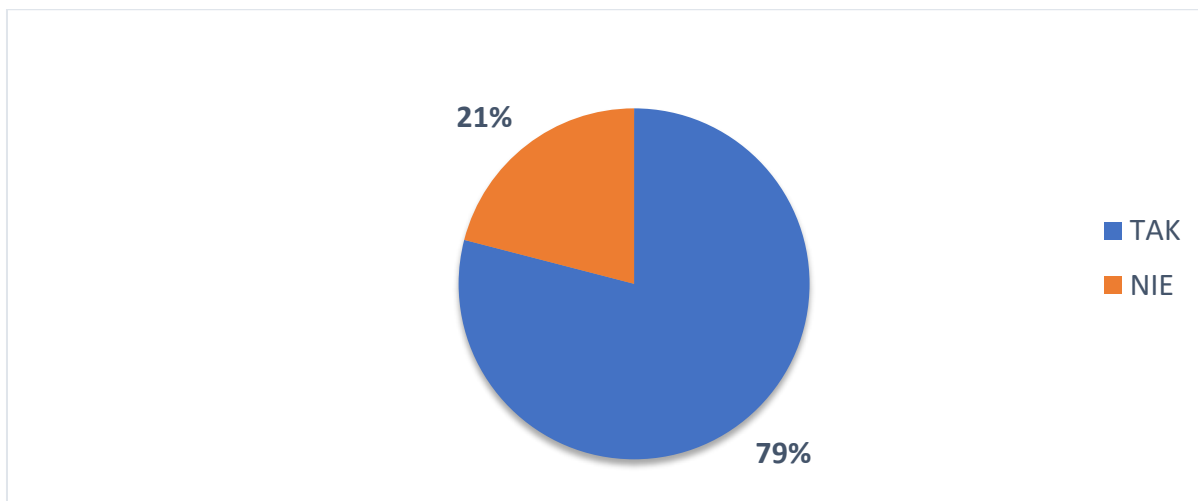
Mieszkańcy Gminy Brzyska zostali zapytani o to czy widzą potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień oraz o to, jakie działania w tym obszarze są w ich opinii najbardziej potrzebne.

Zdecydowana większość respondentów- **79% mieszkańców dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień**. Świadczy to pośrednio o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z tym związane, takim jak: groźne choroby i infekcje, wypadki drogowe, zatrucia i przedawkowania, uzależnienia, niepełnosprawność, marginalizacja, konflikty z prawem, problemy młodych ludzi w uzyskaniu zatrudnienia, akty agresji, problemy w relacjach z innymi, problemy w nauce i inne destrukcyjne lub szkodliwe czyny popełniane pod wpływem substancji psychoaktywnych oraz w związku z nimi.

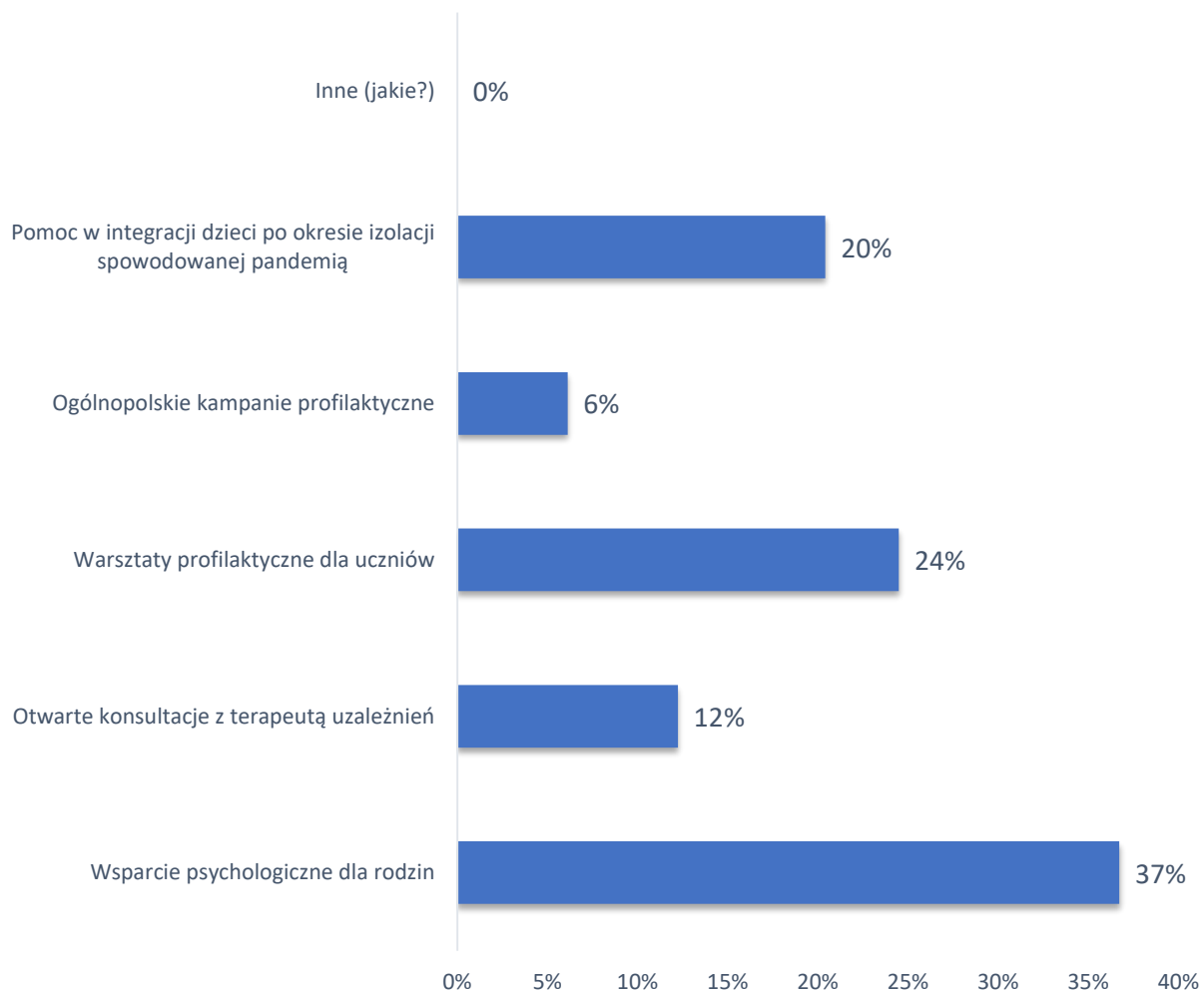
Respondenci, którzy dostrzegają potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień zostali poproszeni o wskazanie, które z owych działań są w ich opinii najbardziej potrzebne. Badani wskazywali najczęściej na potrzebę **udzielania wsparcia psychologicznego dla rodzin (37%), prowadzenia warsztatów profilaktycznych dla uczniów (24%) oraz pomocy w integracji dzieci po okresie izolacji spowodowanej pandemią (20%)**.

¹⁵ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.

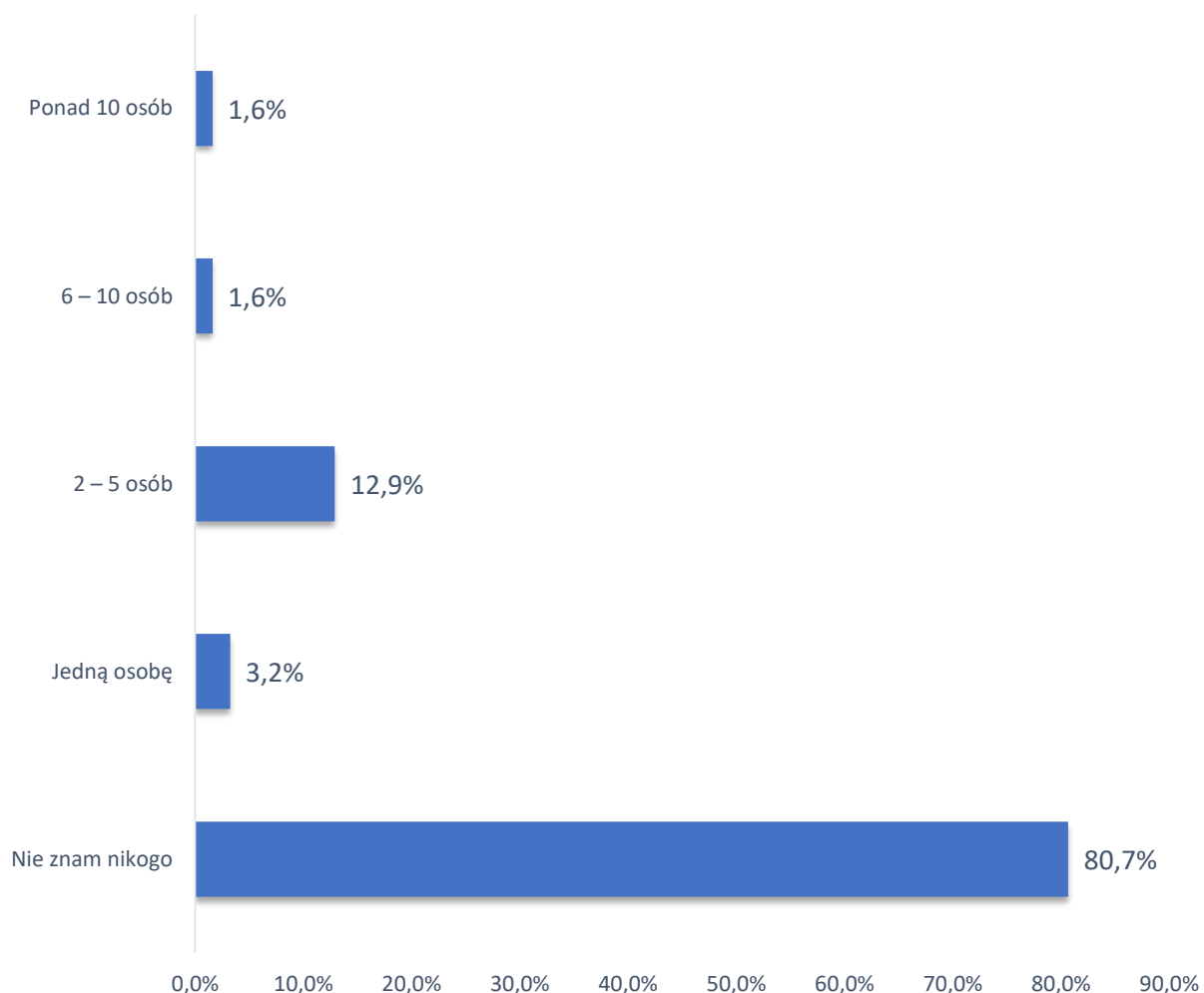
Wykres 16. Czy dostrzega Pan/Pani potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień?

Wykres 17. Jakie działania w tym zakresie są Pana/Pani zdaniem najbardziej potrzebne?

Zdecydowana większość badanych- 80,7% nie ma w swoim otoczeniu osób znanych osobiście lub też ze słyszenia, które przyjmują substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze. Tym samym, 19,3% mieszkańców zna co najmniej jedną osobę zażywającą środki psychoaktywne.

Przemoc w rodzinie

Respondenci otrzymali propozycje czterech stwierdzeń dotyczących wychowania dzieci, do których trafności mieli się odnieść. Uzyskane **wartości pozwalają sądzić, że zdecydowana większość mieszkańców Gminy Brzyska nie przejawia postaw wychowawczych, które są charakterystyczne dla autokratycznego modelu wychowania** (model ten zakłada wyraźny dystans między rodzicami a dzieckiem. Rodzice kontaktują się z nim w sposób formalny, starają się kierować dzieckiem wydając polecenia i zakazy. Uznają tylko racje własne, nie tolerują sprzeciwu. W razie nieposłuszeństwa stosują surowe kary. Od dzieci wymaga się bezwzględnej karności i posłuszeństwa, podporządkowania się wszystkim poleceniom i nakazom rodziców).

Stwierdzenie „**Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa**” spotkało się z negacją większości respondentów – **łącznie 92% mieszkańców nie zgadza się z takim stwierdzeniem.** Tym samym, kolejne twierdzenie: „**Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek**” spotkało się z negacją 94% respondentów. Dodatkowo, **92% badanych nie zgadza się ze stwierdzeniem, że stosowanie kar fizycznych hartuje dziecko i pozwala sobie lepiej radzić w przyszłości. Ponadto, 75,8% jest zdania, że bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców.**

Poza tym, **85,4% mieszkańców uważa, że nawet łagodne kary fizyczne są przemocą w rodzinie, 70% badanych zgadza się co to tego, że kary fizyczne powinny być zakazane prawem.**

Szczegółowy rozkład deklaracji badanych przedstawia tabela zamieszczona na następnej stronie.

Tabela 6. Przekonania dotyczące wychowania.

Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Aby prawidłowo wychować dziecko należy od czasu do czasu dawać klapsa.	3%	5%	53%	39%
Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek.	0%	6%	34%	60%
Stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem.	33,9%	37,1%	14,5%	14,5%
Kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości.	3%	5%	32%	60%
Łagodne kary fizyczne nie są przemocą w rodzinie.	4,8%	9,7%	43,5%	41,9%
Bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców.	51,6%	24,2%	26,1%	8,1%

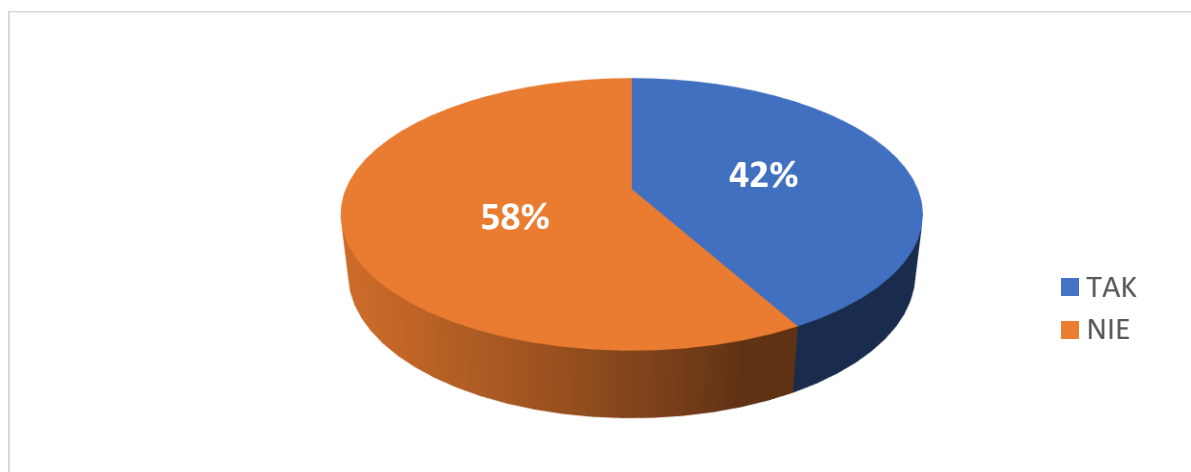
Prawie ¼ badanych- **24%** wskazało że mają w swoim otoczeniu osoby doświadczające przemocy w rodzinie. Ponadto, **21%** podejrzewa, że osoby, które znają mogą być ofiarami przemocy w rodzinie. Należy pamiętać, że przemoc w rodzinie jest w dużej mierze zjawiskiem ukrytym i wiele osób doświadczających przemocy w rodzinie nie zgłasza się po pomoc, ani też nie sygnalizuje, że jej doświadcza.

Wykres 18. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub "ze słyszenia") doświadczające przemocy w rodzinie?

42% respondentów wie, do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie. Badani wskazywali najczęściej Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Policję.

Wykres 19. Czy wie Pan/Pani gdzie może uzyskać pomoc ofiara przemocy w Pana/Pani rejonie zamieszkania?

W dalszej części ankiety badane były przekonania dotyczące przemocy oraz funkcjonujące w społeczności lokalnej mity.

Większość- 91% badanych zdecydowanie lub raczej zgadza się ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol. Warto pamiętać, że spożywanie alkoholu nasila tendencję do stosowania przemocy, ale nie jest jej bezpośrednią przyczyną.

W społeczeństwie jest obecne przekonanie, że przemoc zdarza się tylko w tzw. „złych domach” – **13% respondentów myśli w ten sposób o przemocy w rodzinie.** **88,7%** respondentów zgadza się ze stwierdzeniem, że **ofiara przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.**

Poniższe wartości dotyczą łącznych odpowiedzi: zdecydowanie prawdziwe i raczej prawdziwe:

- „Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać” – **13%;**
- „Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary” – **9,6%;**
- „Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych” – **16%.**

Powyższe wyniki świadczą relatywnie o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat mechanizmów przemocy w rodzinie. Szczegółowy rozkład odpowiedzi przedstawia tabela zamieszczona na następnej stronie.

Tabela 7. Przekonania dotyczące przemocy.

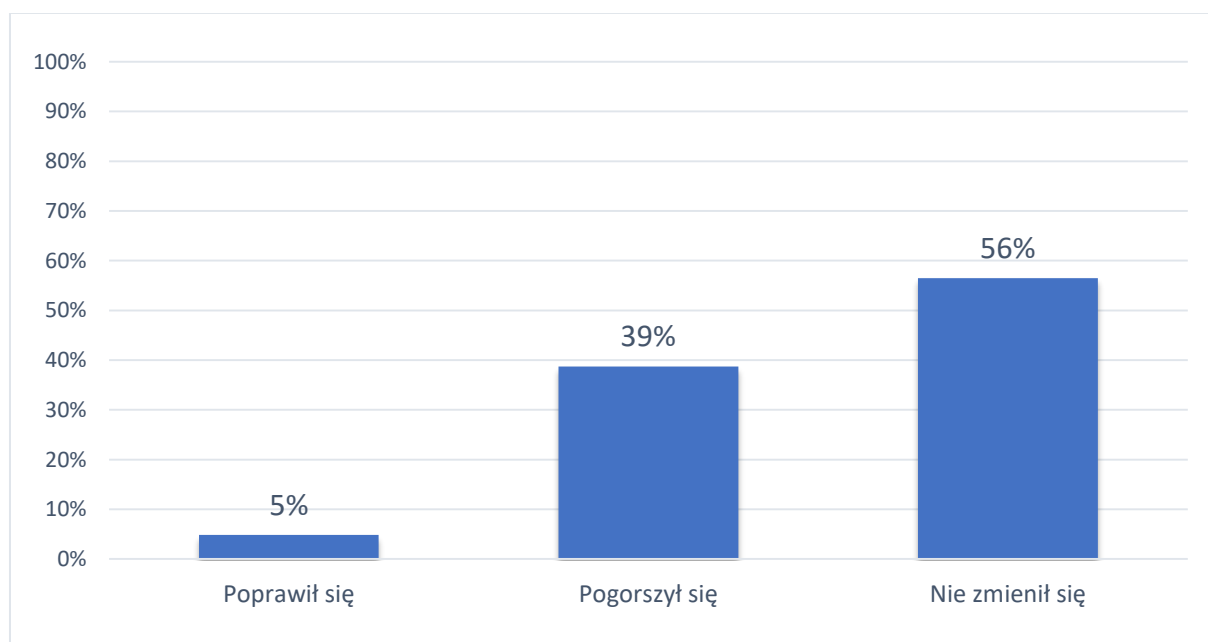
<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie prawdziwe</i>	<i>Raczej prawdziwe</i>	<i>Raczej nieprawdziwe</i>	<i>Zdecydowanie nieprawdziwe</i>
Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol.	52%	39%	3%	6%
Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.	3%	10%	42%	45%
Ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.	58,1%	30,6%	9,7%	1,6%
Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać.	8%	5%	19%	68%
Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary.	4,8%	4,8%	12,9%	77,4%
Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.	6%	10%	15%	69%

Wpływ pandemii COVID-19 na kondycję psychiczną mieszkańców

W wyniku panującej pandemii COVID-19 szczególnie drastycznie zmieniają się warunki życia ludzi na całym świecie, a jej skutki społeczne i gospodarcze są dla nas ciągle nieprzewidywalne. W związku ze zmianami, lękiem i izolacją, wywołanymi skutkami pandemii COVID-19, pogorszeniu uległa ogólna kondycja psychiczna społeczeństwa. W wielu przypadkach obecna sytuacja powoduje zagubienie, a w konsekwencji obniżanie poczucia własnej wartości oraz rosnącą głęboką frustrację, bezradność i alienację społeczną. Zjawiska te najsilniej przejawiają się i są najbardziej widoczne w rodzinach i małych społecznościach, manifestując się w postaci uzależnień, przemocy psychicznej i fizycznej. Jest to szczególnie groźne w relacjach rodzinnych.

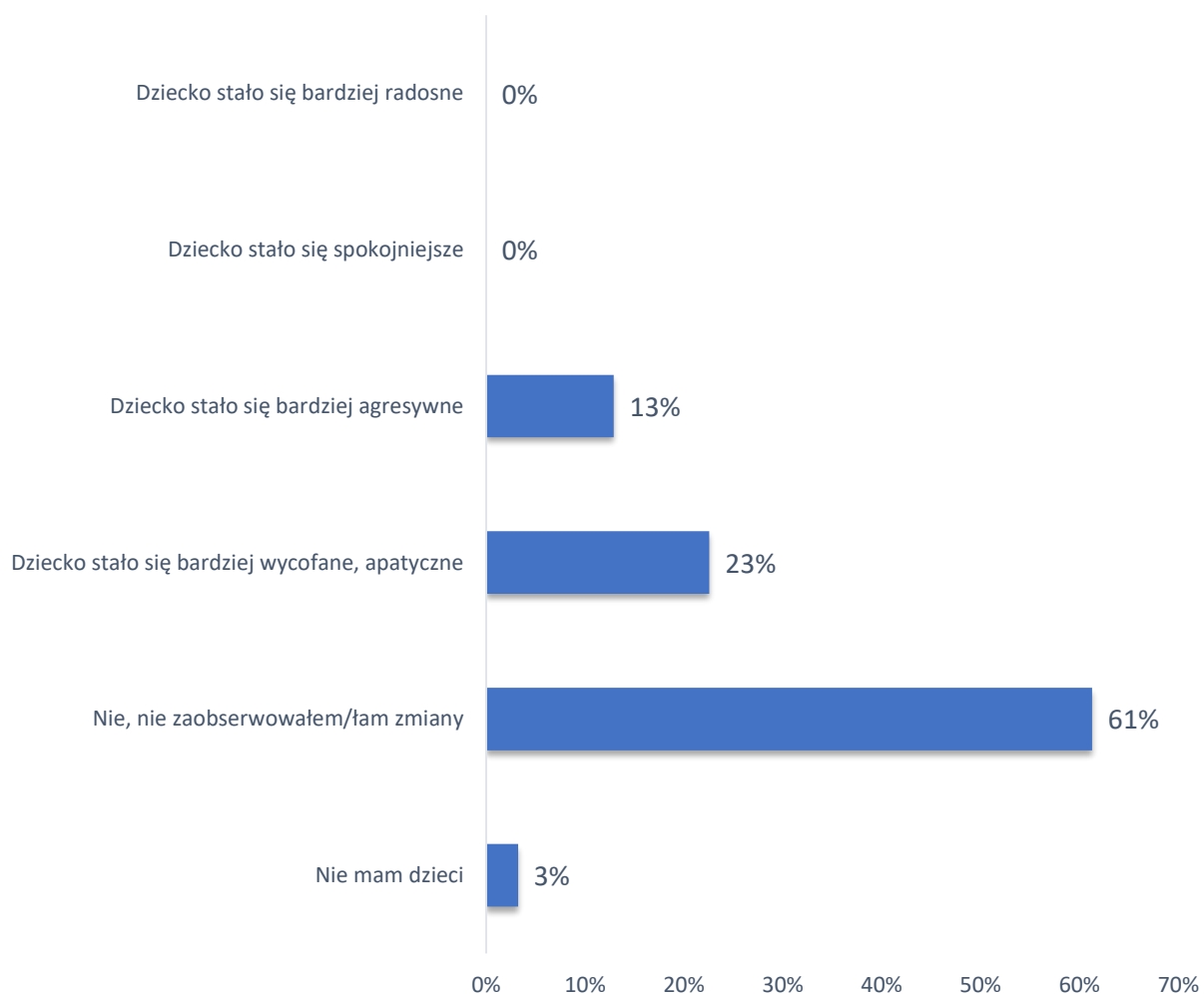
W pierwszej kolejności mieszkańcy zostali zapytani o to, czy zmienił się ich nastrój w wyniku izolacji społecznej spowodowanej pandemią COVID-19. **Łącznie 44% respondentów zaobserwowało zmiany w swoim nastroju, z czego 39% wskazuje na jego pogorszenie, a 5% na poprawę.**

Wykres 20. Czy zmienił się Pana/Pani nastrój, gdy nastąpił czas izolacji społecznej?

Następnie zapytano mieszkańców czy zaobserwowali jakieś zmiany w zachowaniu swoich dzieci odkąd wybuchła pandemia COVID-19. Wyniki wskazują, że część respondentów zaobserwowała negatywne zmiany w ich zachowaniu- **23% wskazało, że ich dziecko stało się bardziej apatyczne i wycofane, a 13% zaznaczyło, że ich dziecko stało się bardziej agresywne.** Poza tym, **61% nie zaobserwowało żadnych zmian w zachowaniu swojego dziecka.** Pozostałe 3% respondentów nie posiada dzieci.

Wykres 21. Czy zaobserwował Pan/Pani jakieś zmiany w zachowaniu swojego dziecka odkąd wybuchła pandemia?

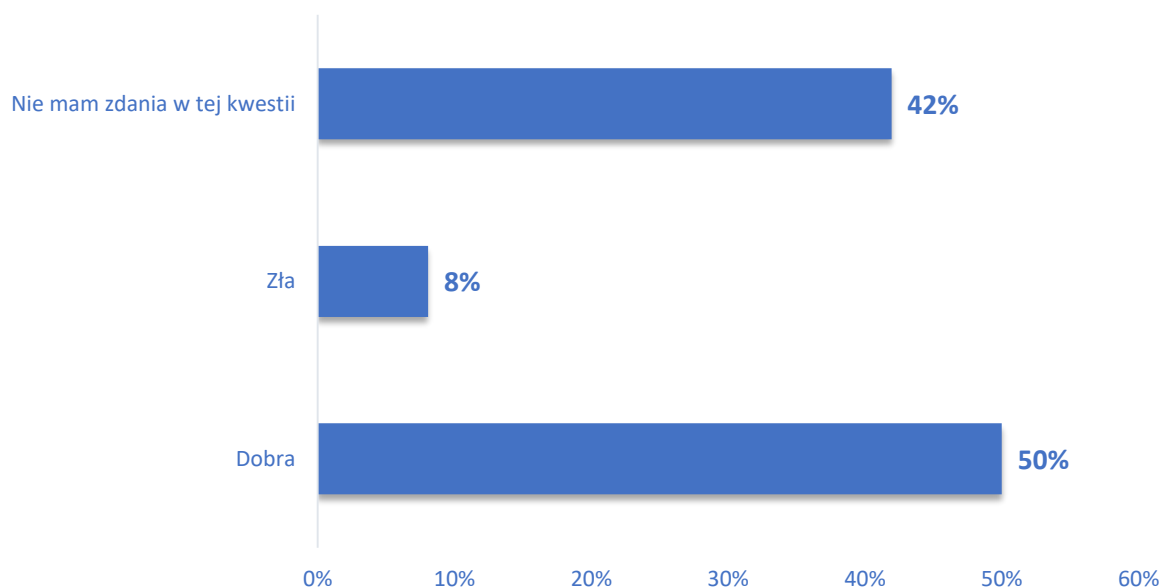
Osoby starsze

Od początku lat 90. XX wieku obserwujemy postępujący proces starzenia się społeczeństwa polskiego. Wyraża się on głównie wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym i zmniejszającą się liczbą ludności w wieku przedprodukcyjnym. W najbliższych dwudziestu latach nastąpi przyspieszenie tego procesu. Przewidywane zmiany demograficzne wymagają podjęcia nowych zadań w polityce społecznej i gospodarczej Polski¹⁶.

Do najważniejszych problemów ludzi starszych można zaliczyć samotność, chorobę, inwalidztwo, życie w ubóstwie, poczucie nieprzydatności. Wszystkie te problemy wskazują na istniejącą marginalizację osób starszych, jako zbiorowości, czego przykładem może być stopniowe eliminowanie ich z aktywnego życia zawodowego i społecznego w momencie przekraczania granicy wieku emerytalnego.

W pierwszej kolejności mieszkańcy zostali poproszeni o ogólną ocenę sytuacji seniorów w Gminie. **W subiektywnej ocenie połowy badanych sytuacja ta jest dobra, 8% uważa, że jest zła, a 42% nie ma zdania w tej kwestii.**

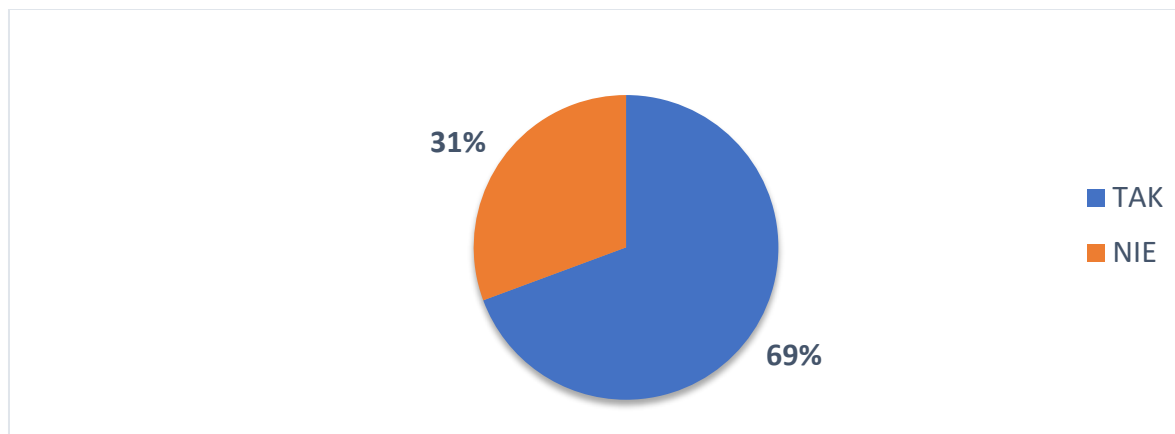
Wykres 22. Jak ocenia Pan/Pani sytuację seniorów w Gminie?

¹⁶ [http://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/D5E35E200F187640C1257A29004A756B/\\$file/Infos_126.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/D5E35E200F187640C1257A29004A756B/$file/Infos_126.pdf) (dostęp: 25.11.2022).

Następnie zapytano mieszkańców o to, czy ich zdaniem oferta działań skierowanych do seniorów na terenie Gminy jest według nich wystarczająca. Zdecydowana większość- 69% wskazało na odpowiedź twierdzącą. Jednakże 31% badanych uważa, że oferta ta jest niewystarczająca i brakuje m.in. miejsc spotkań dla seniorów, działalności wolontarystycznej, czy warsztatów.

Wykres 23. Czy oferta działań dla seniorów jest według Pani/Pana wystarczająca?

Niepełnosprawność

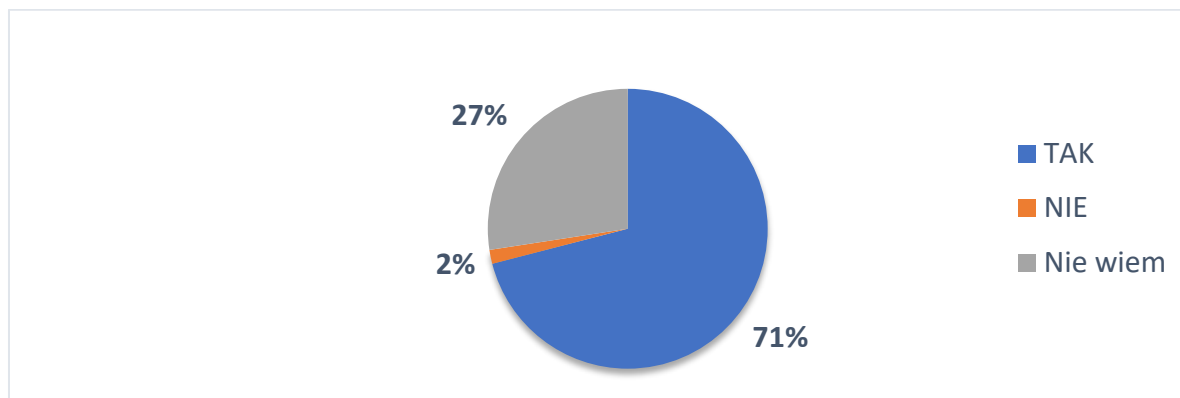
W opinii społecznej najczęściej wymienianymi problemami, z jakimi mogą borykać się osoby niepełnosprawne są problemy finansowe, brak dostępu do odpowiedniej opieki zdrowotnej oraz rehabilitacji. Same osoby niepełnosprawne również przyznają, że są to jedne z większych problemów, jakie spotykają na swojej drodze.

Najczęściej wymieniane problemy rodzin osób niepełnosprawnych to także trudności finansowe. Istotne są trudności w pogodzeniu pracy zarobkowej z opieką nad niepełnosprawnym członkiem rodziny. Ważnymi aspektami w życiu osób bliskich niepełnosprawnym są także wypalenie, przemęczenie i brak sił oraz niewystarczający dostęp do opieki zdrowotnej i rehabilitacji.

Współczesna sytuacja ekonomiczna i społeczna osób niepełnosprawnych w Polsce, mimo upływu ponad dwóch dekad od rozpoczęcia transformacji ustrojowej, nadal nie jest stabilna. Negatywne zjawiska społeczne, takie jak bieda, bezrobocie, bezradność, nie zanikają, ale ewoluują w inne formy. Swymi skutkami obejmują szczególnie osoby najsłabsze i bezbronne. Jednym z takich zjawisk jest wykluczenie społeczne

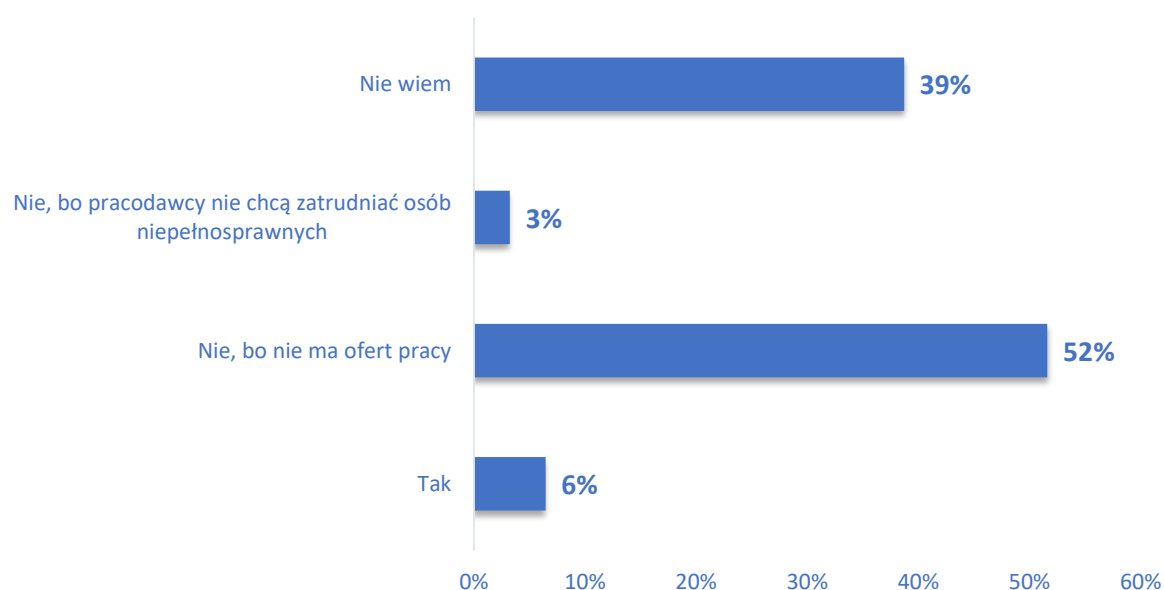
Respondenci zostali zapytani, czy w ich opinii osoby niepełnosprawne są przez mieszkańców Gminy akceptowane. **Zdaniem 71% badanych osoby niepełnosprawne nie są wykluczone społecznie w środowisku lokalnym. Natomiast 2% mieszkańców wskazało, że takie osoby nie są akceptowane. Pozostałe 27% nie ma zdania na ten temat.**

Wykres 24. Czy osoby niepełnosprawne na terenie gminy są akceptowane?

Kolejno badani mieli wskazać, czy ich zdaniem **osoba niepełnosprawna może uzyskać na terenie Gminy zatrudnienie**. Tylko 6% mieszkańców wskazało odpowiedź twierdzącą. **Ponad połowa badanych- 55% zaznaczyło odpowiedź przeczącą, z czego 52% odpowiedziało, że nie ma ofert pracy dla osób niepełnosprawnych, a 3%, że pracodawcy nie chcą zatrudniać takich osób.** Pozostałe 39% nie ma zdania na ten temat.

Wykres 25. Czy Pani/Pana zdaniem osoba niepełnosprawna może znaleźć pracę na terenie gminy?

Badania ankietowe przeprowadzone wśród pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Wyniki badania

W pierwszej kolejności badani pracownicy GOPS zostali poproszeni o ocenę istotności problemów występujących w ich środowisku lokalnym. **Najistotniejszymi ich zdaniem problemami są uzależnienie od alkoholu- łącznie 100% oraz uzależnienie rodzin od korzystania z różnych form pomocy społecznej- łącznie 100%.** Z kolei za **najmniej istotny problem** ta grupa respondentów **uznała bezdomność**. Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia poniższa tabela.

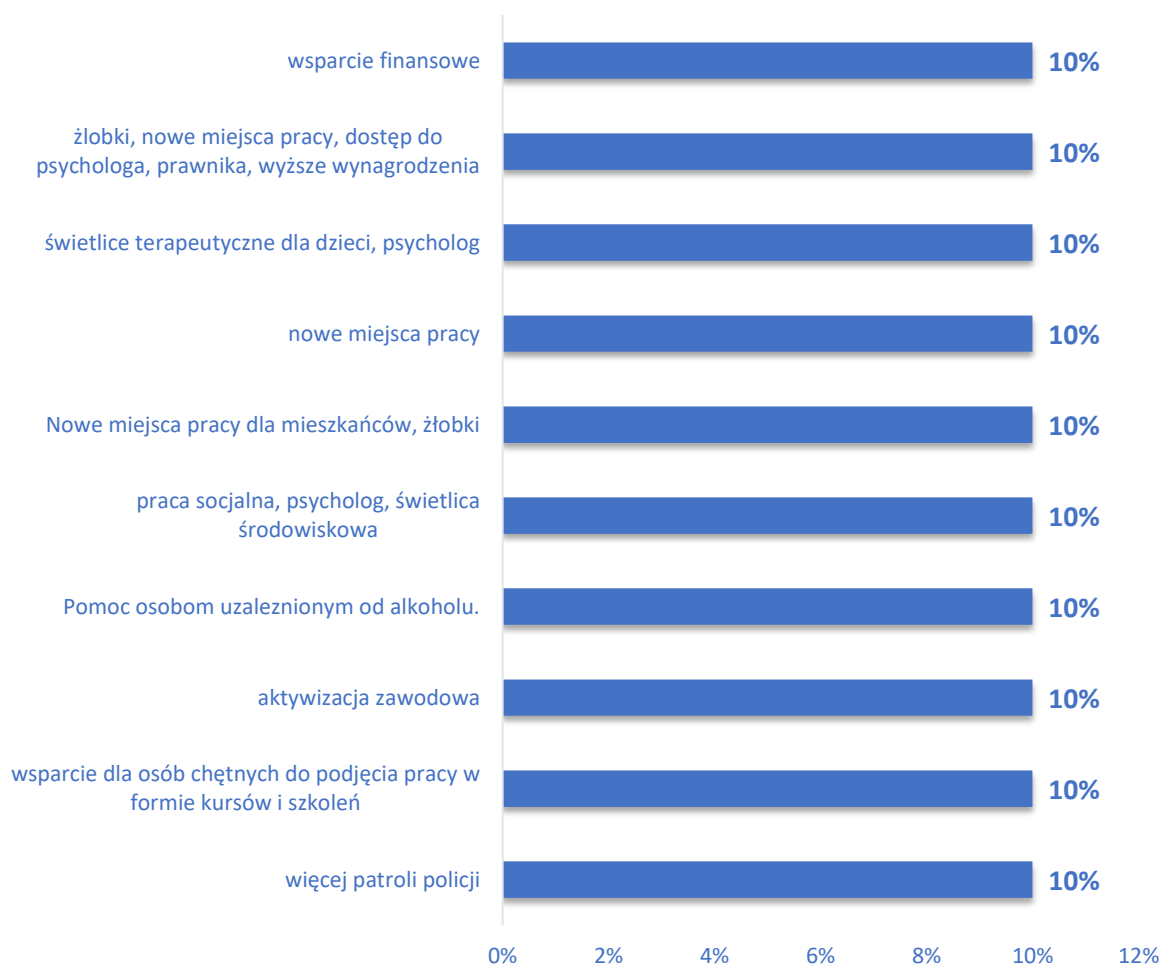
Tabela 8. Jak poważne/istotne są poniższe problemy w Pana/Pani środowisku lokalnym?

<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Uzależnienie od alkoholu	80%	20%	0%	0%
Uzależnienie od narkotyków	10%	30%	60%	0%
Przemoc domowa	50%	30%	20%	0%
Bezrobocie	50%	30%	10%	10%
Bieda, ubóstwo	40%	30%	20%	10%
Bezdomność	0%	0%	50%	50%
Niepelnosprawność	50%	40%	10%	0%
Zaniedbanie rozwoju dzieci i młodzieży	30%	40%	30%	0%
Problemy opiekuńczo-wychowawcze (rodziców z dziećmi)	20%	60%	20%	0%
Bezradność osób w sprawach prowadzenia gosp. domowego	10%	50%	30%	10%
Uzależnienie rodzin od różnych form pomocy społecznej	20%	80%	0%	0%
Izolacja społeczna osób starszych	30%	50%	10%	10%

Brak poczucia bezpieczeństwa u mieszkańców gminy	0%	30%	60%	10%
Długotrwałe choroby	50%	30%	20%	0%
Pogorszenie kondycji psychicznej w związku z izolacją w czasie pandemii Covid -19	20%	50%	20%	10%
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0%	30%	50%	20%

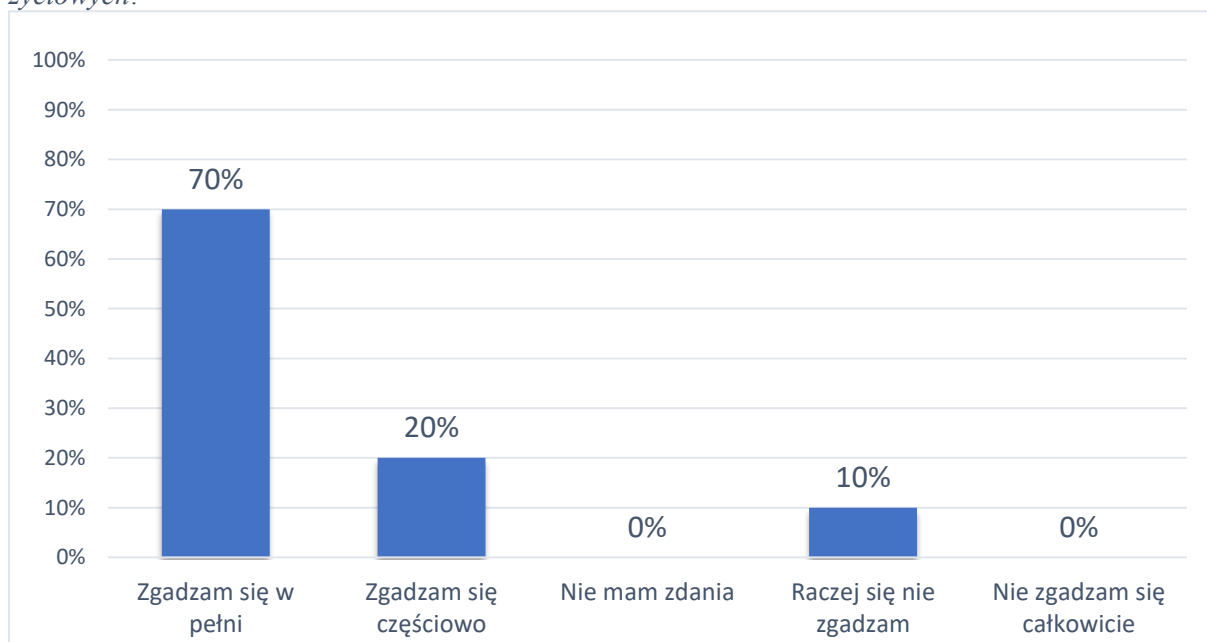
Następnie pracownicy GOPS zostali zapytani o to, jakie wsparcie jest ich zdaniem najbardziej potrzebne dla mieszkańców gminy. Respondenci wskazywali na różnorodne formy wsparcia. Wyniki w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 26. Jakie wsparcie w Pani /Pana opinii jest najbardziej potrzebne dla mieszkańców gminy?

Zapytano również pracowników pomocy społecznej, czy ich zdaniem instytucja, w której pracują pomaga w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych. **Zdecydowana większość- 70% respondentów odpowiedziało, że zgadza się z tym w pełni, a 20 %, że zgadza się częściowo. Pozostałe 10% raczej nie zgadza się, że pomoc społeczna pomaga w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych.** Ta część badanych może nie widzieć efektywności i skuteczności swojej pracy, a tym samym nie odczuwać z niej satysfakcji.

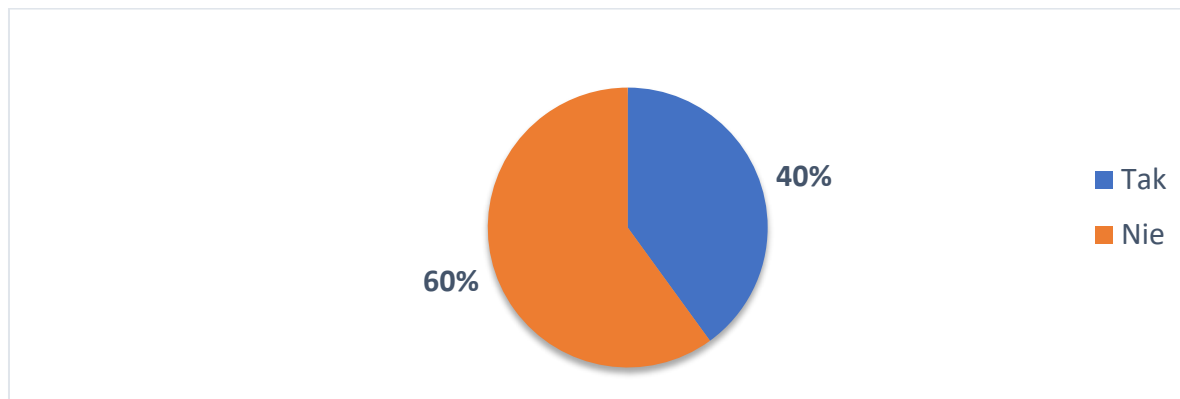
Wykres 27. Czy według Pana/Pani pomoc społeczna pomaga w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych?

Wypalenie zawodowe to w uproszczeniu wynik chronicznego stresu związanego z pracą, który powoduje, że czujemy się wyczerpani fizycznie i emocjonalnie. Pandemia mocno nasiliła stres i narzuciła nadzwyczajne warunki pracy, stawiając pracowników w bardzo wymagającej sytuacji.

Prawie połowa badanych- 40% wskazało, że odczuwa symptomy wypalenia zawodowego. Prawdopodobnie ta część badanych wymaga wsparcia ze strony psychoterapeuty.

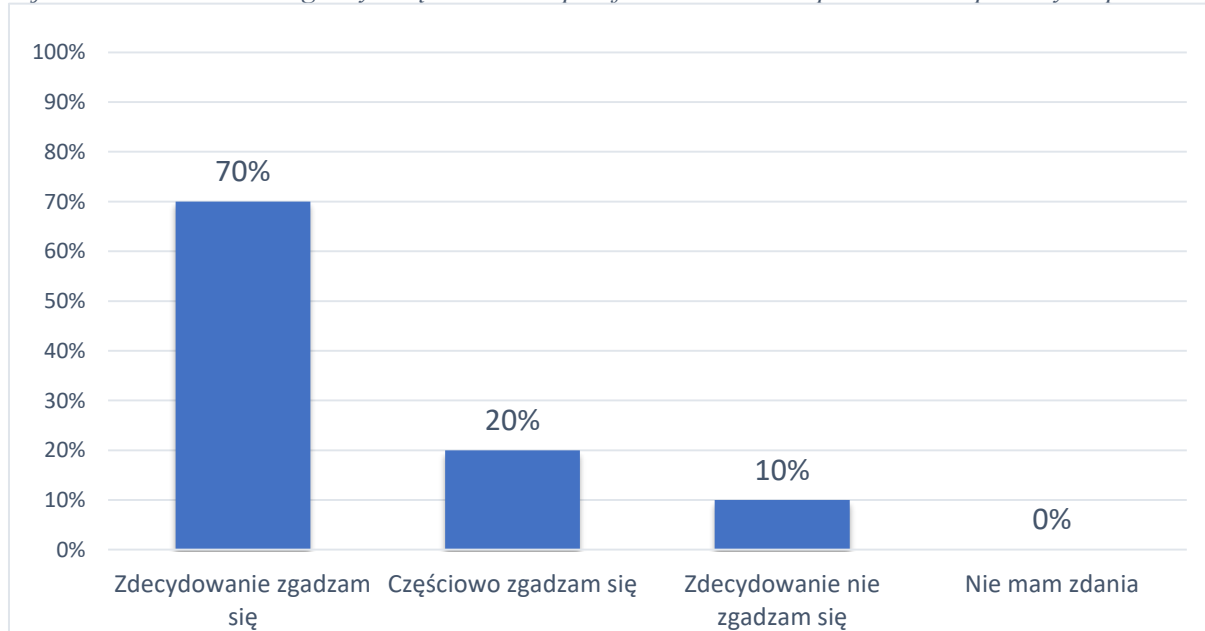
Wykres 28. Czy odczuwa Pani/Pan wypalenie zawodowe?

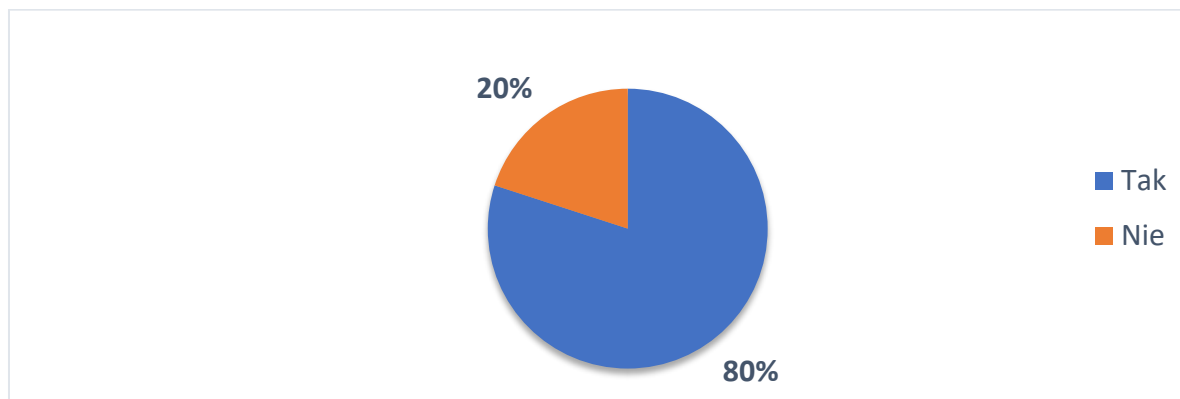
Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej mają zgodnie z prawem status gminnych jednostek organizacyjnych. Zapytano więc pracowników GOPS, czy władze gminy są dobrze poinformowane o potrzebach pomocy społecznej oraz czy wychodzą naprzeciw zgłaszanym przez ośrodek potrzebom.

Jak wynika z przeprowadzonych badań łącznie 90% respondentów zdecydowanie lub częściowo zgadza się, że władze gminy są dobrze poinformowane o potrzebach pomocy społecznej. Tylko 10 % wyraża zdanie przeciwne. Poza tym, **80% badanych uważa, że władze gminy wychodzą naprzeciw zgłaszanym przez GOPS problemom.**

Wykres 29. Władze gminy są dobrze poinformowane o potrzebach pomocy społecznej

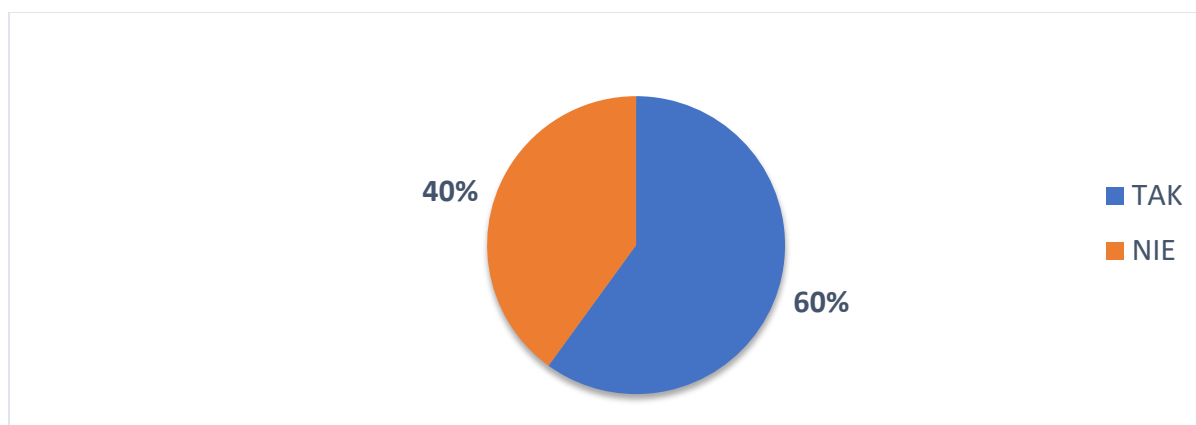

Wykres 30. Czy władze gminy Pani/Pana zdaniem wychodzą na przeciw zgłaszanym przez OPS potrzebom?

Dodatkowo, ponad połowa badanych- **60% uważa, że większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w Gminie zaspokajana. Przeciwnego zdania jest 40% respondentów.**

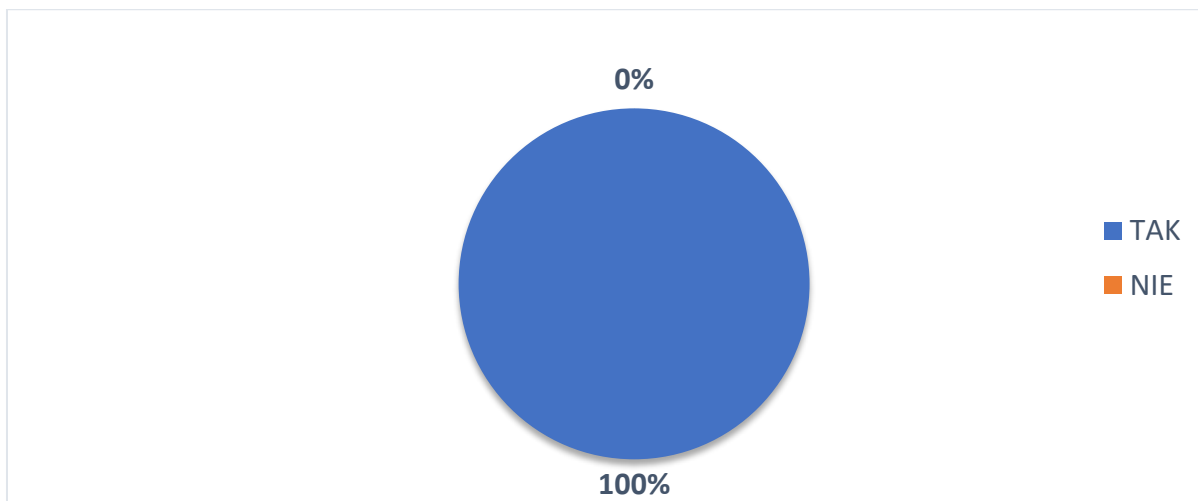
Wykres 31. Czy uważa Pani/Pan, iż większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w Gminie zaspokajana?

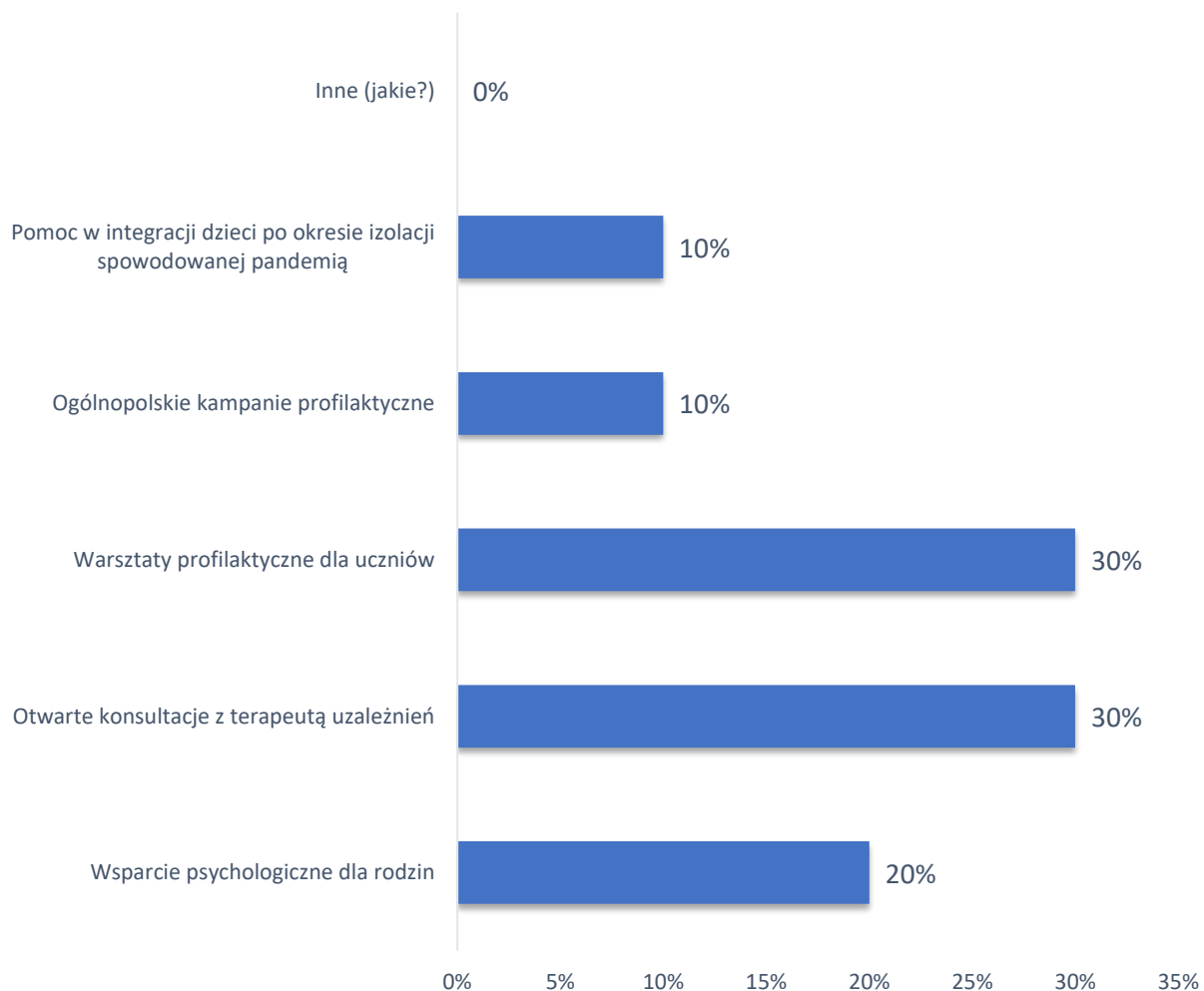
Pracownicy GOPS zostali również zapytani czy dostrzegają potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Jak wynika z przeprowadzonego badania- wszyscy respondenci dostrzegają taką potrzebę.

Następnie badani zostali poproszeni o wskazanie, które z działań w zakresie profilaktyki uzależnień są w ich opinii najbardziej potrzebne. Pracownicy GOPS wskazywali najczęściej na potrzebę **prowadzenia warsztatów profilaktycznych dla uczniów (30%), otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień (30%) udzielania wsparcia psychologicznego dla rodzin (20%).**

Wykres 32. Czy dostrzega Pan/Pani potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień?

Wykres 33. Jakie działania w tym zakresie są Pana/Pani zdaniem najbardziej potrzebne?

Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży

Wyniki badania

W badaniu wzięli uczniowie klas 4-6 oraz klas 7-8 ze szkół podstawowych w Gminie Brzyska. Łącznie w badaniu wzięło udział 192 uczniów.

Tabela 9. Liczebność badanej grupy- uczniowie.

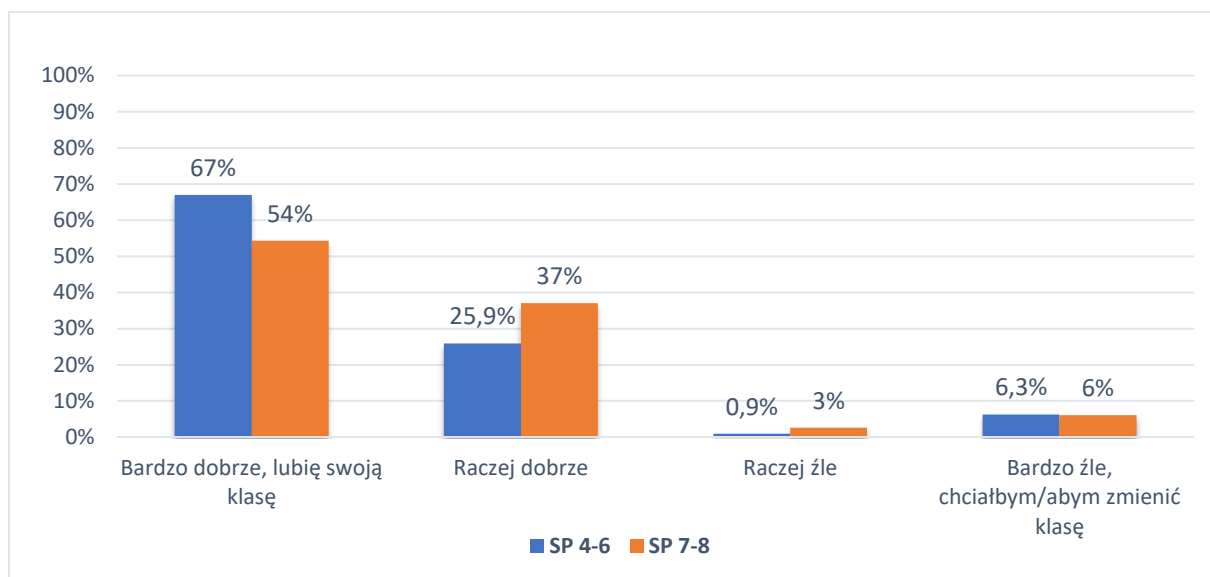
Szkoły podstawowe 4 – 6	112
Szkoły podstawowe 7 – 8	80
ŁĄCZNIE	192

Uczniowie odpowiedzieli na kilka ogólnych pytań związanych z uczęszczaniem do szkoły. Uzyskane odpowiedzi pozwalają na przedstawienie szkolnego środowiska w kontekście kwestii, które mogą mieć pozytywny lub negatywny wpływ na częstotliwość występowania niepożądanych zjawisk i zachowań wśród dzieci oraz młodzieży.

W pierwszej kolejności uczniowie zostali zapytani o to, jak czują się w swojej klasie. Wyniki są bardzo zadowalające: **uczniowie dobrze czują się w swoich klasach** (SP 4-6- 92,9%, SP 7-8- 91%¹⁷). Nie należy jednak bagatelizować faktu, że **7,1%** uczniów klas 4-6 oraz **9%** uczniów klas 7-8 przeciwne określa swoje odczucia.

¹⁷ Zsumowane wyniki odpowiedzi: *bardzo dobrze, lubię swoją klasę i raczej dobrze*.

Wykres 34. Jak czujesz się w swojej klasie?

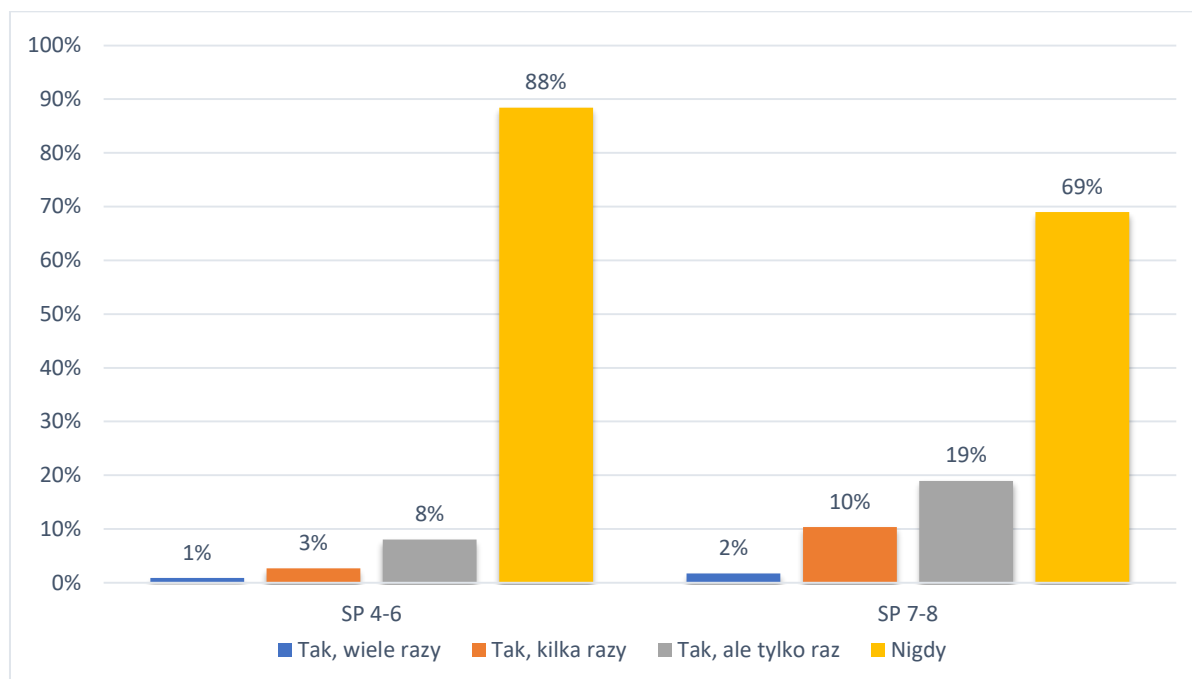

Wyniki prezentujące odpowiedzi uczniów na temat wagarowania, wydają się odzwierciedlać tendencje związane z wiekiem rozwojowym. **Uczniowie najmłodszych klas szkół podstawowych w sporej części nigdy nie byli na wagarach (SP 4-6 – 88%) lub byli na nich tylko raz (SP 4-6 – 8%). 3% uczniów klas 4-6 przyznało się, że wagarowało kilka razy, a 1%, że wiele razy. W przypadku uczniów klas starszych SP odsetek uczniów, którzy kiedykolwiek byli na wagarach jest wyższy- 31%- 19% z nich wagarowało tylko raz, 10% kilka razy, a 2% wiele razy.**

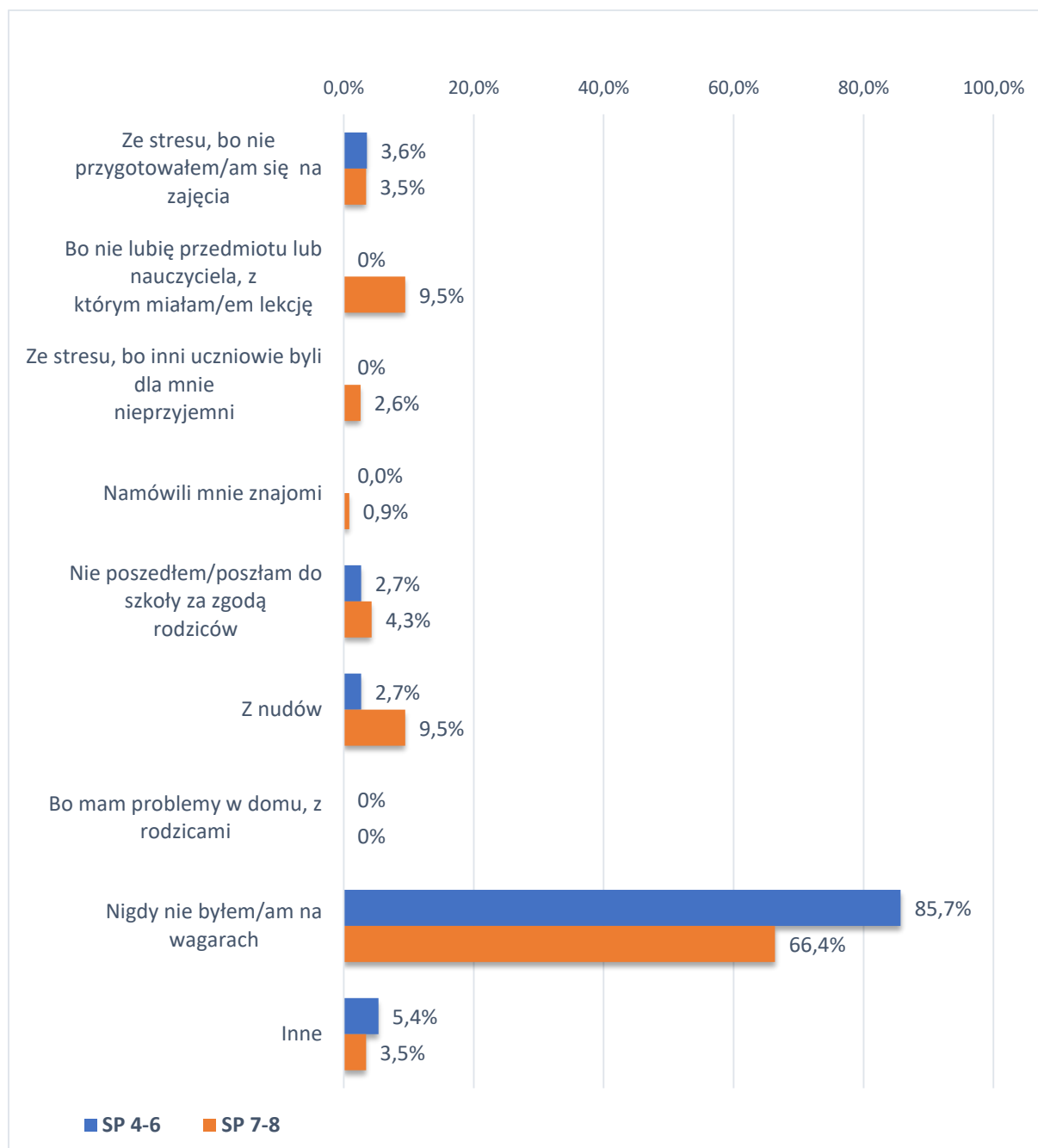
Poza tym, jak często uczniowie wagarują, istotnie wydają się być także powody, dla których decydują się to robić¹⁸. Uczniowie w Gminie Brzyska **najczęściej wagarują z nudów (SP 4-6- 2,7%, SP 7-8- 9,5%), ponieważ nie lubią danego nauczyciela/przedmiotu (SP 7-8- 9,5%), opuszczają lekcje za zgodą rodziców (SP 4-6- 2,7%, SP 7-8- 4,3%) oraz ze stresu, bo nie przygotowali się na zajęcia (SP- 4-6-3,6%, SP 7-8- 3,5%).**

¹⁸ Uczniowie mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

Wykres 35. Czy byłeś kiedyś na wagarach?

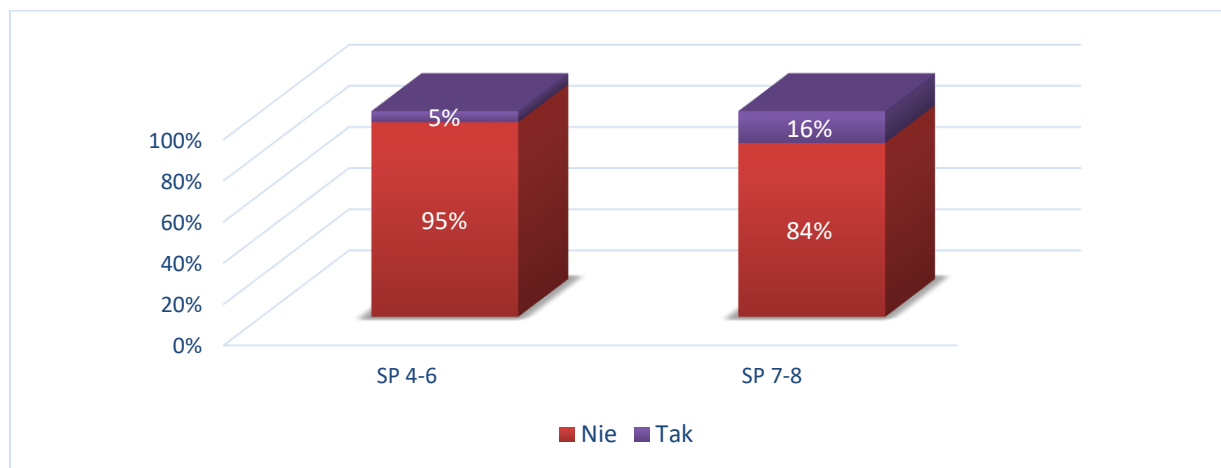

Wykres 36. Powody wagarowania.

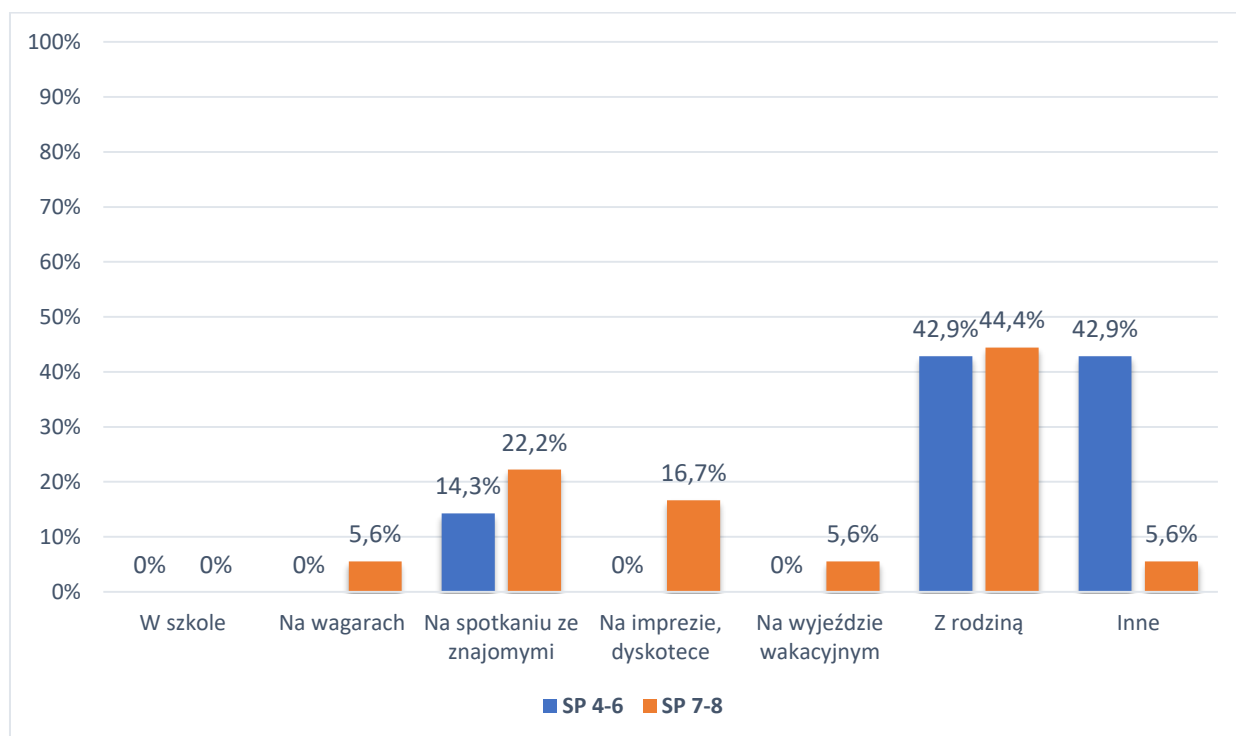
Inicjację alkoholową ma za sobą 5% badanych uczniów klas 4-6 oraz już 16% uczniów klas 7-8. Wraz z wiekiem rośnie odsetek uczniów mających za sobą inicjację alkoholową.

Wykres 37. Czy kiedykolwiek próbowałeś alkoholu?

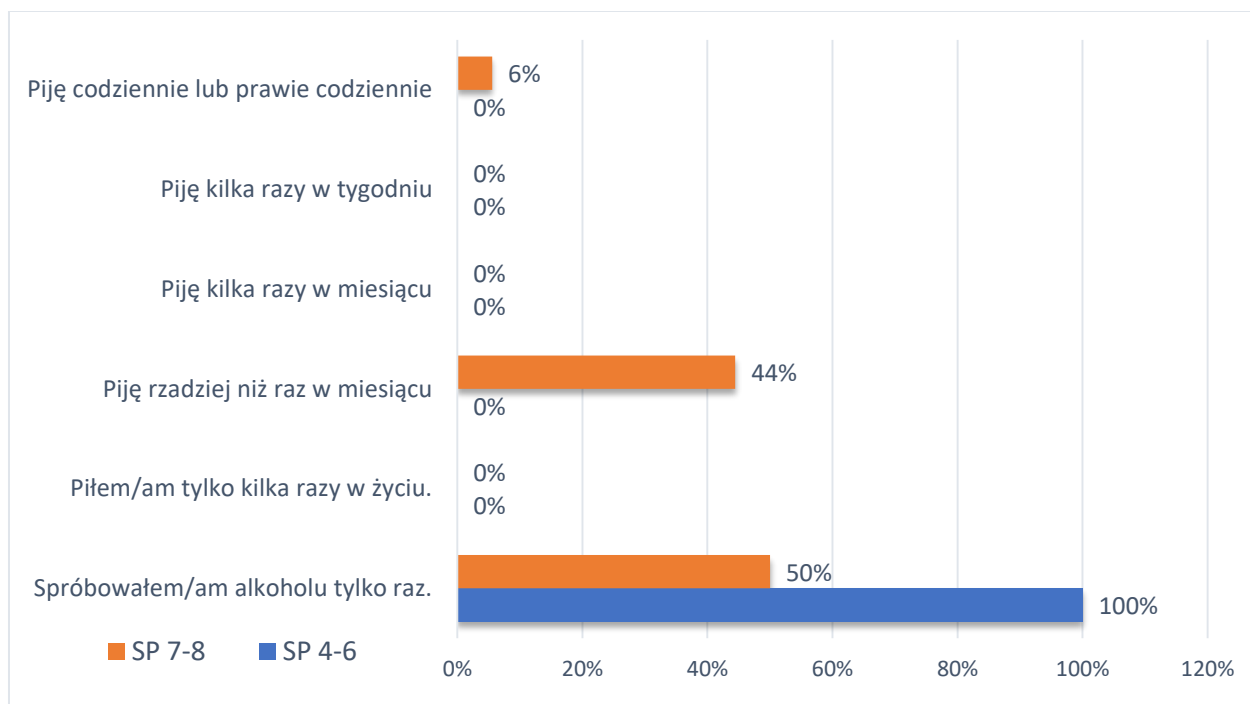
Najczęściej deklarowanymi okolicznościami inicjacji alkoholowej uczniów, którzy mają ją za sobą są: **spotkanie ze znajomymi** (SP 4-6- 14,3%, SP 7-8 – 22,2%) oraz **towarzystwo rodziny** (SP 4-6 – 42,9%; SP 7-8 – 44,4%).

Wykres 38. Okoliczności inicjacji alkoholowej.

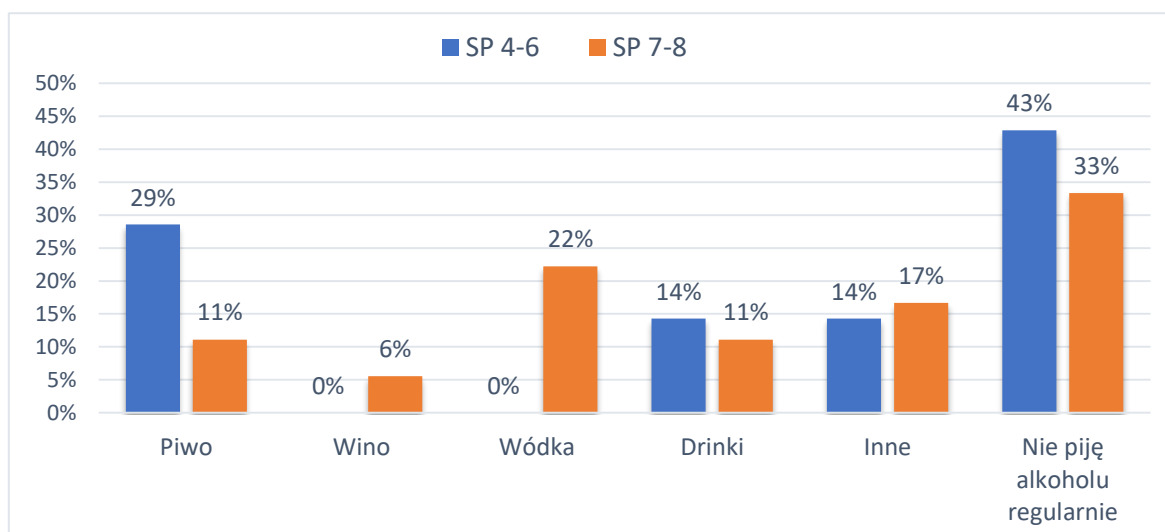
Równie istotna jest częstotliwość spożywania alkoholu. Wśród uczniów, którzy mają za sobą inicjację alkoholową najczęściej pojawiała się odpowiedź, która odnosiła się do **jednorazowego (SP 4-6- 100%, SP7-8- 50%) spożycia alkoholu**. Pewien odsetek starszych uczniów przyznaje, że **spożywa alkohol rzadziej niż raz w miesiącu (SP 7-8- 44%) , natomiast codziennie (S 7-8- 6%)**.

Wykres 39. Jak często pijesz alkohol?

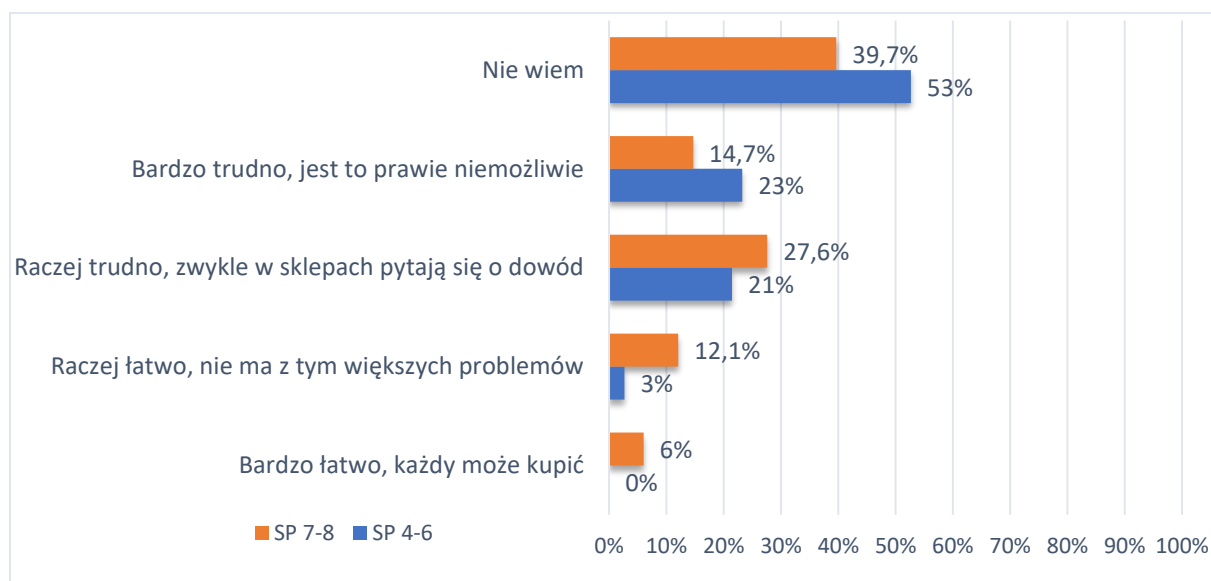
Następnie zapytano uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu. Uczniowie generalnie **najczęściej sięgają po piwo (SP 4-6- 29%, SP 7-8 – 11%) oraz wódkę (SP 7-8- 22%)**.

Wykres 40. Rodzaj spożywanego alkoholu.

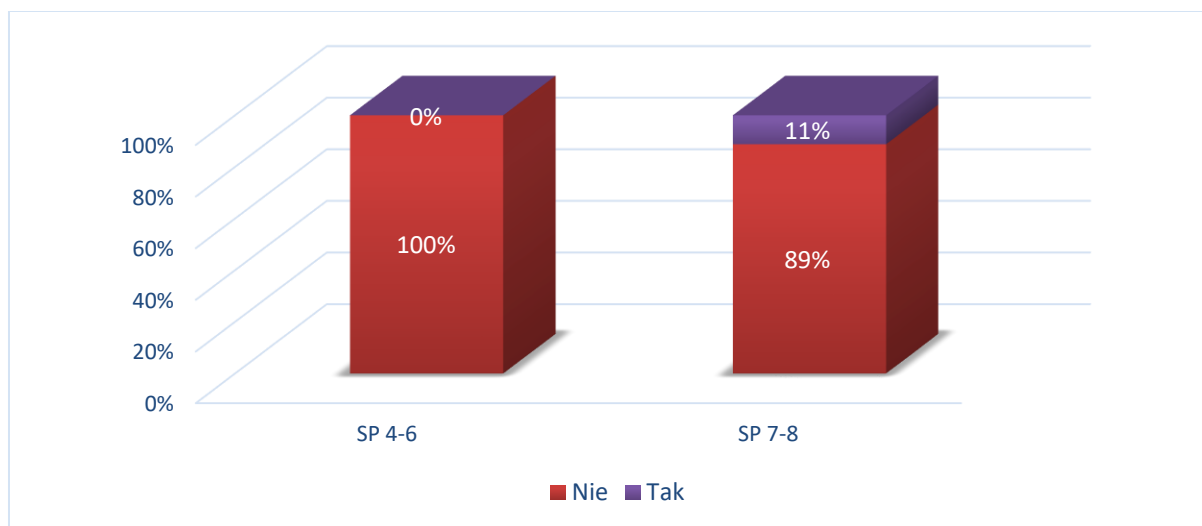
Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia. Uzyskane wyniki wskazują, że **53% uczniów klas 4-6 oraz 39,7% uczniów klas 7-8 nie wie, czy da się kupić alkohol, gdy nie ma się ukończonych 18 lat**. Może to sugerować, że ta część uczniów nigdy nie podejmowała próby nabycia alkoholu. Jednakże łącznie **3% uczniów klas 4-6 oraz 18,1% uczniów klas 7-8** twierdzi, że jest to **raczej lub bardzo łatwe**. Natomiast łącznie **44% uczniów klas 4-6 oraz 42,3% uczniów klas 7-8** uważa, że jest to **trudne lub bardzo trudne**. Oznaczać to może, że ci uczniowie lub ich rówieśnicy mogą być klientami w punktach ze sprzedażą alkoholu.

Wykres 41. Czy łatwo jest kupić alkohol, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?

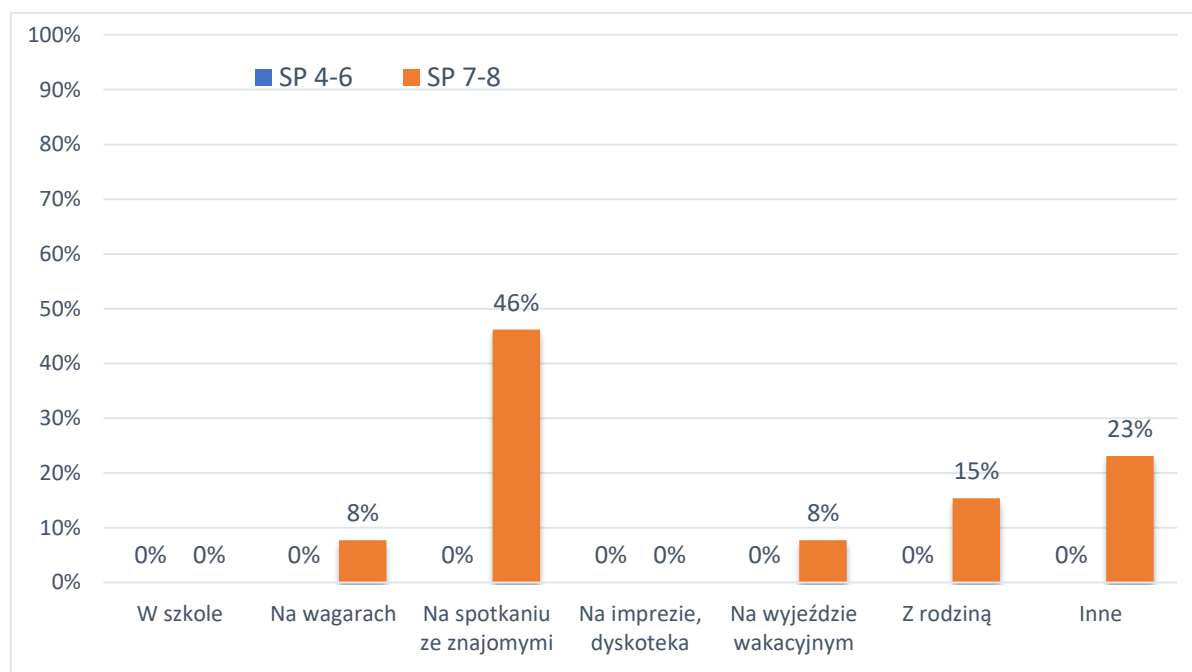
Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytano więc uczniów czy kiedykolwiek próbowali papierosa oraz w jakich okolicznościach. Jak wynika z przeprowadzonych badań problem ten dotyczy również dzieci i młodzież z terenu Gminy Brzyska. **Inicjację nikotynową ma za sobą 11% uczniów klas 7-8.**

Wykres 42. Czy kiedykolwiek próbowaleś papierosa?

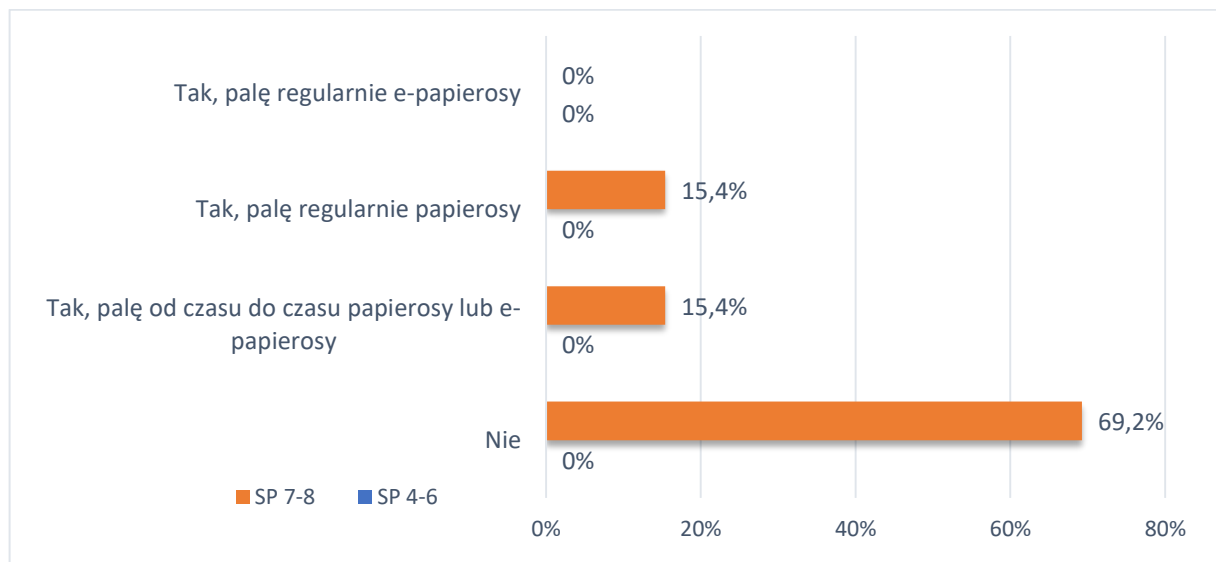
Najczęściej wskazywaną przez uczniów **okolicznością zapalenia pierwszego papierosa było spotkanie ze znajomymi (SP 7-8- 46%).**

Wykres 43. Okoliczności inicjacji nikotynowej.

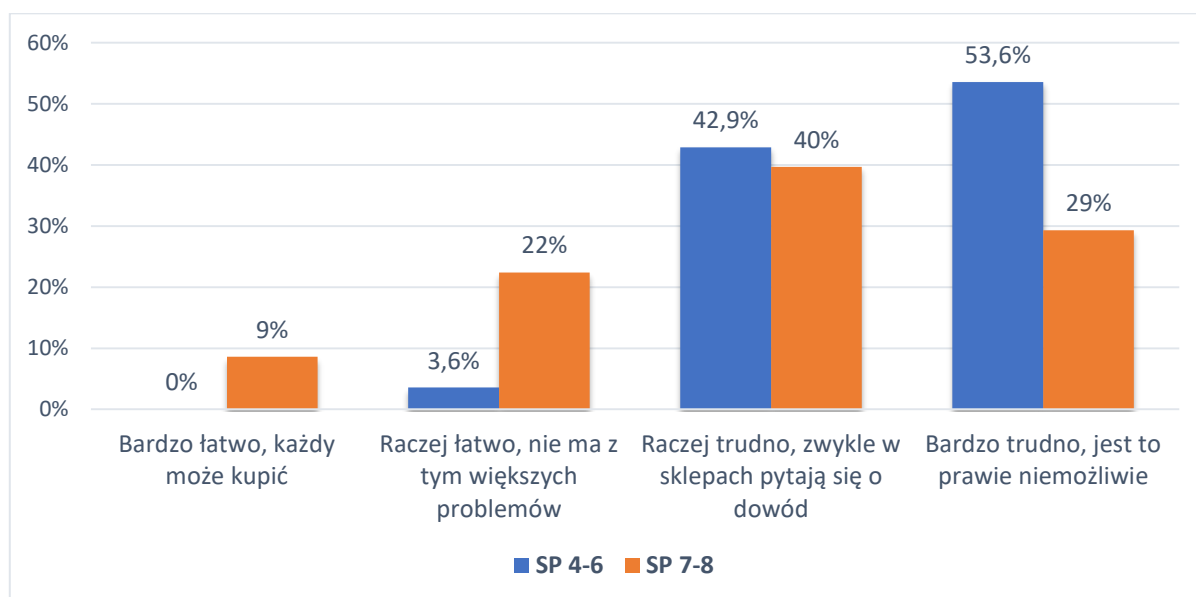
Większość uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową, aktualnie nie pali papierosów (SP 7-8- 62,9%). Jednakże pewna część uczniów przyznała, że pali od czasu do czasu papierosy lub e-papierosy (SP 7-8- 15,4%) lub też pali **regularnie papierosy** (SP 7-8- 15,4%).

Wykres 44. Czy obecnie palisz papierosy?

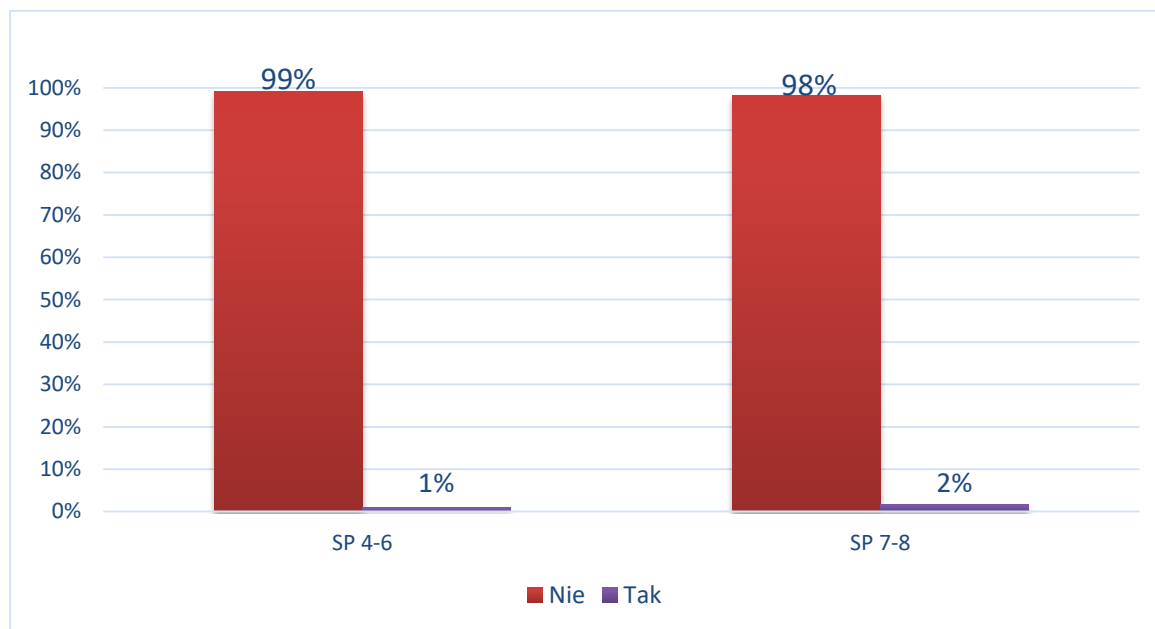
W kolejnym pytaniu uczniowie udzielali odpowiedzi na temat subiektywnej oceny łatwości, z jaką można dokonać zakupu papierosów. **Łącznie 96,4% uczniów młodszych oraz 69% uczniów starszych klas szkół podstawowych oceniło, że zakup papierosów w sklepach jest raczej lub bardzo trudny.** Pozostali uczniowie uznali, że jest to bardzo lub raczej łatwe.

Wykres 45. Czy łatwo jest kupić papierosy, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?

Wyniki badań wskazują, że niektórzy uczniowie mogą przejawiać problemy związane z przyjmowaniem narkotyków. Jak wynika z deklaracji uczniów, inicjację narkotykową ma za sobą 1% uczniów klas 4-6 oraz 2% uczniów klas 7-8.

Wykres 46. Czy kiedykolwiek próbowałeś narkotyków lub dopalaczy?

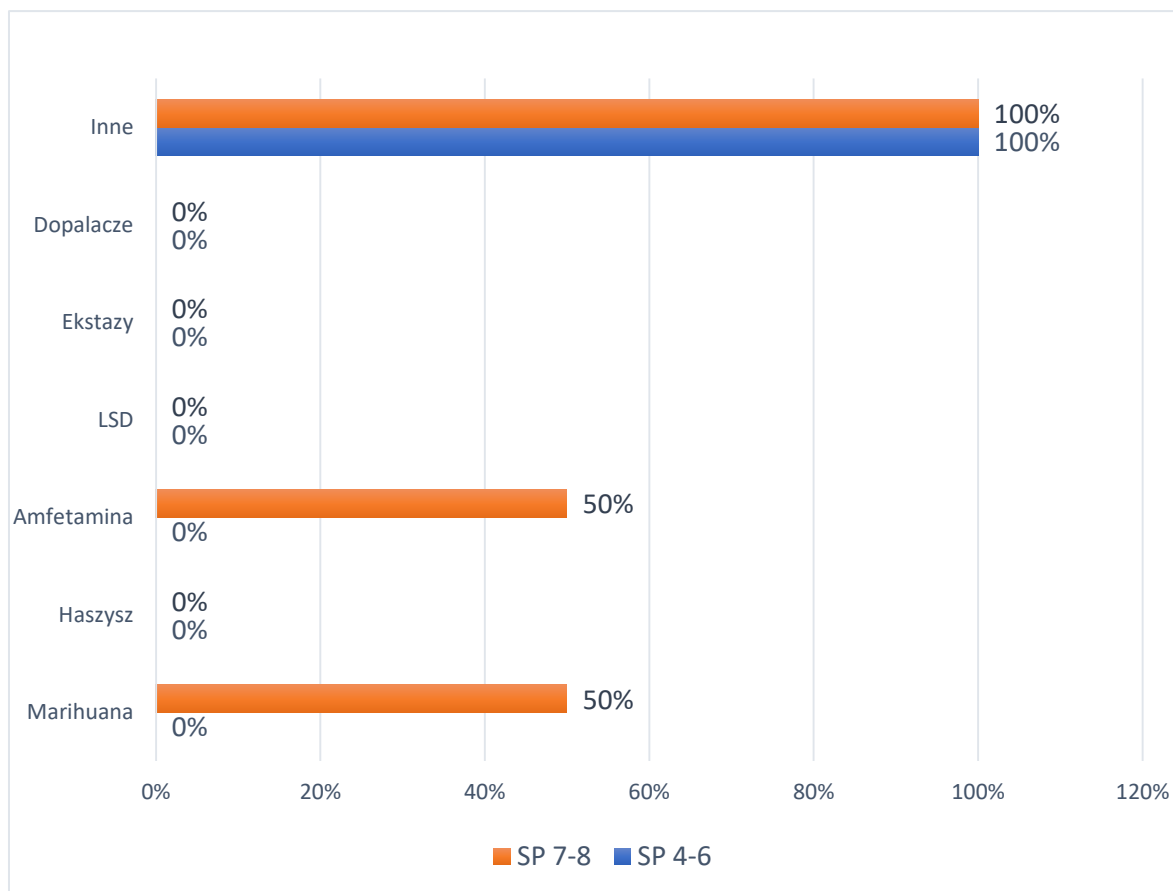

Kolejno uczniowie zostali poproszeni o określenie, jakie substancje do tej pory przyjmowali. Substancje, które przyjmowały osoby deklarujące kontakt z narkotykami to najczęściej marihuana (S 7-8- 50%) oraz amfetamina (SP 7-8- 50%). Uczeń z klas 4-6 nie wymienił jaką substancję przyjmował.

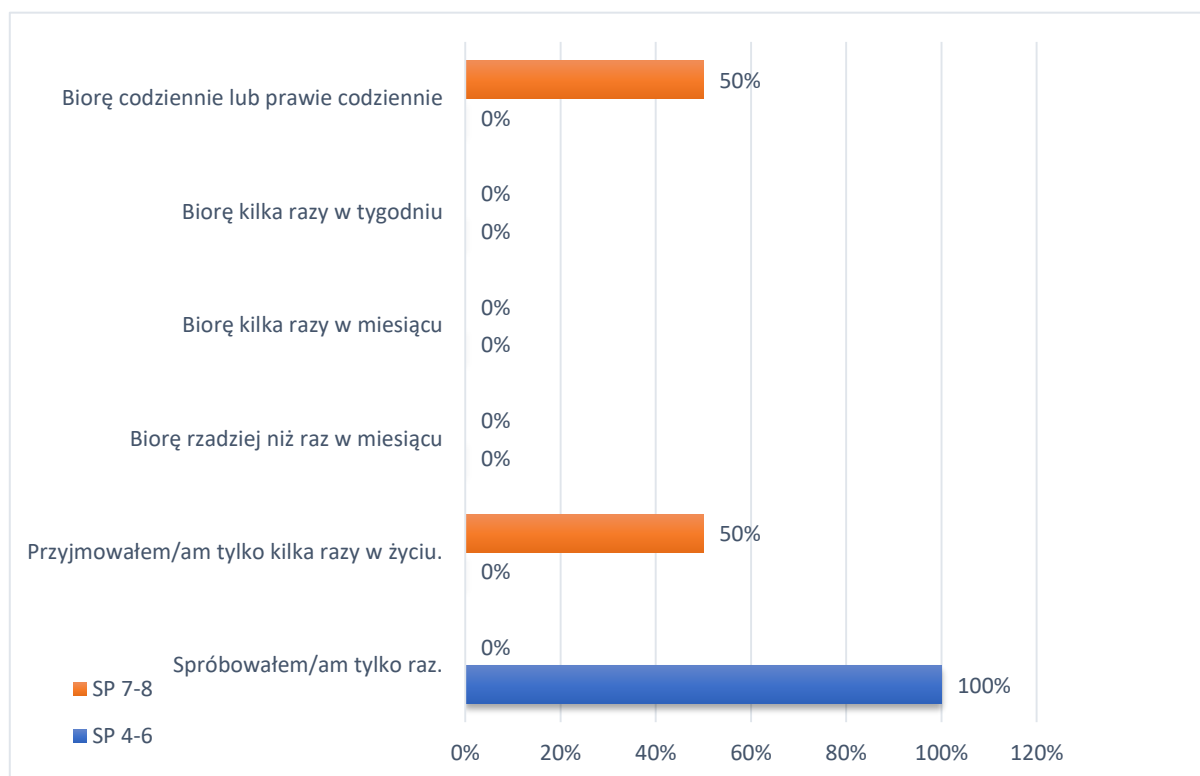
Na pytanie: „Jak często przyjmujesz narkotyki lub dopalacze?” uczniowie odpowiadali najczęściej, że przyjmowali owe substancje raz w życiu (SP 4-6- 100%). Niepokoi jednak to, że 50% uczniów klas 7-8, którzy mają za sobą inicjację narkotykową wskazało, że zażywało je już kilkakrotnie i tyle samo - 50% deklaruje, że zażywa narkotyki lub dopalacze nawet codziennie¹⁹.

¹⁹ Odsetki dotyczą uczniów, którzy deklarują, że mają za sobą inicjację narkotykową.

Wykres 47. Rodzaj przyjmowanych substancji (pytanie wielokrotnego wyboru).

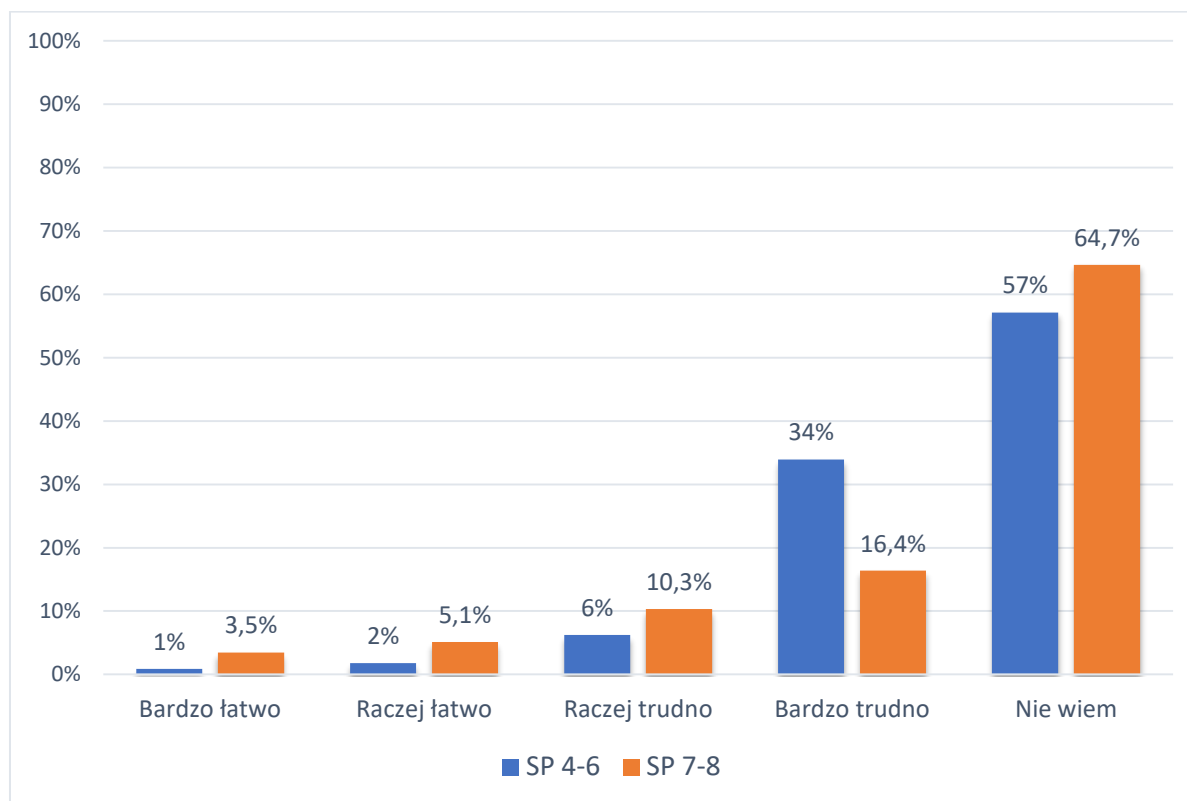

Wykres 48. Jak często przyjmujesz narkotyki lub dopalacze?

Jeżeli chodzi o subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy, to uczniowie w większości **nie wiedzą czy łatwo jest kupić narkotyki lub dopalacze w ich środowisku** (SP 4-6 – 57%; SP 7-8 – 64,7%). Jednakże, łącznie 3% uczniów klas 4-6 oraz 8,6% uczniów klas 7-8 twierdzi, że jest to **łatwe lub bardzo łatwe**. Natomiast 40% uczniów klas 4-6 oraz 26,7% uczniów klas 7-8 uważa, że jest to **raczej lub bardzo trudne**. Może to oznaczać, że ci uczniowie lub ich znajomi dokonywali już próby zakupu narkotyków lub dopalaczy.

Wykres 49. Czy łatwo jest kupić narkotyki w Twoim środowisku?

Ekspansja i globalizacja mediów i rynków w dużym stopniu kształtuje poglądy i wartości młodzieży, jej wybory i zachowania. Młodzi ludzie w obecnej rzeczywistości mają więcej swobody, większe możliwości i częściej dysponują własnymi środkami pieniężnymi. Jednocześnie, grupa ta jest coraz bardziej narażona na oddziaływanie presji zewnętrznej, technik sprzedaży i marketingu, których agresywność w odniesieniu do towarów konsumpcyjnych i potencjalnie szkodliwych substancji, takich jak alkohol i inne substancje psychoaktywne, stale rośnie.

Jednym z wielu czynników sprzyjających sięganiu po substancje psychoaktywne jest styl życia zorientowany na zabawę, skoncentrowany na teraźniejszości oraz płytkość i instrumentalny charakter więzi. Okazjonalne sięganie po substancje psychoaktywne (zwłaszcza alkohol) jest związane ze specyfiką wieku dorastania, głównie z zaspokajaniem ważnych potrzeb rozwojowych młodzieży, pokazaniu się otoczeniu w roli osoby dorosłej i niezależnej od autorytetu dorosłych, integracji z rówieśnikami. Większość nastolatków, mimo dużej presji zewnętrznej prezentuje zachowania normatywne.

W przeprowadzonej ankiecie zbadano zatem postawy i przekonania młodzieży wobec różnych substancji psychoaktywnych. Wyniki zamieszczono w tabelach na następnych stronach.

Tabela 10. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach 4-6.

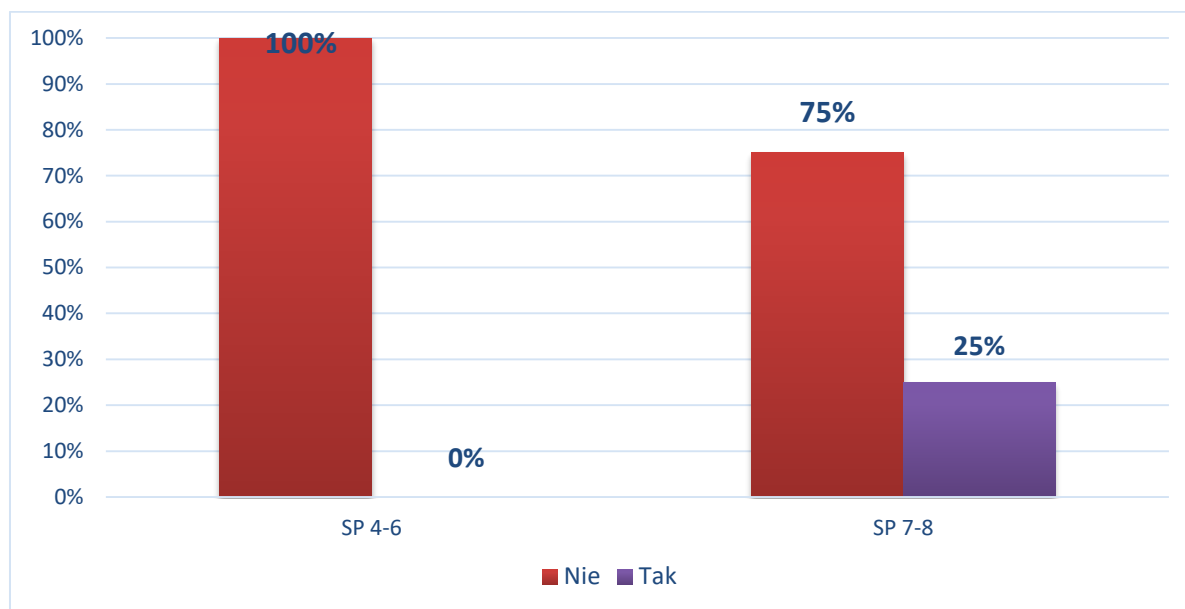
Twierdzenia	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	5%	4%	20%	71%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	71%	8%	4%	17%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	5%	1%	11%	83%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	7%	5%	17%	71%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	11%	14%	28%	47%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	2,7%	0,9%	8,9%	87,5%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	44,6%	23,2%	8%	24,1%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	12,5%	8%	21,4%	58%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	3,6%	0,9%	19,6%	75,9%

Tabela 11. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach 7-8.

Twierdzenia	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	24,1%	43,1%	15,5%	17,2%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	18,1%	29,3%	27,6%	25%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	53,4%	22,4%	12,1%	12,1%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	6%	4,3%	29,3%	60,3%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	8%	11%	30%	51%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	11%	26%	17%	46%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	3,4%	3,4%	25%	68,1%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	56%	23%	8%	13%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	4,3%	12,1%	30,2%	53,4%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	4%	9%	26%	61%

Następnie zapytano uczniów, czy znają instytucje, które pomagają osobom uzależnionym. **Żaden z uczniów klas 4-6 nie posiada takiej wiedzy. Natomiast 25% uczniów klas 7-8 zadeklarowało, że zna instytucje, które pomagają osobom uzależnionym.** Jednakże, nie wymienili oni owych instytucji.

Wykres 50. Czy znasz instytucje, które pomagają osobom uzależnionym?

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi.

Przeprowadzone ankiety wśród uczniów Gminy Brzyska pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

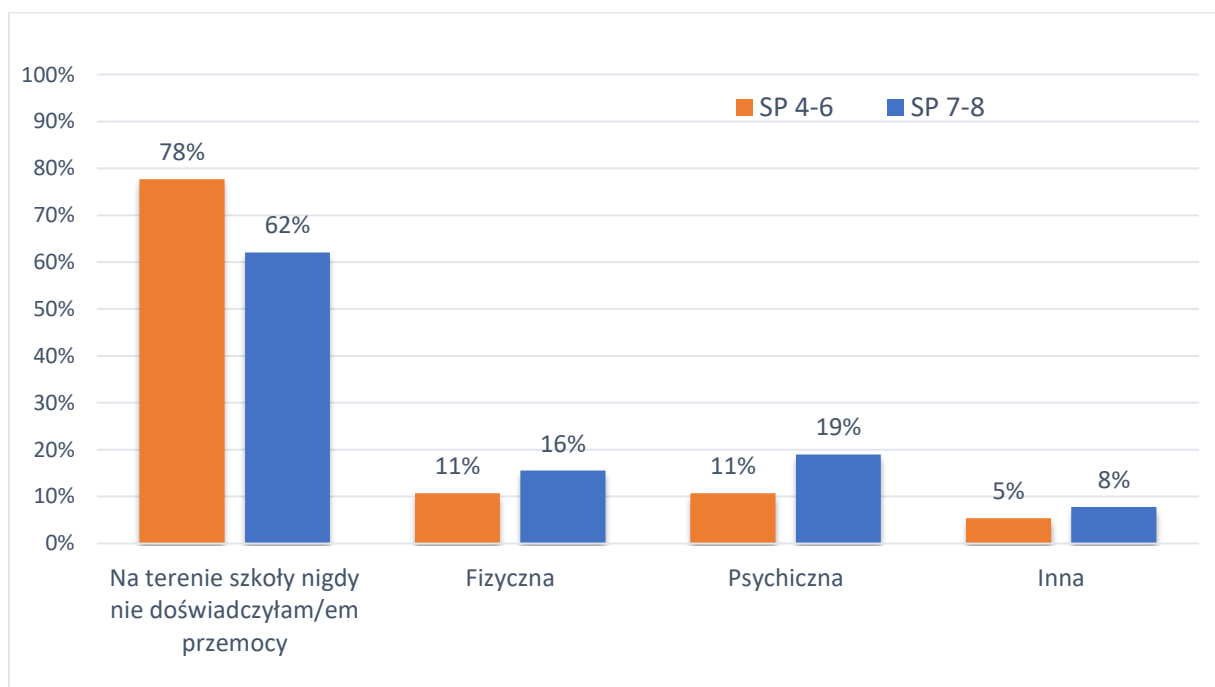
W pierwszej kolejności uczniom wyjaśniono, czym jest przemoc fizyczna (np. bicie, popychanie) oraz psychiczna (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Następnie zostali zapytani, o to, jakiego rodzaju przemocy doświadczyli w szkole ze strony rówieśników.

Jak wynika z przeprowadzonych badań ponad połowa badanych uczniów doświadcza przemocy w szkole ze strony rówieśników. Jeżeli chodzi, o **młodszych uczniów SP, to 78% z nich nigdy nie doświadczyło przemocy rówieśniczej w szkole, 11% z nich doświadczyło przemocy fizycznej, 11% z nich doświadczyło przemocy psychicznej, a 5% doświadczyło innych niż wskazane form przemocy.** W przypadku starszych uczniów

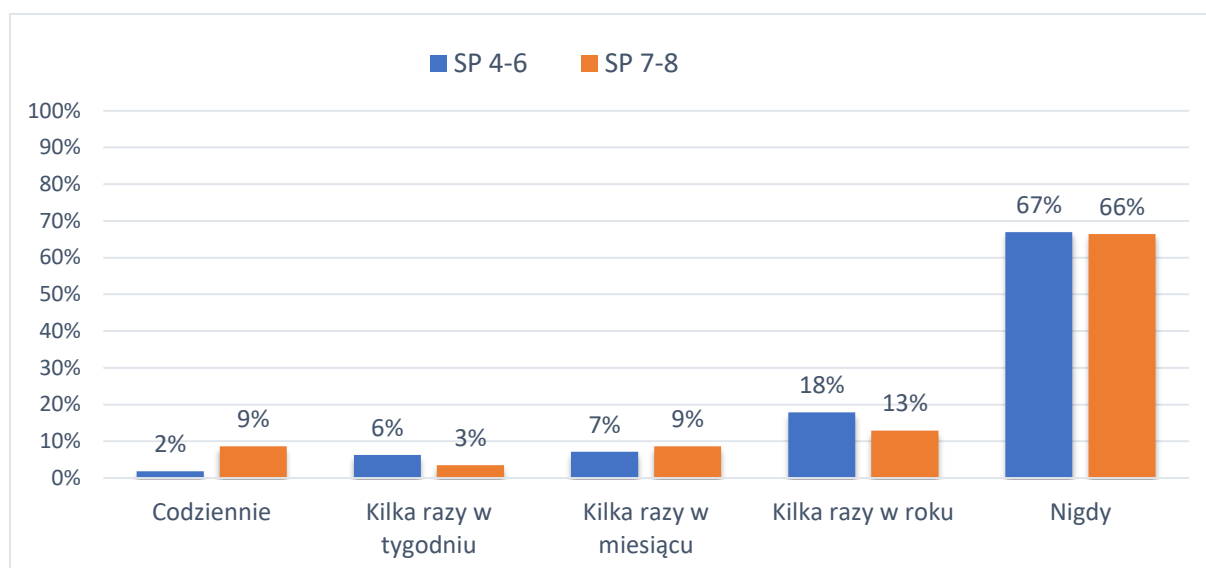
SP, 62% z nich nigdy nie doświadczyło przemocy w szkole ze strony innych uczniów, 16% z nich doświadczyło przemocy fizycznej, 19% przemocy psychicznej, a 8% innej formy przemocy. Uzyskane wyniki wskazują, że pewien odsetek uczniów doświadcza ze strony swoich kolegów i koleżanek w szkole zarówno przemocy fizycznej, jak i psychicznej.

W kolejnym pytaniu 67% uczniów klas 4-6 oraz 66% uczniów klas 7-8 deklaruje, że **nie są ofiarami przemocy ze strony innych uczniów**. Część uczniów przyznaje, że **kilka razy w roku** (SP 4-6 – 18%; SP 7-8 – 13%) oraz **kilka razy w miesiącu** (SP 4-6 – 7%; SP 7-8 – 9%) doświadcza w szkole przemocy ze strony swoich kolegów lub koleżanek. Pewna część uczniów deklaruje, że doświadcza przemocy rówieśniczej w szkole **kilka razy w tygodniu** (SP 4-6 – 6%; SP 7-8 – 3%) lub **nawet codziennie** (SP 4-6 – 2%; SP 7-8 – 9%).

Wykres 51. Rodzaj doświadczanej przemocy w szkole ze strony rówieśników (pytanie wielokrotnego wyboru).

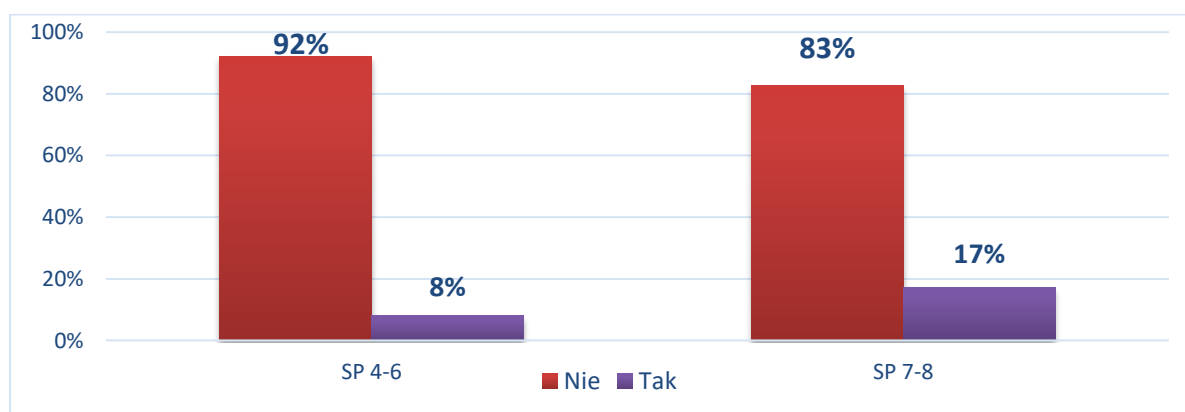
Wykres 52. Jak często doświadczasz którejkolwiek z form przemocy w szkole ze strony innych uczniów?

Poważny problem wśród dzieci i młodzieży, zarówno w zakresie zdrowia psychicznego, jak i funkcjonowania szkolnego, rodzinnego i rówieśniczego stanowią również samouszkodzenia. W ostatnich latach odnotowano rosnącą liczbę młodocianych zgłaszających się do placówek służby zdrowia z powodu różnych form autoagresji. Różnorodność form i funkcji, jakie pełnią samouszkodzenia, powoduje, że obszar ten stanowi duże wyzwanie dla osób zaangażowanych w opiekę oraz leczenie dzieci i młodzieży.

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że pewien odsetek dzieci i młodzieży z terenu Gminy Brzyska może dokonywać różnorodnych aktów autoagresji, zwłaszcza w starszych klasach, co zauważają ich rówieśnicy. Już **8% uczniów klas 4-6 oraz aż 17% uczniów klas 7-8** przyznaje, że **zaobserwowali w swoim otoczeniu zachowania autoagresywne**.

Wykres 53. Czy zaobserwowałeś/łaś w swoim otoczeniu zachowania autoagresywne (np. "cięcie się", samookaleczanie)?

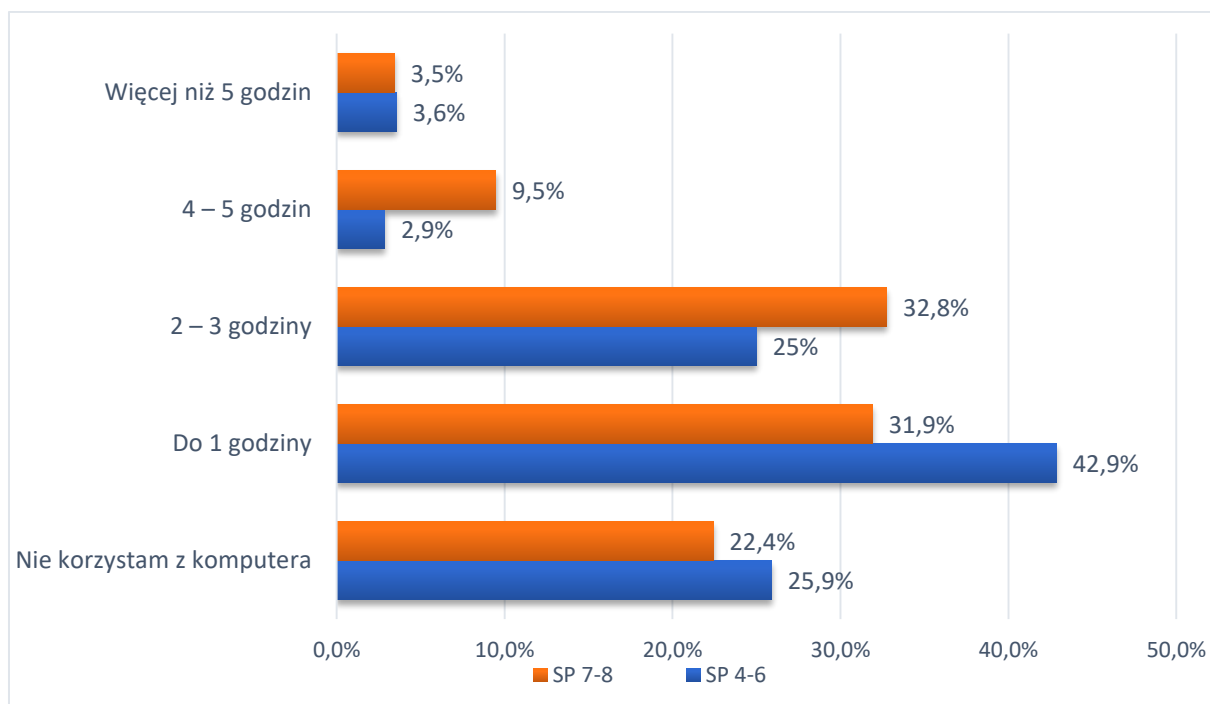
Nadmierne korzystanie z Internetu staje się dziś niezwykle poważnym problemem społecznym. Na ryzyko uzależnienia szczególnie narażone są dzieci i młodzież, dla których Internet jest nieodłącznym elementem ich codziennej aktywności, życia społecznego oraz rozrywki. Badania pokazują, że problem staje się coraz poważniejszy i wymaga szybkiej reakcji rodziców, opiekunów i pedagogów. W Polsce 23% badanych nastolatków (w wieku 11–16 lat) stwierdziło u siebie przynajmniej jeden z badanych symptomów nadużywania Internetu. Najczęściej występujący symptom to surfowanie po Internecie nawet wtedy, kiedy to specjalnie nie jest interesujące (38%) oraz zaniedbywanie rodziny, znajomych i nauki szkolnej (35%)²⁰.

Większość uczniów **spędza przed komputerem do godziny dziennie (SP 4-6 – 42,9%; SP 7-8 – 31,9%)**. Kolejno, uczniowie spędzają przed komputerem **od dwóch do trzech godzin dziennie (SP 4-6 – 25%; SP 7-8 – 32,8%)**. Jednakże, **2,9% uczniów klas 4-6 oraz 9,5% uczniów klas 7-8 deklaruje, że spędza przed komputerem od czterech do pięciu godzin, a 3,6% młodszych oraz 3,5% starszych uczniów SP nawet więcej niż 5 godzin dziennie**. W praktyce może to oznaczać, że po przyjściu ze szkoły korzystanie z komputera jest dla nich jedyną formą spędzania czasu. Pozostałe **25,9% uczniów klas 4-6 i 22,4% uczniów klas 7-8 deklaruje, że nie korzysta z komputera**.

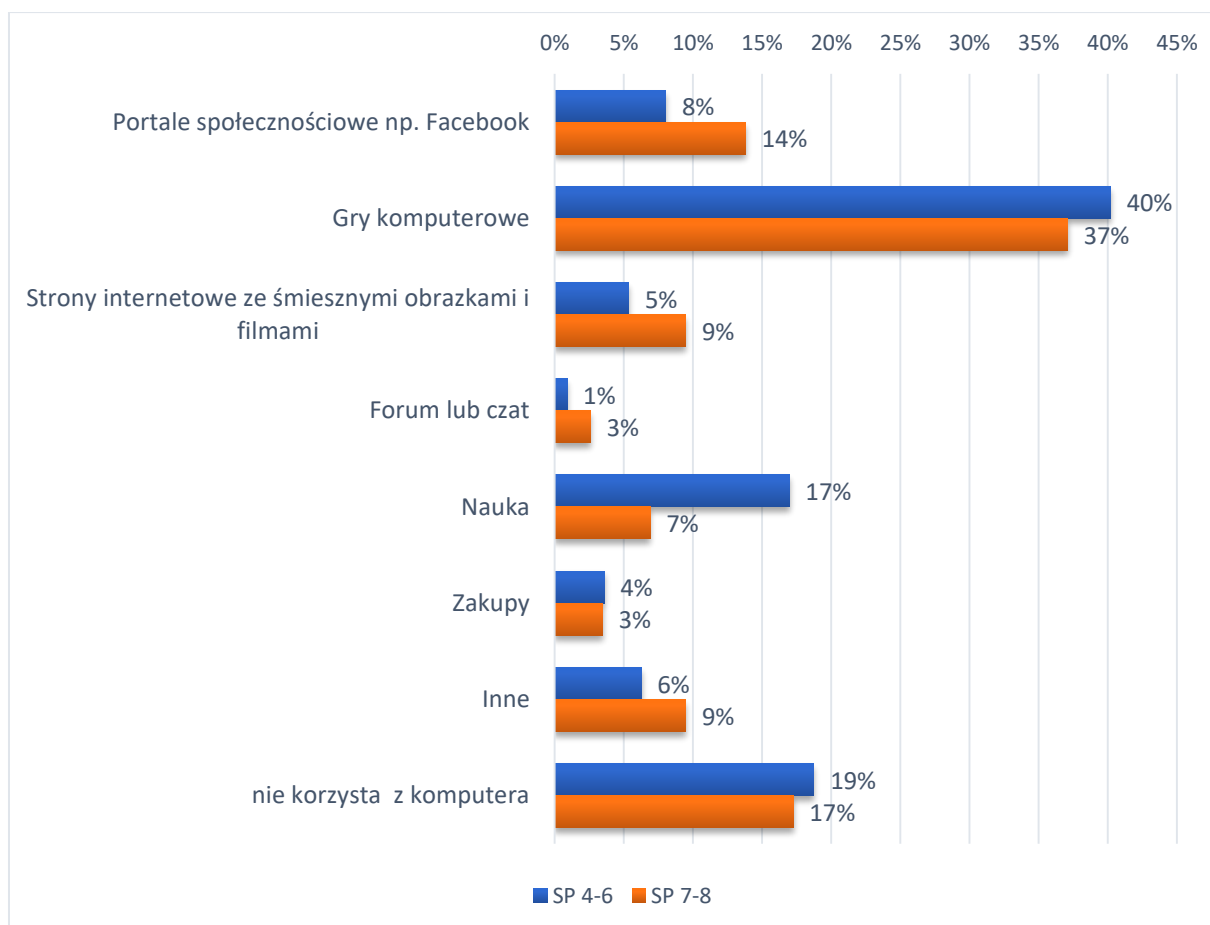
Uczniowie zostali poproszeni o określenie, w jaki sposób najczęściej wykorzystują komputer, kiedy spędzają przy nim czas. **Najbardziej popularnymi formami okazują się być gry komputerowe (SP 4-6 – 40%; SP 7-8 – 37%), nauka (SP 4-6 – 17%; SP 7-8 – 7%) oraz portale społecznościowe (SP 4-6 – 8%; SP 7-8 – 14%)**.

²⁰ L. Kirwil L., *Polskie dzieci w Internecie. Zagrożenia i bezpieczeństwo – część 2. Częściowy raport z badań EU Kids Online II*, SWPS, Warszawa 2011.

Wykres 54. Częstotliwość korzystania z komputera.

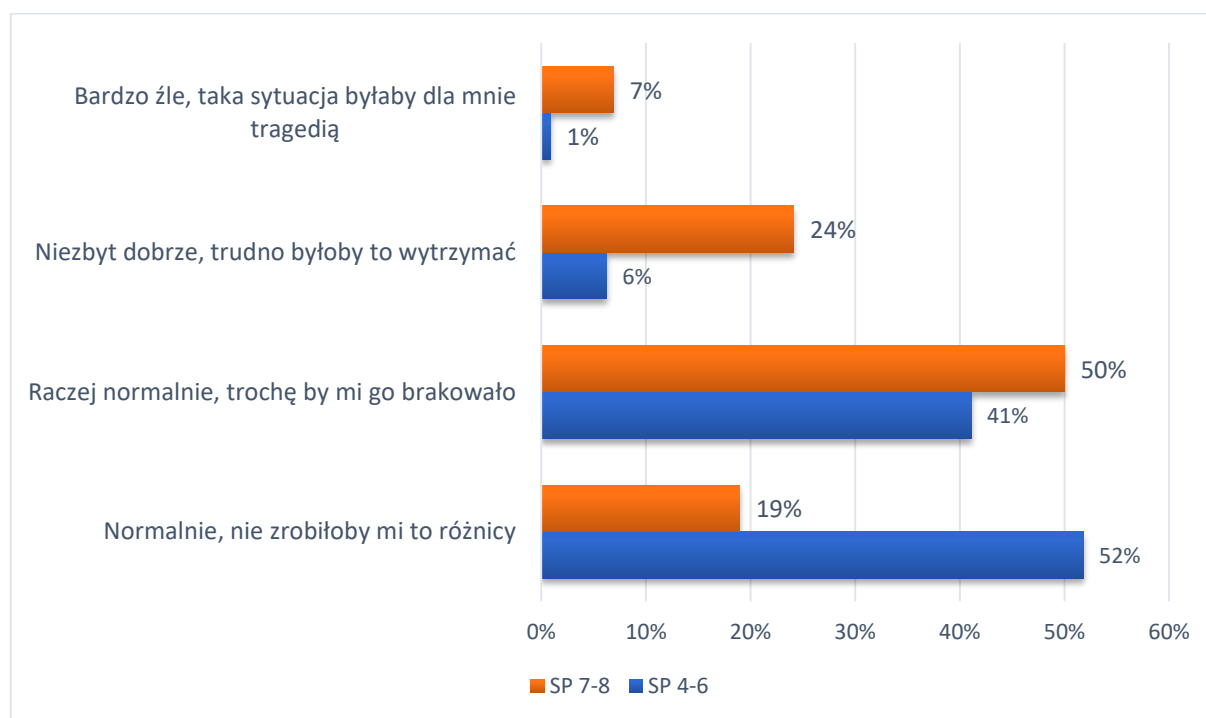

Wykres 55. Na co poświęcasz najwięcej czasu korzystając z komputera (pytanie wielokrotnego wyboru)?

Łącznie **93% uczniów klas 4-6 oraz 69% uczniów klas 7-8** deklaruje, że **brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki**. Aczkolwiek, spora część uczniów, szczególnie starszych przyznaje, że **odczułaby brak dostępu do Internetu (SP 4-6 – 6%; SP 7-8 – 24%)**. Jednocześnie relatywnie niewielka grupa uczniów stwierdziła, że **korzystanie z komputera jest dla nich na tyle istotne, że brak takiej możliwości odczuliłby bardzo negatywnie (SP 4-6– 1%; SP 7-8 – 7%)**.

Wykres 56. *Jakbyś się czuł/a, gdybyś przez cały tydzień nie byłoby dostępu do Internetu?*

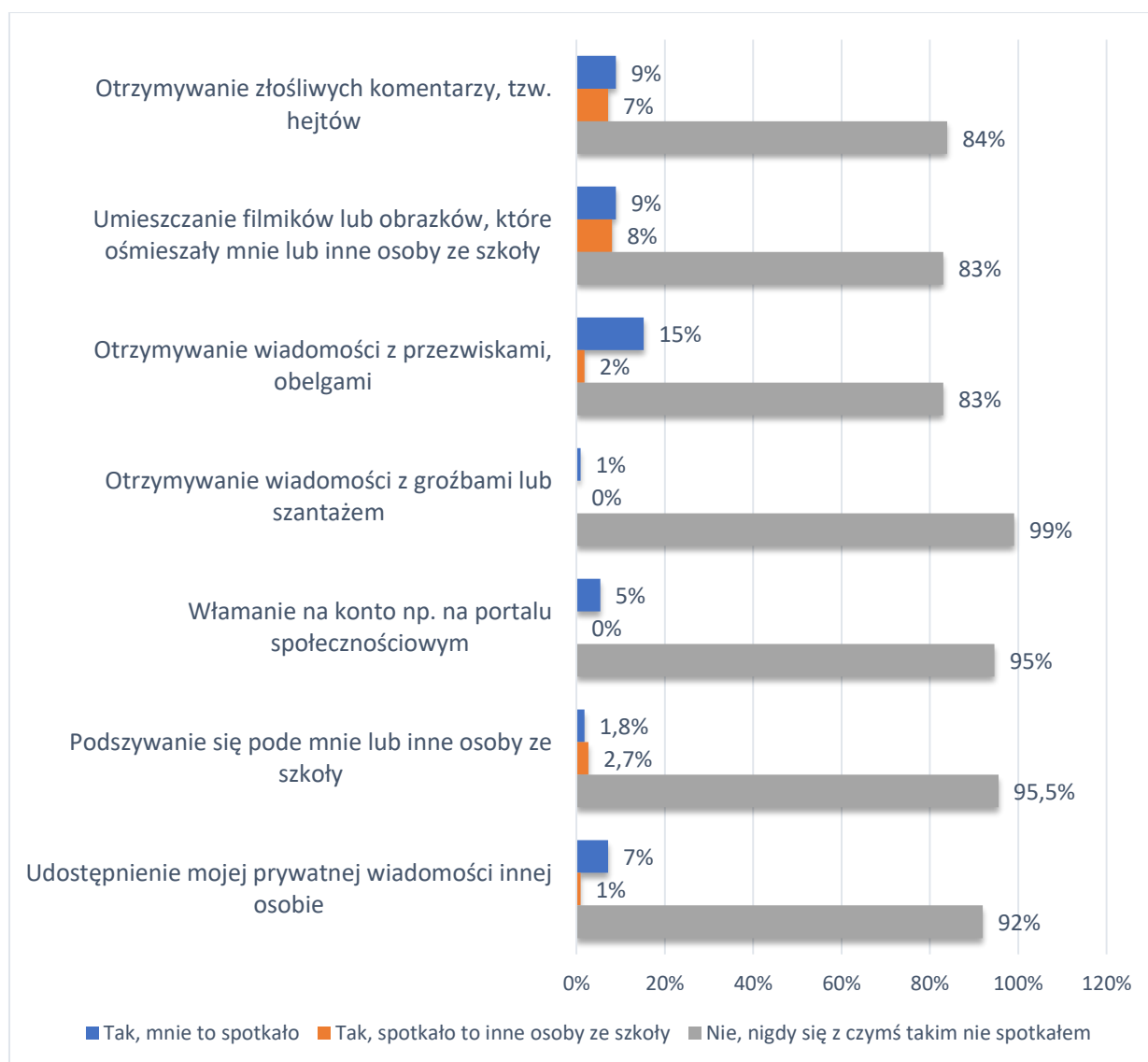
Internet, jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W przeprowadzonym badaniu uzyskane zostały informacje na temat doświadczeń uczniów związanych z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że dzieciom i młodzieży w Gminie Brzyska nie są obce zjawiska takie, jak ośmieszanie czy nękanie drugiej osoby za pośrednictwem internetu.

9% uczniów klas 4-6, a także 19% uczniów klas 7-8 doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest

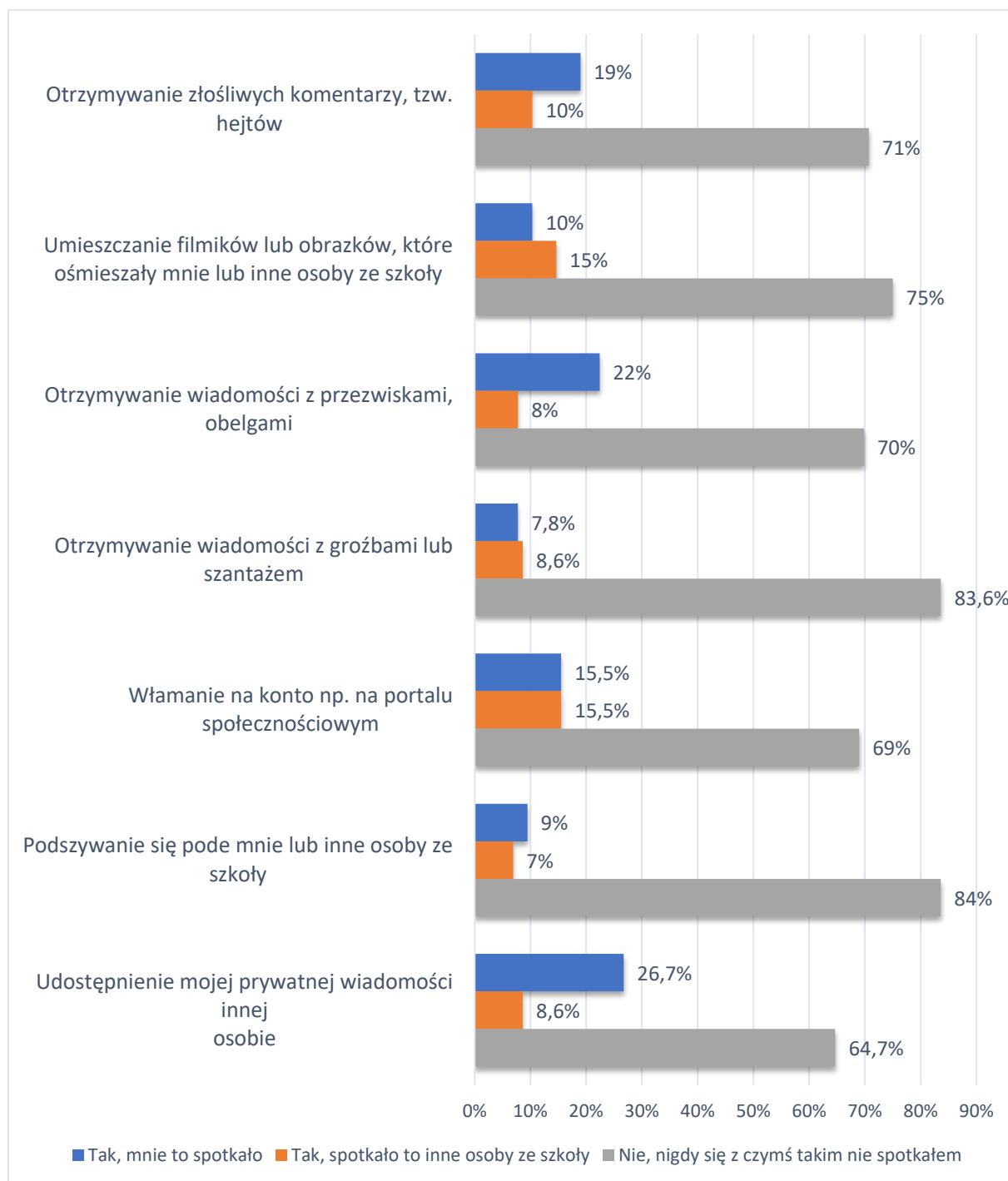
czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

Uczniowie równie często **otrzymywali wiadomości z obelgami i przezwiskami (SP 4-6 – 15%; SP 7-8- 22%)**, a nawet z **groźbami i szantażem (SP 4-6 – 1; SP 7-8- 7,8%)**. Padali też **ofiarami udostępniania ich prywatnej wiadomości innej osobie (SP 4-6 – 7%; SP 7-8- 26,7%)**, **włamania na konto na portalu społecznościowym (SP 4-6 – 5%; SP 7-8- 15,5%)**, **umieszczania filmików lub zdjęć w sieci, które ośmieszały ich lub ich znajomych ze szkoły (SP 4-6 – 9%; SP 7-8 – 10%)** oraz **podśzywania się po nich lub pod ich znajomych ze szkoły (SP 4-6 – 1,8%; SP 7-8 – 9%)**.

Wykres 57. Styczność z cyberprzemocą: SP 4-6.

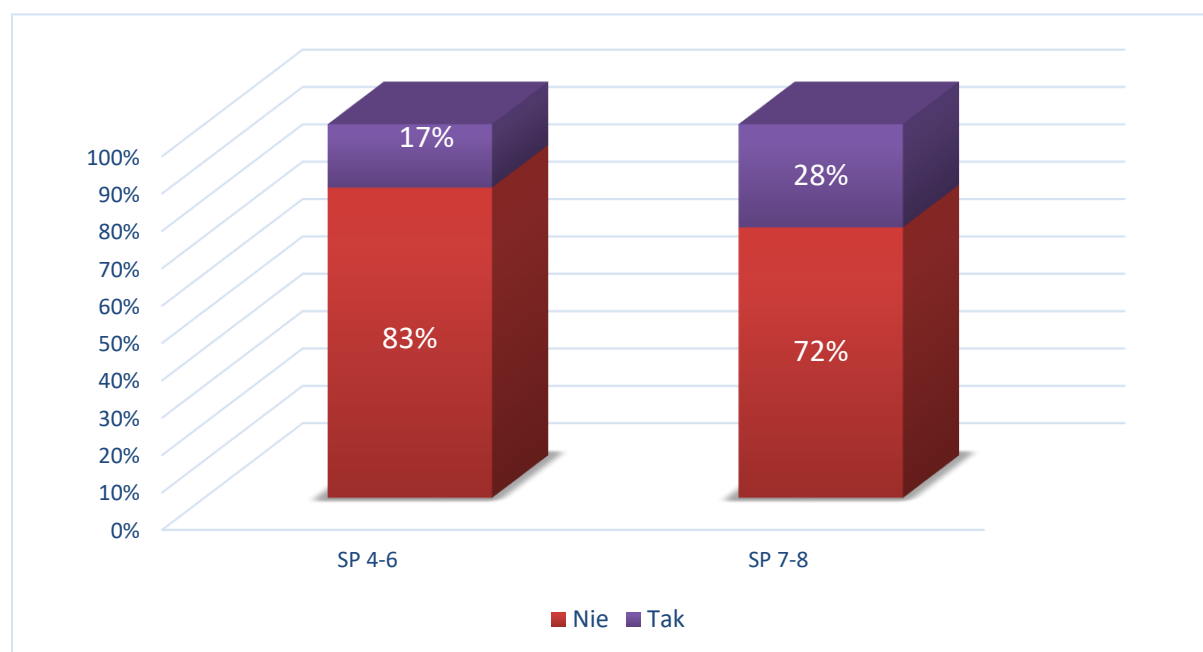
Wykres 58. Styczność z cyberprzemocą: SP 7-8.

Prawie 5% młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej w Polsce gra na automatach o niskich wygranych. Stanowi to niestety jedną z często praktykowanych form spędzania czasu wolnego (przynajmniej raz na tydzień lub prawie codziennie)²¹. Nastolatki w stopniu większym niż osoby dorosłe są podatne na patologiczny hazard, a zwłaszcza na negatywne skutki gier²². Faktem jest, że – szczególnie dla młodzieży – hazard w Internecie jest generalnie dużo łatwiej dostępny niż hazard tradycyjny, ze względu na mniejszą kontrolę wieku oraz możliwość grania o dużo niższe stawki²³.

Poniższe wykresy ilustrują popularność gier hazardowych wśród dzieci i młodzieży w Gminie Brzyska. **Ogólny odsetek uczniów, którzy mieli kontakt z grą na automatach jest znaczący: SP 4-6 – 17%; SP 7-8 – 28%.**

Wykres 59. Czy kiedykolwiek grałeś na automatach (takich, gdzie wygraną są pieniądze)?

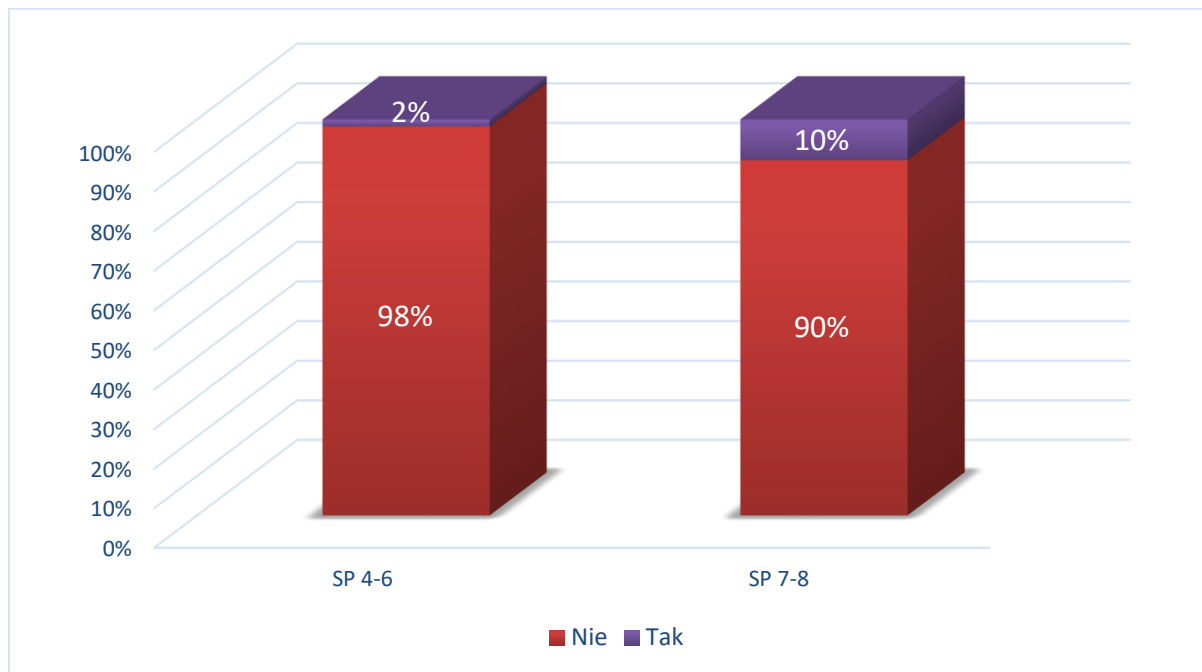
²¹ P. Sobierajski, J. Szczepkowski, *Postawy zdrowotne młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej*, Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń 2011.

²² M. Griffiths M., *Gry i hazard. Uzależnienia dzieci w okresie dorastania*, GWP, Gdańsk 2004.

²³ M. Griffiths M., *Gambling Addiction on the Internet*, w: Young K. S., Abreu N. de (ed.), *Internet Addiction. A Handbook and Guide to Evaluation and Treatment*, Hoboken: John Wiley and Sons.

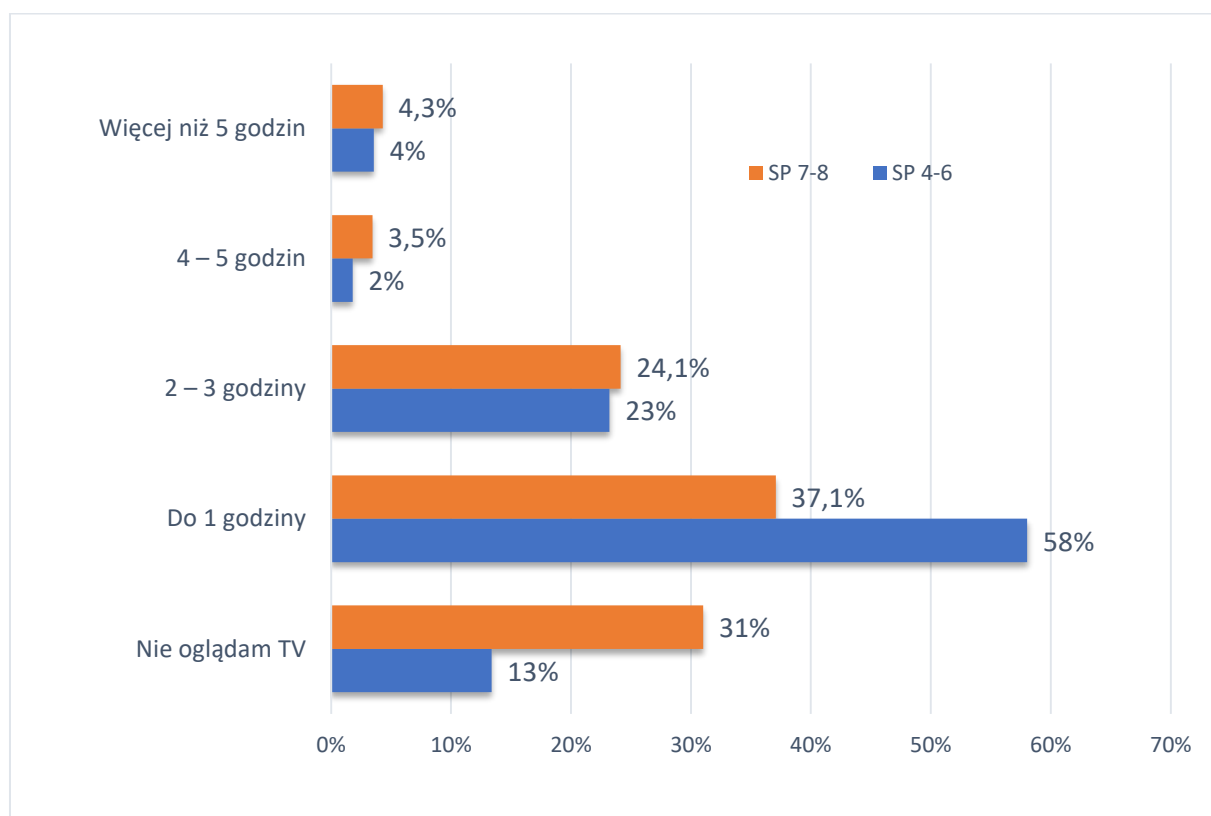
Internetowe gry „na pieniądze” wśród młodzieży szkół podstawowych w Gminie Brzyska są mniej popularne niż gra na automatach. 98% młodszych i 90% starszych uczniów szkół podstawowych **nie ma doświadczenia z taką formą rozrywki. Jednakże, 2% uczniów **klas 4-6** oraz 10% uczniów **klas 7-8** grało już w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker).**

Wykres 60. Czy kiedykolwiek grałeś w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker)?

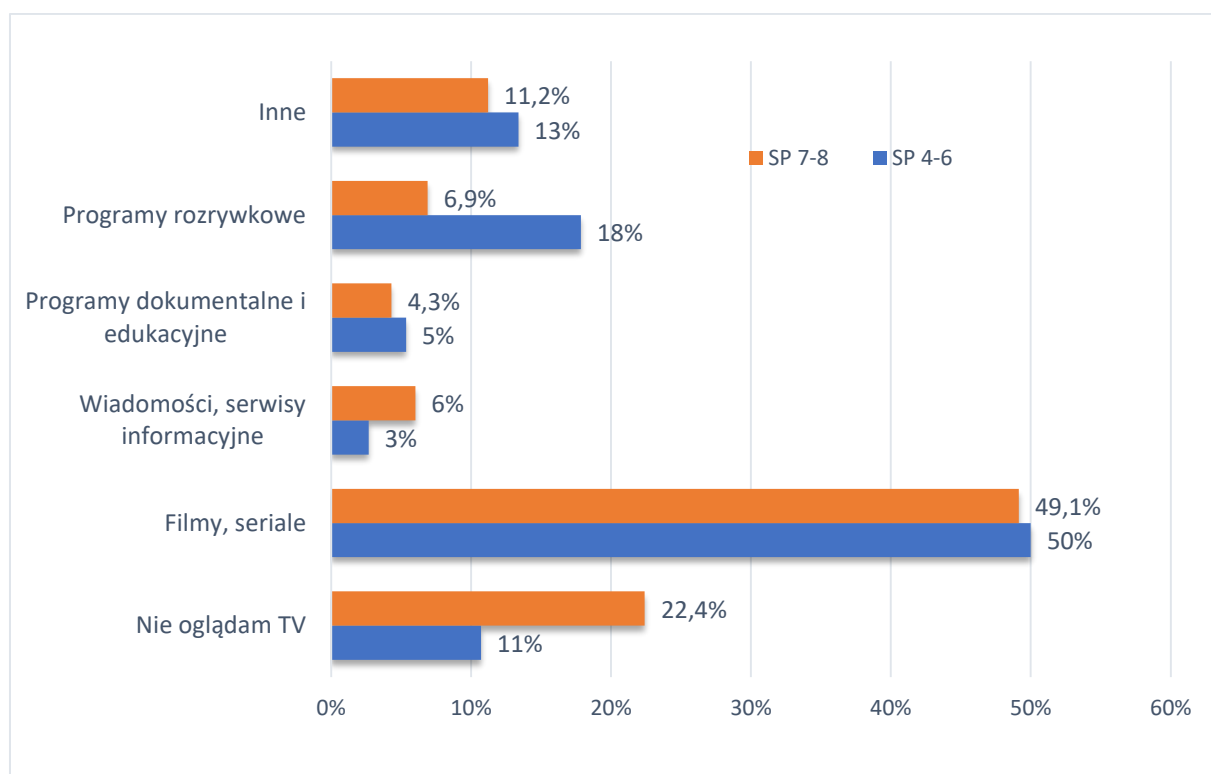

W przeprowadzonej ankiecie zbadano również, w jaki sposób czas wolny spędzają uczniowie szkół podstawowych na terenie Gminy Brzyska. Jak wynika z przeprowadzonych badań uczniowie znaczą część swojego czasu przeznaczają na oglądanie telewizji. Najwięcej **uczniów spędza przed telewizorem około godziny dziennie (SP 4-6: 58%, SP 7-8: 37,1%)**. Jednakże, znaczna część uczniów ogląda telewizję nawet **od 2 do 3 godzin dziennie (SP 4-6: 23%, SP 7-8: 24,1%)**. Relatywnie niewielki odsetek uczniów **ogląda telewizję powyżej 4 godzin dziennie (SP4-6:6%, SP 7-8: 7,8%)**. Pozostałe 13% uczniów klas 4-6 oraz 31% uczniów klas 7-8 deklaruje, że **nie ogląda telewizji**. Wśród najczęściej oglądanych programów uczniowie wymieniają filmy i/lub seriale (SP 4-6: 50%, SP 7-8: 49,1%). Zdecydowanie mniejszy odsetek badanych wskazał na programy rozrywkowe (SP 4-6: 18%, SP 7-8: 6,9%), wiadomości oraz serwisy informacyjne (SP 4-6: 3%, SP 7-8: 6%) oraz programy dokumentalne i edukacyjne (SP 4-6: 5%, SP 7-8: 4,3%).

Wykres 61. Ile czasu dziennie przeznaczasz na oglądanie telewizji?

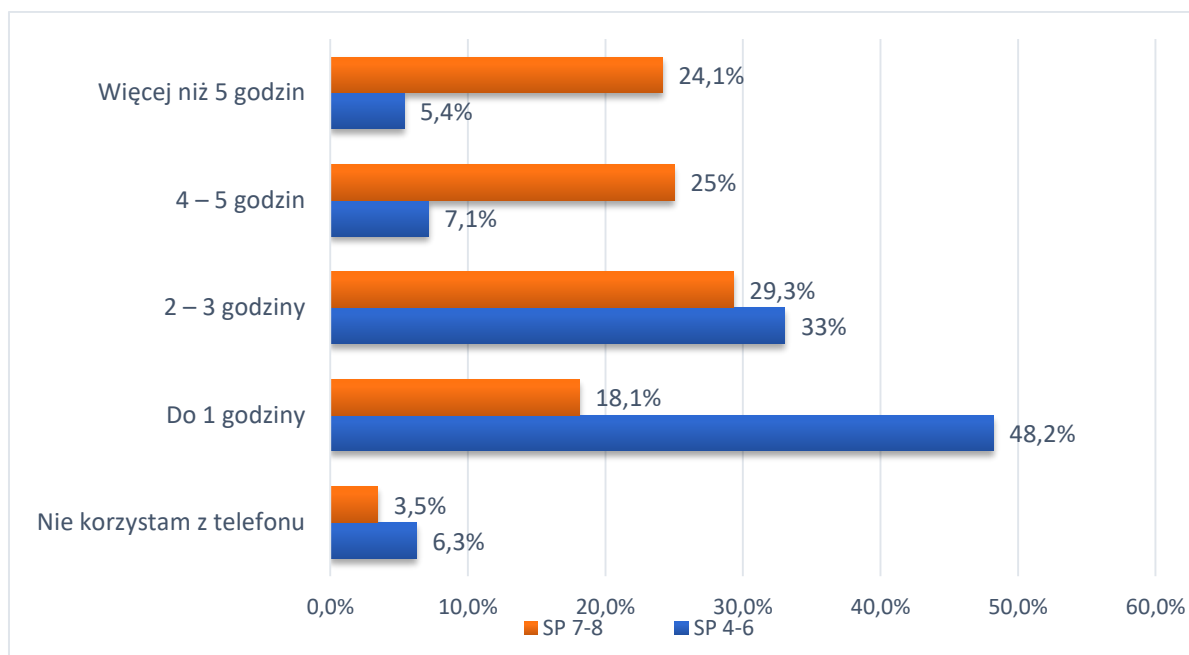

Wykres 62. Rodzaje najczęściej oglądanych programów.

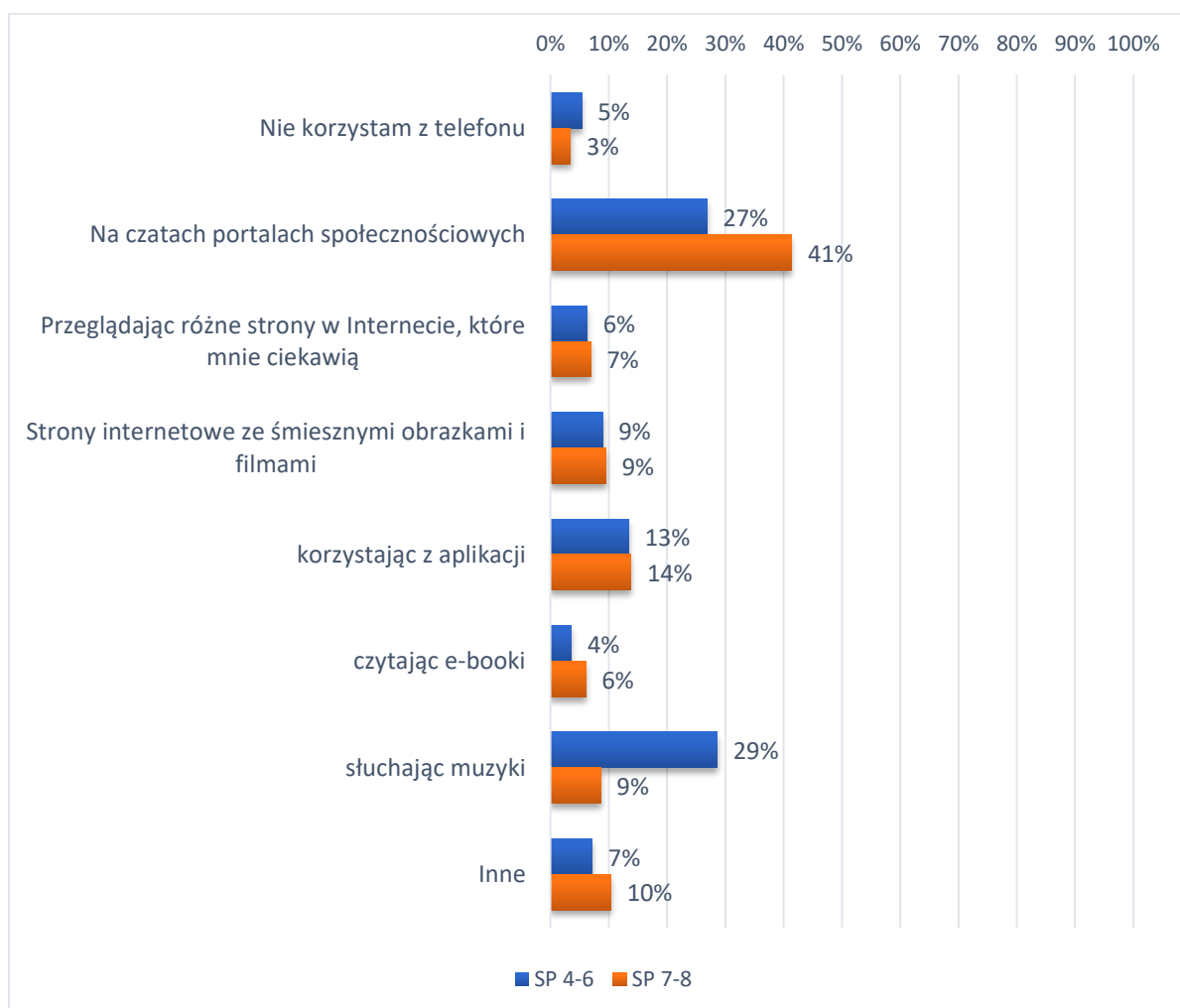

Następnie zapytano uczniów ile czasu dziennie korzystają z telefonu. Jak się okazuje, 33% uczniów klas 4-6 oraz 29,3% uczniów klas 7-8 korzysta z telefonu od 2 do 3 godzin dziennie. Znaczny niepokój budzi fakt, iż 12,5% uczniów klas 4-6 oraz aż 49,1% uczniów klas 7-8 deklaruje, że korzysta z telefonu 4 i więcej godzin dziennie. Kolejno, uczniowie w ten sposób spędzają czas około godziny (SP 4-6: 48,2%, SP 7-8: 18,1%). Nieznaczny odsetek uczniów przyznaje, że nie korzysta z telefonu: SP 4-6: 6,3%, SP 7-8: 3,5%. Korzystając z telefonu uczniowie **najczęściej spędzają czas na czatach oraz portalach społecznościowych (SP 4-6: 27%, SP 7-8: 41%), słuchając muzyki (SP 4-6: 29%, SP 7-8: 9%), korzystając z różnego rodzaju aplikacji (SP 4-6: 13%, SP 7-8: 14%), czy też oglądając śmieszne filmiki i obrazki (SP 4-6: 9%, SP 7-8: 9%).** Część uczniów używa telefonu do przeglądania stron internetowych zgodnie z zainteresowaniami (SP 4-6: 6%, SP 7-8: 7%) oraz czytania e-booków (SP 4-6: 4%, SP 7-8: 6%).

Wykres 63. Ile czasu dziennie korzystasz z telefonu?

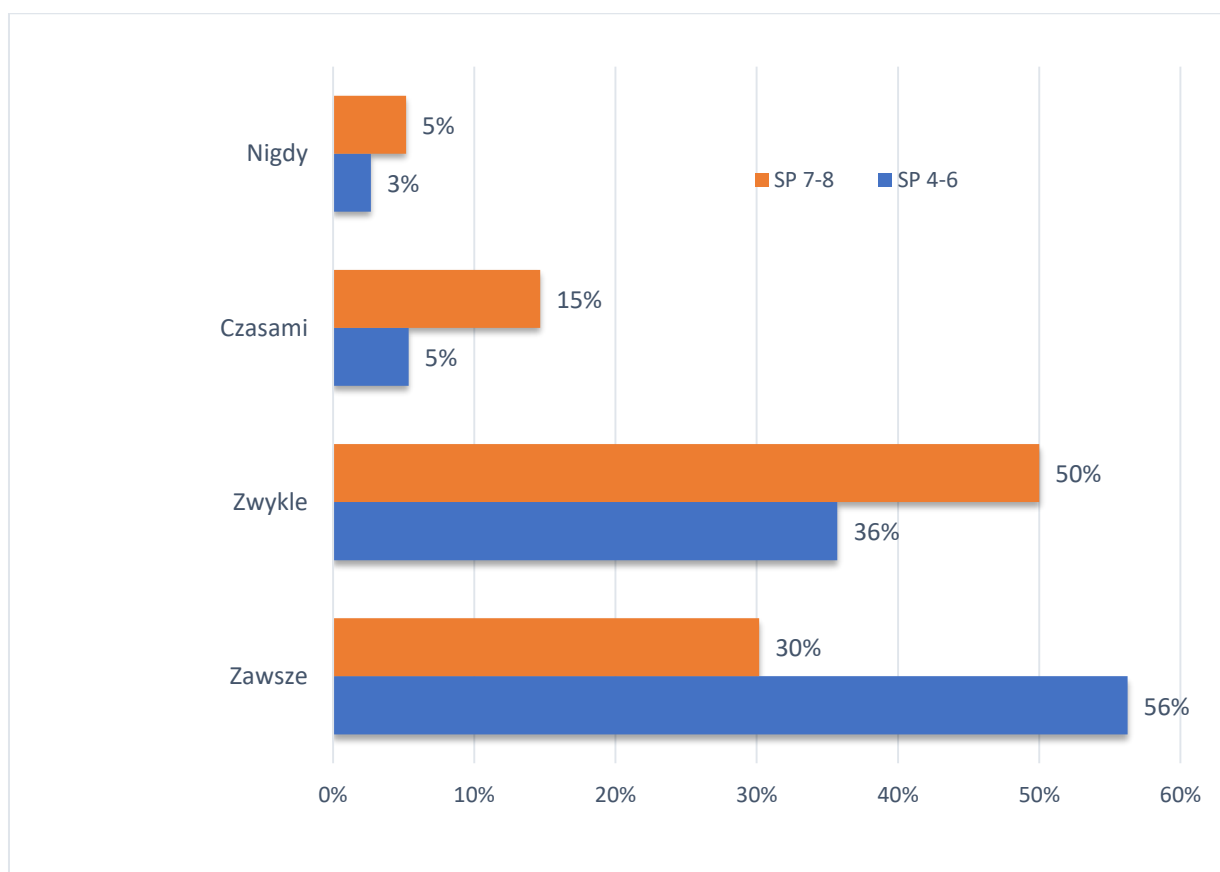

Wykres 64. Na czym spędzasz najwięcej czasu korzystając z telefonu?

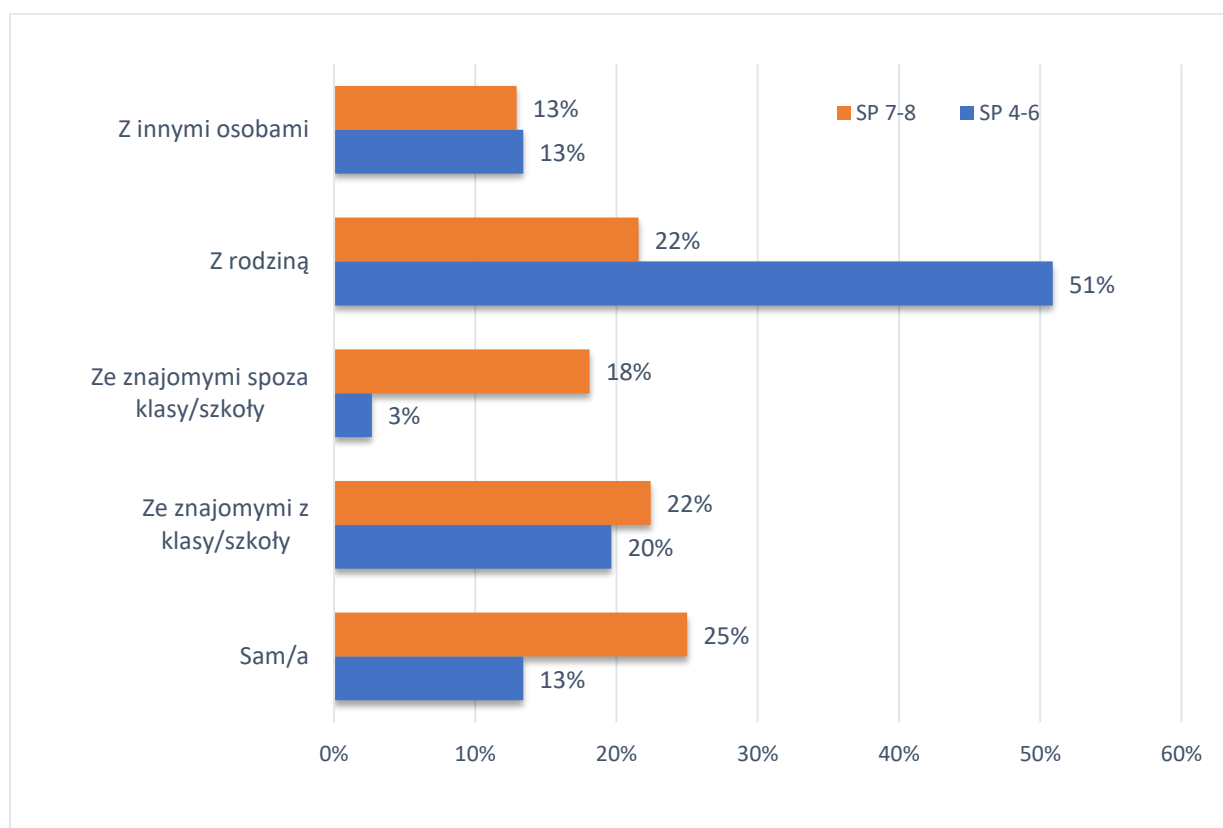
Jak wynika z deklaracji uczniów, ich rodzice najczęściej wiedzą, w jaki sposób spędzają czas wolny. 36% uczniów młodszych klas oraz 50% uczniów starszych klas deklaruje, że ich rodzice zazwyczaj wiedzą, co robią w wolnym czasie. Poza tym, 56% uczniów klas 4-6 oraz 30% uczniów klas 7-8 przyznaje, że ich rodzice zawsze wiedzą, w jaki sposób spędzają oni czas wolny. Wynika z tego, że uczniowie ci podlegają najczęściej kontroli rodziców. Pozostali uczniowie odpowiedzieli, że ich rodzice **czasami** wiedzą (SP4-6: 5%, SP 7-8: 15%) lub też **nigdy** nie wiedzą (SP 4-6: 3%, SP 7-8: 5%), co robią wolnym czasie.

Wykres 65. Czy Twoi rodzice wiedzą, co robisz w wolnym czasie?

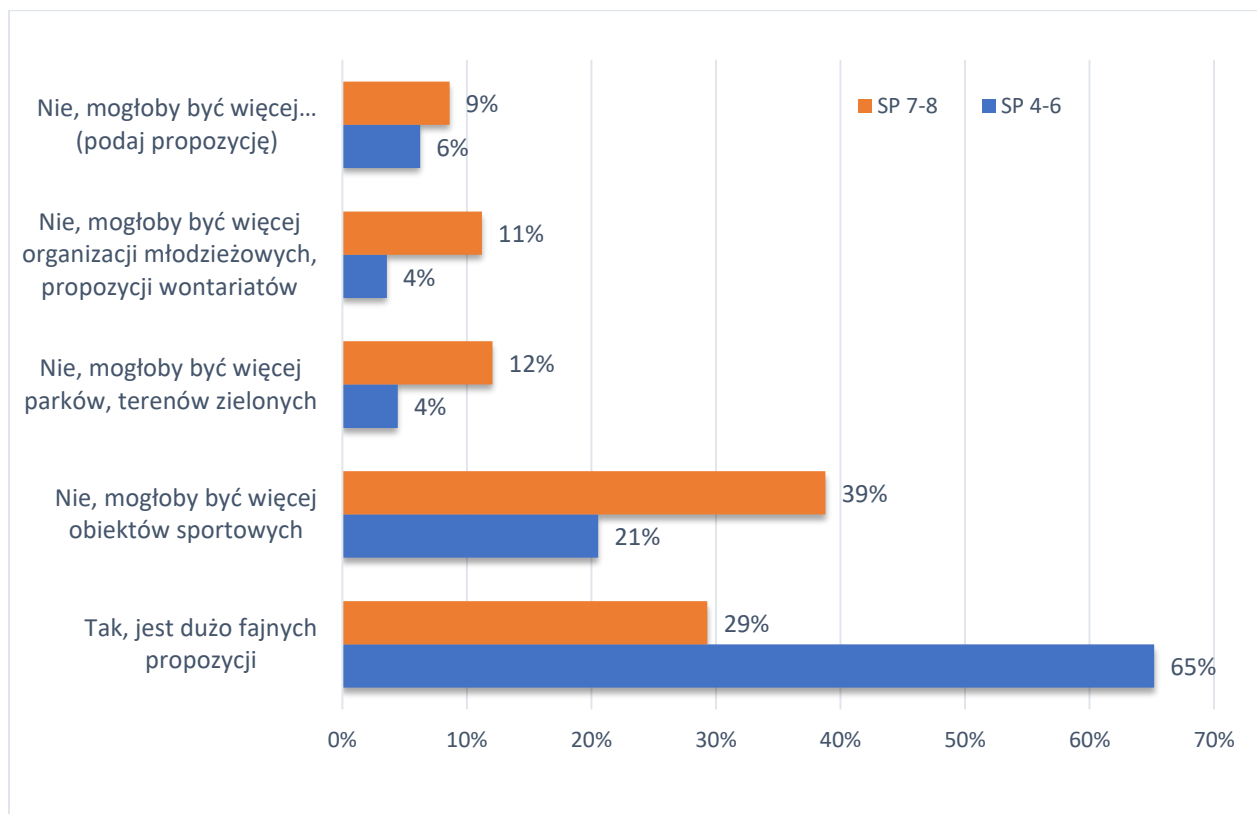
Uczniowie z Gminy Brzyska **najczęściej spędzają czas wolny ze znajomymi z klasy/szkoły (SP4-6: 20%, SP 7-8: 22%)** lub też **w towarzystwie rodziny (SP 4-6: 51%, SP 7-8: 22%)** oraz **w samotności (SP 4-6: 13%, SP 7-8: 25%)**. Część uczniów spędza ten czas **ze znajomymi spoza klasy/szkoły (SP 4-6: 3%, SP 7-8: 18%)**, czy też z **innymi osobami** niż wymienione w ankiecie (**SP 4-6: 13%, SP 7-8: 13%**). Wyniki badań wskazują, że wraz z wiekiem maleje ilość czasu spędzanego z rodziną, natomiast wzrasta ilość czasu spędzanego ze znajomymi spoza klasy/szkoły.

Wykres 66. Z kim najczęściej spędzasz czas wolny?

Znaczny odsetek badanych uczniów z Gminy Brzyska uważa, że w okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania czasu wolnego: SP 4-6: 65%, SP 7-8: 29%. Jednakże 21% uczniów klas 4-6 oraz 39% uczniów klas 7-8 uważa, że w okolicy powinno być więcej obiektów sportowych, a 4% uczniów klas 4-6 i 12% uczniów klas 7-8, przyznaje że mogłoby być więcej terenów zielonych. Z kolei 4% uczniów młodszych klas i 11% uczniów starszych klas wskazuje, że brakuje organizacji młodzieżowych oraz propozycji wolontariatów. Uczniowie mieli również możliwość przedstawienia swoich propozycji. Najczęściej wskazywali, że w okolicy brakuje boisk oraz miejsc spotkań dla młodzieży.

Wykres 67. Czy uważasz, że w Twojej okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania wolnego czasu? Jeśli nie to, co mogłoby być lepiej?

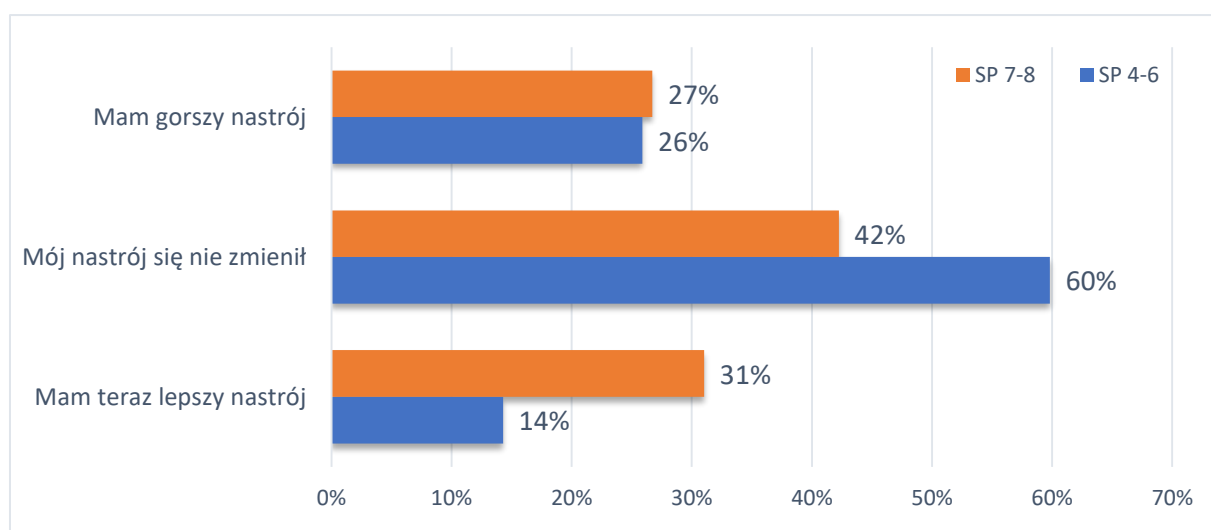

Wybuch pandemii Covid-19 wywołał głębokie zmiany w dotychczasowym sposobie funkcjonowania. Długotrwała izolacja, nauka zdalna, związane z tym ograniczenie kontaktów z kolegami i koleżankami, a także obawy o zdrowie swoje i bliskich czy też żal po ich stracie – m.in. z takimi stresorami muszą zmagać się w trakcie pandemii dzieci i młodzież, co negatywnie wpływa na stan psychiki wielu z nich. Świadczą o tym wyniki licznych badań oraz statystyki z wielu krajów świata, w tym także z Polski. W ciągu ostatnich kilkunastu miesięcy psychiatrzy odnotowali częstsze występowanie depresji, stanów lękowych, zaburzeń nerwicowych, problemów ze snem i apetytem, a także zespołu stresu pourazowego (PTSD) wśród dzieci i młodzieży.

Wpływ pandemii na psychikę dzieci i młodzieży może przybierać bardzo różne formy - począwszy od utrzymującego się przez dłuższy czas gorszego samopoczucia, poprzez mniejsze lub większe problemy w relacjach z innymi lub nauką, aż po wystąpienie (lub nasilenie) objawów lęku uogólnionego, depresji czy też innego rodzaju (w tym m.in. aktów samobójczych) zaburzeń psychicznych.

W przeprowadzonej ankiecie zapytaliśmy zatem, o to, jakie jest samopoczucie uczniów w porównaniu z okresem przed pandemią. **Znaczny odsetek badanych nie zaobserwował żadnych zmian (SP 4-6- 60%, SP 7-8- 42%), a niektórzy wskazują nawet na poprawę nastroju (SP 4-6- 14%, SP 7-8- 31%). Jednakże, 26% młodszych oraz 27% starszych uczniów szkół podstawowych przyznaje, że ich nastrój się pogorszył.**

Wykres 68. Jak jest Twoje samopoczucie w porównaniu z okresem sprzed pandemii?

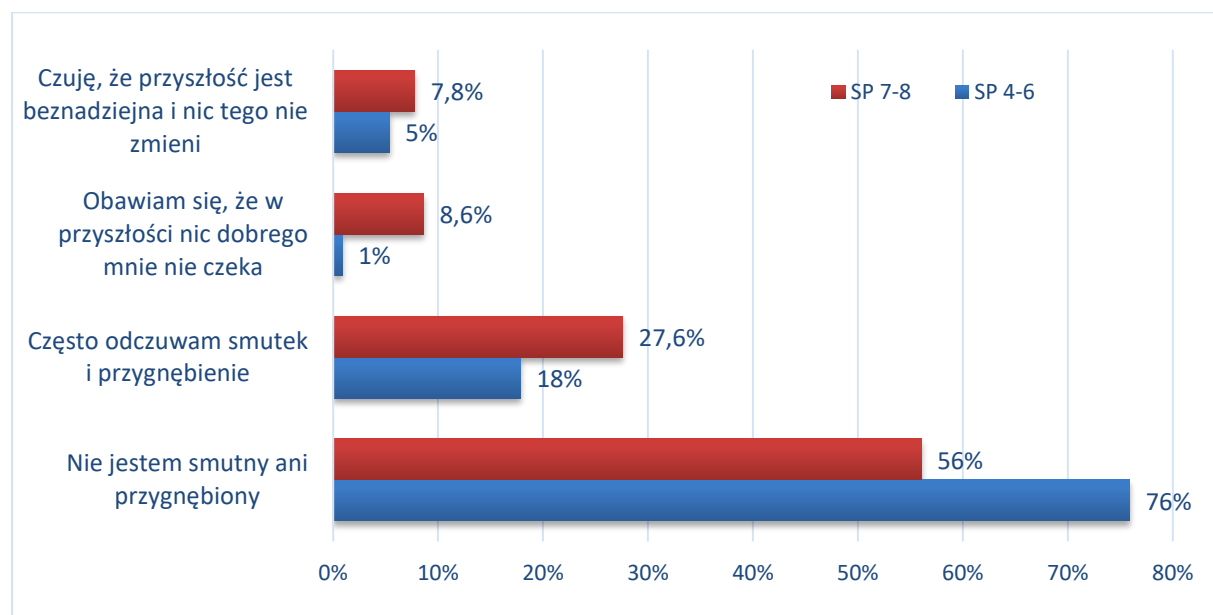

Uczniowie zostali poproszeni również o wskazanie, czy obecnie odczuwają smutek i przygnębienie. Zadawalające jest, że ankietowani zaznaczali najczęściej, że **obecnie nie są smutni ani przygnębieni (SP 4-6- 76%; SP 7-8- 56%)**. Niepokojące jest jednak, że **18% młodszych oraz 27,6% starszych uczniów często odczuwa smutek i przygnębienie, a 1% młodszych oraz 8,6% starszych uczniów klas szkół podstawowych obawia się, że w przyszłości nie czeka ich nic dobrego. Z kolei 5% uczniów klas 4-6 i 7,8% uczniów klas 7-8 ma poczucie, że przyszłość jest beznadziejna i nic nie jest w stanie tego zmienić.**

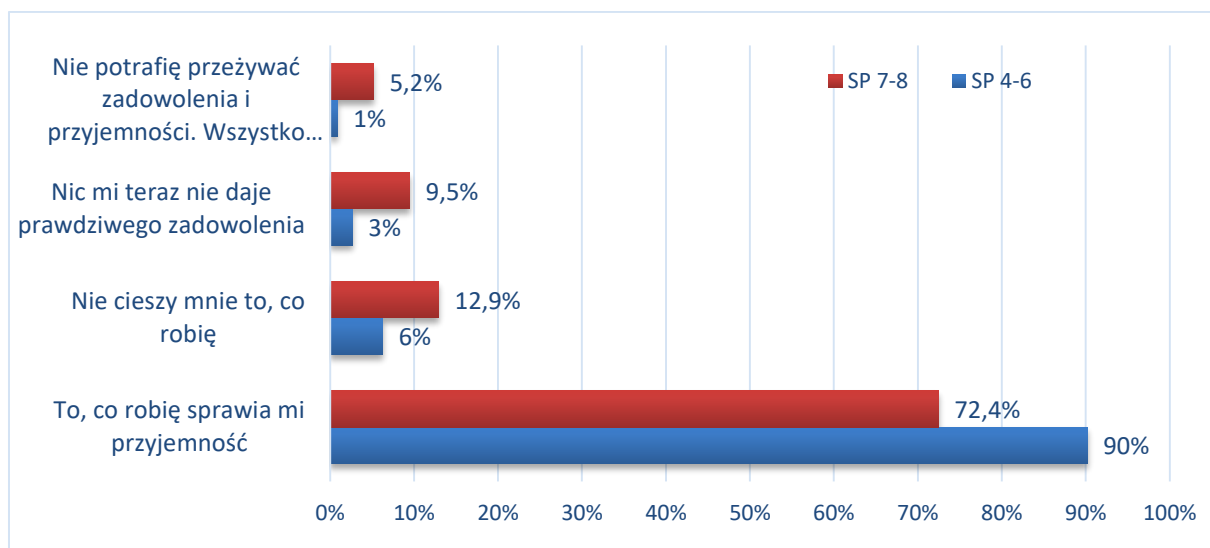
Następnie badani zostali zapytani o to, czy odczuwają obecnie zadowolenie. **Zdecydowana większość ankietowanych wskazała, że odczuwa przyjemność z tego, co robi (SP 4-6- 90%, SP-7-8- 72,4%).** Aczkolwiek, **6% młodszych oraz 12,9% starszych uczniów wskazało, że nie cieszy ich to, co robią.** Natomiast **3% uczniów klas 4-6 i 9,5% uczniów klas 7-8 przyznaje, że obecnie nic nie daje im prawdziwego zadowolenia. Pozostali uczniowie wskazali, że nie potrafią obecnie odczuwać zadowolenia i przyjemności, a wszystko ich nuży (SP 4-6- 1%, SP 7-8- 5,2%).**

Uzyskane wyniki wskazują na konieczność ciągłego diagnozowania stanu psychicznego dzieci i młodzieży w szkołach ze szczególnym uwzględnieniem tych grup, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, rodzinnej czy zdrowotnej. Istnieje także potrzeba objęcia dzieci i młodzieży wszechstronnym wsparciem wychowawczym, profilaktycznym i pomocowym w różnorodnych formach i na jak najszerszą skalę (pomocą należy objąć całą populację dzieci i młodzieży).

Wykres 69. Odczuwanie smutku i przygnębienia.

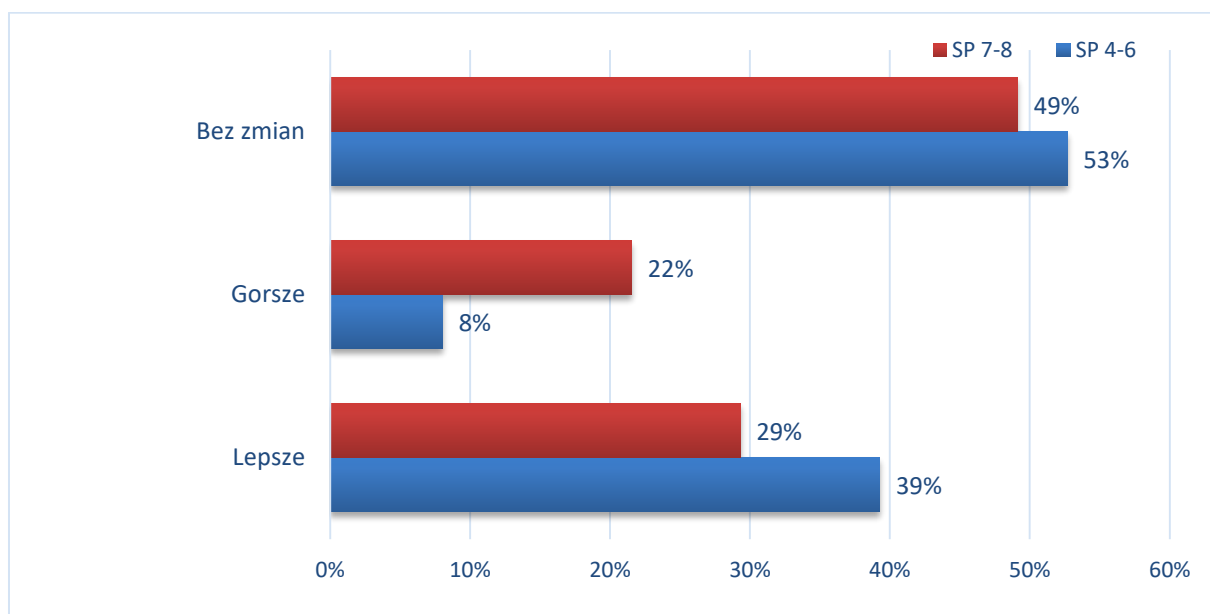

Wykres 70. Czy jesteś zadowolony z siebie?

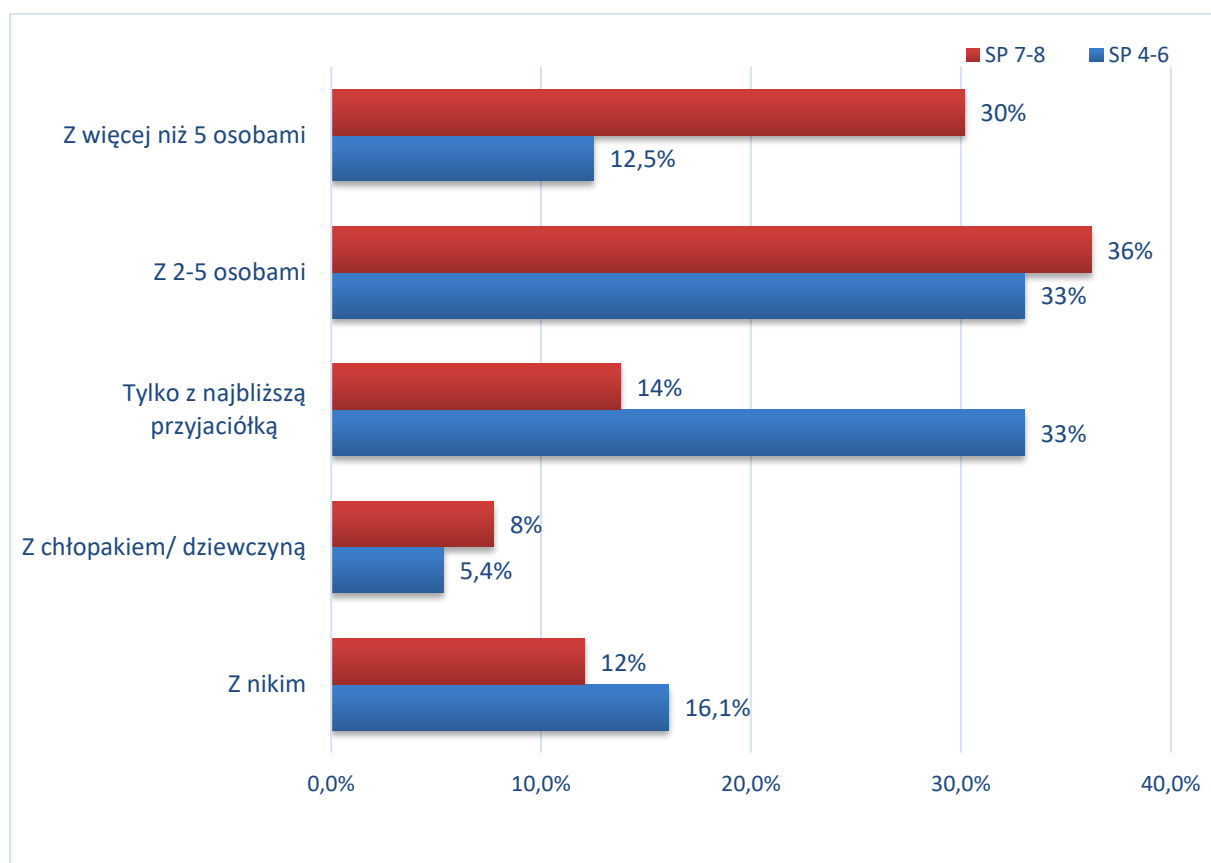
Jeżeli chodzi o ocenę relacji z rówieśnikami, to badani uczniowie wskazują najczęściej, że **pandemia Covid-19 nie miała na nie żadnego wpływu (SP 4-6- 53%; SP 7-8- 49%)**. Jednakże, **39% młodszych oraz 29% starszych uczniów wskazuje, że relacje te były lepsze**. Co ciekawe, **8% uczniów klas 4-6 i 22% uczniów klas 7-8 ocenia, że ich relacje z rówieśnikami przed pandemią były gorsze**.

Wykres 71. Moje relacje z rówieśnikami przed pandemią oceniam, jako...

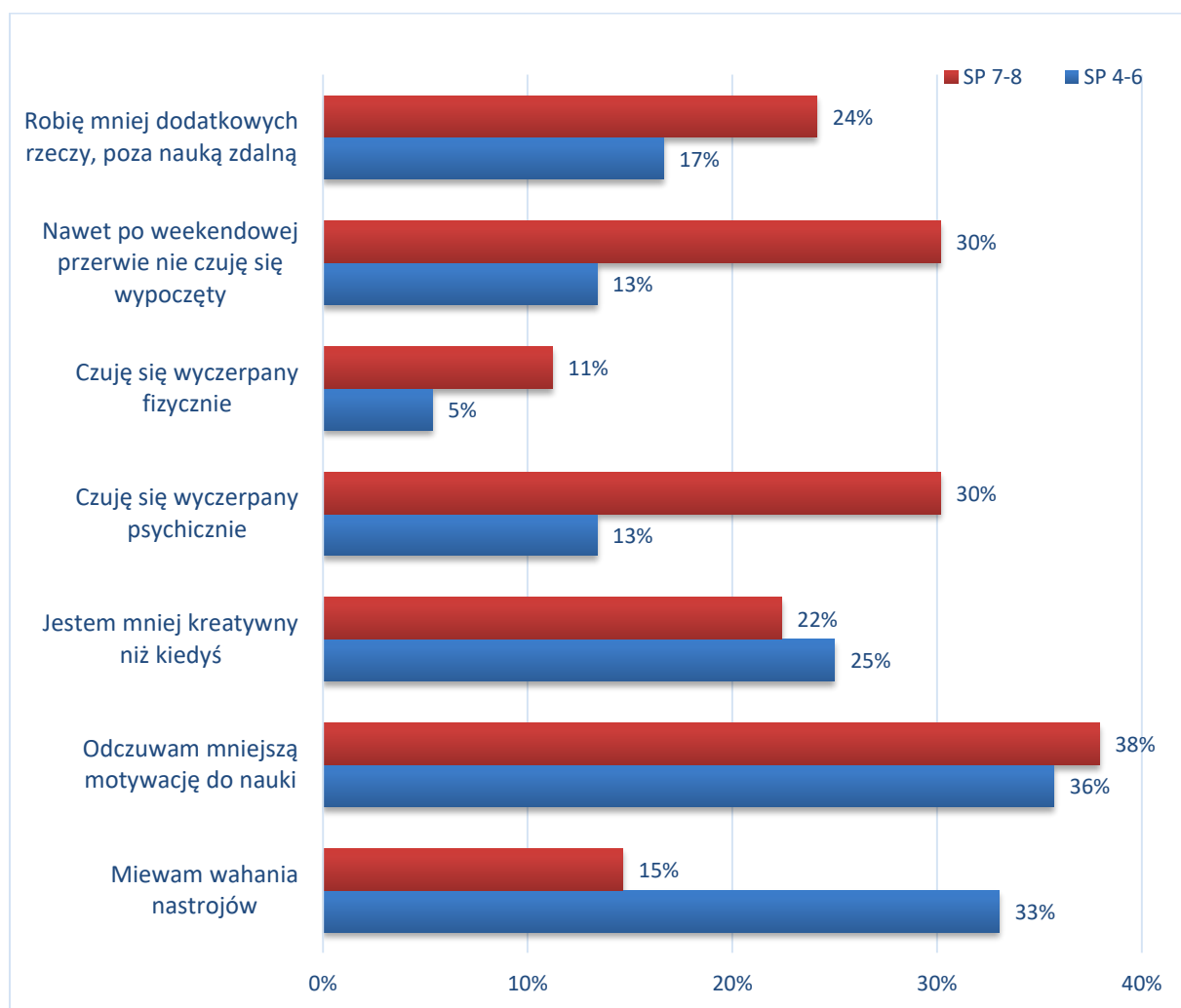
W kolejnym pytaniu w tym obszarze, zapytano uczniów z iloma rówieśnikami utrzymują kontakt w sprawach szkolnych w ciągu tygodnia. Uzyskane wyniki potwierdzają, że dzieci i młodzież ze szkół podstawowych na terenie Gminy Brzyska utrzymują relacje rówieśnicze nie tylko w szkole, ale również poza nią- **33% młodszych i 36% starszych badanych kontaktuje się poza szkołą z 2 do 5 kolegów/koleżanek**. Natomiast **12,5% uczniów klas 4-6 oraz 30% uczniów klas 7-8 poza szkołą utrzymuje kontakt z więcej niż 5 osobami**. Niepokoi jednak, że **16,1% uczniów klas 4-6 oraz 12% uczniów klas 7-8 wskazało, że nie utrzymuje kontaktu z nikim**. Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia poniższy wykres.

Wykres 72. Z iloma rówieśnikami kontaktujesz się w sprawach pozaszkolnych w ciągu tygodnia?

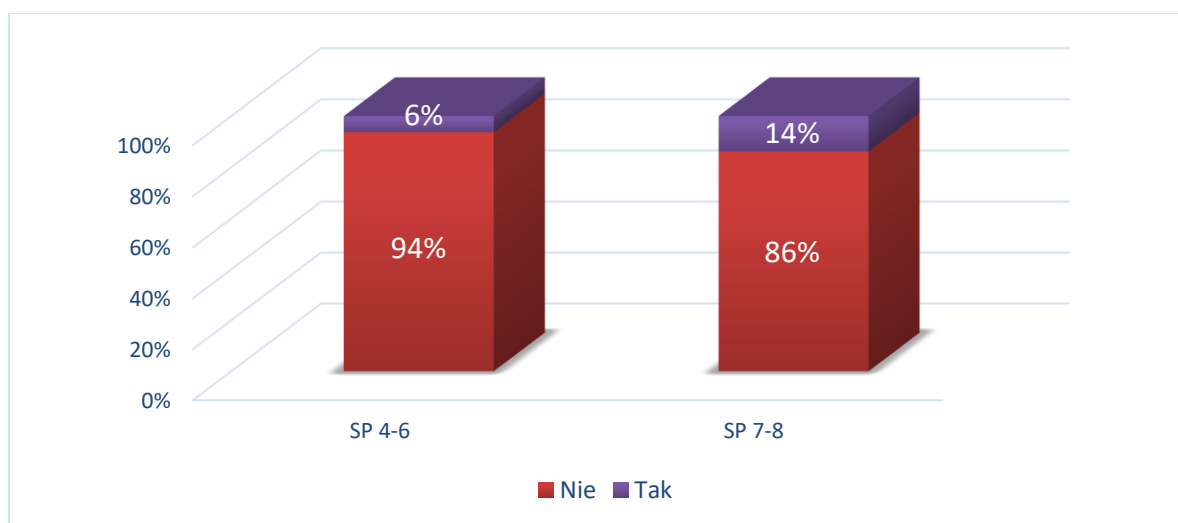
Zdalna nauka to nic innego, jak edukacja w domu, na tak zwaną odległość, z wykorzystaniem komputera oraz dostępu do Internetu. Uczniowie wraz z nauczycielem na lekcje łączą się poprzez platformę, dostępną w danej szkole. Zdalna nauka odbywa się w godzinach porannych, w takich samych, jak odbywałyby się lekcje stacjonarnie. Wraz z pandemią koronawirusa nauka online stała się koniecznością, a nie tylko opcją lub wygodą. Uczniowie z Gminy Brzyska zostali zapytani o ich odczucia związane z edukacją zdalną. Ankietowani wskazywali najczęściej, że odczuwają mniejszą motywację do nauki (SP 4-6- 36%; SP 7-8- 38%), są mniej kreatywni (SP 4-6- 25%; SP 7-8- 22%), czują się wyczerpani psychicznie (SP 4-6- 13%; SP 7-8- 30%), nie są w stanie wypocząć (SP 4-6- 13%; SP 7-8- 30%), robią mniej rzeczy dodatkowych (SP 4-6- 17%; SP 7-8- 24%), a także miewają wahania nastrojów (SP 4-6- 33%; SP 7-8- 15%) oraz czują się wyczerpani fizycznie (SP 4-6- 5%; SP 7-8- 11%).

Wykres 73. Jakie masz odczucia związane z edukacją zdalną?

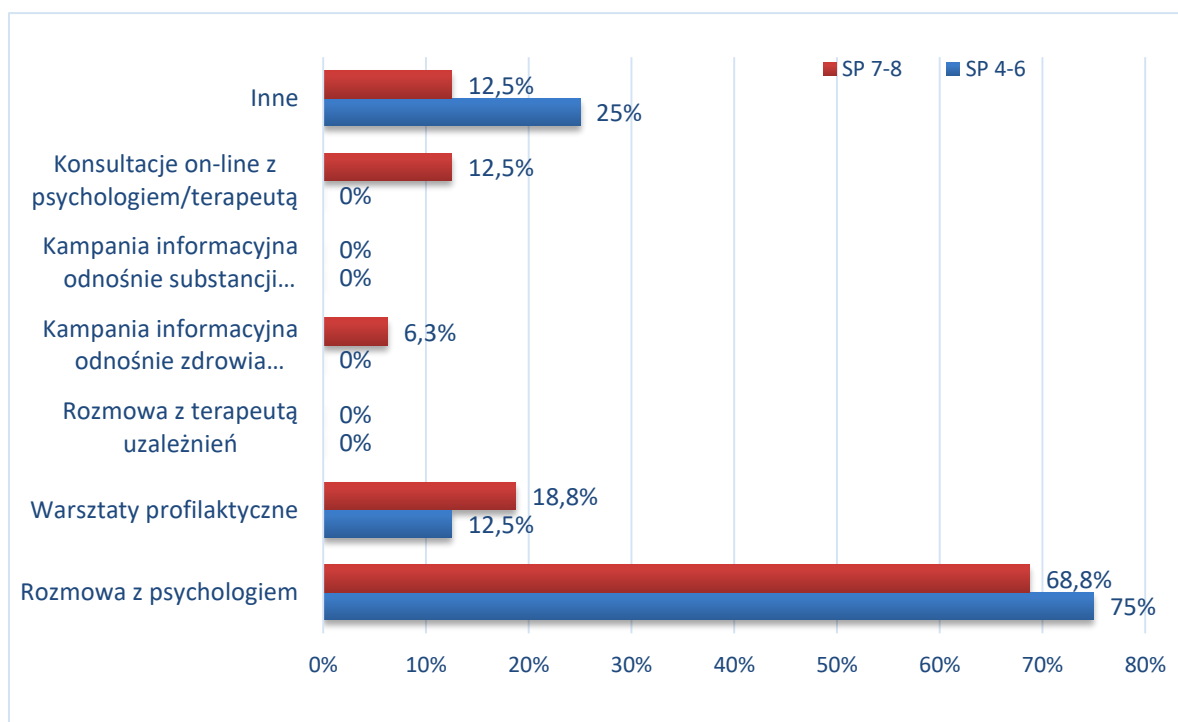

W związku z obniżonym samopoczuciem, **6% uczniów klas 4-8 i 14% uczniów klas 7-8 odczuwa potrzebę specjalistycznego wsparcia**. Jeżeli chodzi o formę pomocy, to uczniowie ci wskazywali na rozmowę z psychologiem (SP 4-6- 75%; SP 7-8-68,8%) oraz warsztaty profilaktyczne (SP 4-6- 12,5%; SP 7-8- 18,8%), konsultacje online z psychologiem lub terapeutą (SP 7-8- 12,5%) oraz kampanię informacyjną odnośnie zdrowia psychicznego (SP 7-8- 6,3%).

Wykres 74. Czy dostrzegasz potrzebę wsparcia (np. rozmowa z psychologiem, warsztaty z terapeutą, warsztaty profilaktyczne)?

Wykres 75. Jakie wsparcie byłoby Ci najbardziej potrzebne (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)?

Podsumowanie części diagnostycznej

Podsumowanie badań ankietowych

W podsumowaniu badań przeprowadzonych w Gminie Brzyska można wyróżnić zasadnicze problemy, jakie pojawiły się w wypowiedziach mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną również podkreślone najważniejsze kwestie, wymagające uwagi ze strony władz samorządowych.

1. Podstawowe problemy środowiskowe w opinii dorosłych mieszkańców Gminy Brzyska

- ✓ Mieszkańcy Gminy Brzyska za najistotniejsze problemy w ich środowisku lokalnym uznali pogorszenie kondycji psychicznej w związku z izolacją w czasie pandemii Covid-19 oraz długotrwałe choroby. Z kolei, jako najmniej istotne problemy badani wskazali brak poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców gminy oraz uzależnienie od narkotyków.
- ✓ Ponad połowa respondentów- 58% posiada pracę. Ci badani, którzy nie posiadają zatrudnienia, wskazywali najczęściej, że przyczyną bezrobocia w ich przypadku jest zbyt mała ilość miejsc pracy w gminie, a także to, że potrafią poradzić sobie bez pracy. Należy wspierać wszelkie inwestycje mające na celu powstawanie nowych miejsc pracy, a także prowadzić ciągle działania na rzecz powstawania nowych miejsc pracy na terenie gminy poprzez stworzenie atrakcyjnych warunków inwestowania.
- ✓ Większość mieszkańców jest zadowolona zarówno ze swojej sytuacji mieszkaniowej, jak i materialnej.
- ✓ Prawie połowa badanych- 48,4% ocenia współpracę w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi przeciętnie, a łącznie 37,1% dobrze i bardzo dobrze. Aktywnie działające organizacje pozarządowe potrafią skutecznie odpowiadać na wiele potrzeb społeczności lokalnej, istotne jest zatem stałe rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i lokalnymi stowarzyszeniami.
- ✓ Ponadto, nieco ponad połowa badanych jest zdania, iż większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w Gminie zaspokajana. Zdaniem mieszkańców największej uwagi ze strony władz wymaga opieka zdrowotna.
- ✓ Zdecydowana większość mieszkańców Gminy Brzyska czuje się bezpiecznie w swoim miejscu zamieszkania.

- ✓ Jak wynika z badań przeprowadzonych w Gminie Brzyska, 50% mieszkańców utrzymuje bardzo dobre relacje z najbliższymi sąsiadami, a 42% oceniło je, jako poprawne.
- ✓ Zdecydowana większość mieszkańców dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Badani wskazywali najczęściej na potrzebę udzielania wsparcia psychologicznego dla rodzin, prowadzenia warsztatów profilaktycznych dla uczniów oraz pomocy w integracji dzieci po okresie izolacji spowodowanej pandemią. Zdecydowana większość badanych nie ma w swoim otoczeniu osób znanych osobiście lub też ze słyszenia, które przyjmują substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze. Należałoby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom od substancji oraz uzależnieniom behawioralnym i rozpowszechniania wiedzy o konsekwencjach jakie za sobą niosą. Aczkolwiek, kształtowanie postaw mieszkańców powinno nie tylko wiązać się z oddziaływaniem na poziom ich wiedzy, ale także koncentrować się na dwóch pozostałych składnikach postaw, czyli przekonaniach oraz emocjach, które mają swoje odzwierciedlenie w motywacjach mieszkańców. Dlatego, należałoby wziąć pod uwagę możliwość zorganizowania szeregu darmowych spotkań otwartych, mających na celu kształtowanie umiejętności i kompetencji społecznych związanych z asertywnością, radzeniem sobie z negatywnymi emocjami, czy identyfikacją podejmowanych przez siebie zachowań ryzykownych oraz źródeł ich występowania.
- ✓ Uzyskane wartości pozwalają sądzić, że większość mieszkańców Gminy Brzyska nie przejawia postaw wychowawczych, które są charakterystyczne dla autokratycznego modelu wychowania. Należałoby jednak zwrócić większą uwagę na rozpowszechnianie informacji na temat tego, że stosowanie kar cielesnych jest zakazane przez prawo oraz tego, jakie negatywne konsekwencje niesie za sobą stosowanie kar cielesnych względem dzieci. Dodatkowo, niespełna połowa badanych posiada wiedzę na temat instytucji, do których należy się zwrócić, by pomóc osobie, która jest ofiarą przemocy w rodzinie. Należałoby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w tym zakresie.
- ✓ Prawie ¼ badanych- 24% wskazało że mają w swoim otoczeniu osoby doświadczające przemocy w rodzinie. Ponadto, 21% podejrzewa, że osoby, które znają mogą być

ofiarami przemocy w rodzinie. Zjawisko przemocy w rodzinie może być zatem znacznym problemem w lokalnej społeczności.

- ✓ Łącznie 44% respondentów zaobserwowało zmiany w swoim nastroju w wyniku wybuchu pandemii Covid- 19, z czego 39% wskazuje na jego pogorszenie. Ważne jest więc, aby w najbliższej perspektywie czasowej położyć większy nacisk na aspekt zdrowia psychicznego, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży. Istotne będzie tutaj wzmocnienie systemów pomocy społecznej i socjalnej dla mieszkańców, którzy na skutek pandemii znaleźli się w trudnej sytuacji materialnej oraz psychicznej oraz diagnoza i wsparcie psychologiczne dla dzieci i młodzieży.
- ✓ W subiektywnej ocenie połowy badanych sytuacja osób starszych w Gminie Brzyska jest dobra, 8% uważa, że jest zła, a 42% nie ma zdania w tej kwestii. Poza tym, prawie 1/3 badanych uważa, że oferta skierowana do osób starszych jest niewystarczająca i brakuje m.in. miejsc spotkań dla seniorów, działalności wolontarystycznej, czy warsztatów. Należy położyć większy nacisk na propagowanie działań związanych z „dobrym starzeniem się” pozwalających na jak najdłuższe zachowanie sprawności, samodzielności i aktywności w życiu społecznym i zawodowym, a także organizację wydarzeń oraz podejmowanie działań promujących integrację wewnątrz i między pokoleniową.
- ✓ Zdaniem 71% badanych osoby niepełnosprawne nie są wykluczone społecznie w środowisku lokalnym. Natomiast 2% mieszkańców wskazało, że takie osoby nie są akceptowane. Pozostałe 27% nie ma zdania na ten temat. Ponad połowa badanych uważa, że osoby niepełnosprawne nie są w stanie znaleźć zatrudnienia na terenie gminy. Należy zwrócić większą uwagę na organizację środowiskowych form wsparcia i integracji osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych, aktywizację zawodową tej grupy, a także umożliwiać osobom niepełnosprawnym oraz dotkniętym długotrwałą chorobą aktywny udział w działalności sportowej i kulturalnej gminy.

2. Podstawowe problemy środowiskowe w opinii pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

- ✓ Najistotniejszymi zdaniem pracowników GOPS problemami w środowisku lokalnym są uzależnienie od alkoholu oraz uzależnienie rodzin od korzystania z różnych form pomocy społecznej. Z kolei za najmniej istotny problem ta grupa respondentów uznała bezdomność.

- ✓ Zdecydowana większość respondentów odpowiedziało, że zgadza się z tym w pełni, że pomoc społeczna pomaga w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych. Aczkolwiek, pewien odsetek badanych się co do tego nie zgadza- ci respondenci mogą nie widzieć efektywności i skuteczności swojej pracy, a tym samym nie odczuwać z niej satysfakcji. Ponadto, prawie połowa badanych- 40% wskazało, że odczuwa symptomy wypalenia zawodowego. Mogą oni wymagać wsparcia ze strony psychoterapeuty.
- ✓ Jak wynika z przeprowadzonych badań zdecydowana większość respondentów zdecydowanie lub częściowo zgadza się, że władze gminy są dobrze poinformowane o potrzebach pomocy społecznej. Poza tym, 80% badanych uważa, że władze gminy wychodzą naprzeciw zgłaszanym przez GOPS problemom. Świadczy to o dobrej współpracy lokalnych władz z jednostką GOPS.
- ✓ 60% uważa, że większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w Gminie zaspokajana. Przeciwnego zdania jest 40% respondentów. Może z tego wynikać, że podejmowane działania w zakresie rozwiązywania problemów społecznych są w niektórych obszarach niedostateczne.
- ✓ Wszyscy pracownicy GOPS dostrzegają potrzebę prowadzenia działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Respondenci wskazywali najczęściej na potrzebę prowadzenia warsztatów profilaktycznych dla uczniów, otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień oraz udzielania wsparcia psychologicznego dla rodzin.

3. Zagrożenia w środowisku dzieci i młodzieży

- ✓ Spożywanie napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież szkolną w Gminie Brzyska jest na średnim poziomie ryzyka- inicjację alkoholową ma za sobą 5% badanych uczniów klas 4-6 oraz 16% uczniów klas 7-8. Wraz z wiekiem rośnie odsetek uczniów mających za sobą inicjację alkoholową.
- ✓ Wśród przyczyn sięgania po napoje alkoholowe dzieci i młodzież często wskazują na picie okazjonalne w towarzystwie rodziny lub podczas spotkań ze znajomymi. Wczesna inicjacja alkoholowa w gronie rówieśników czy w środowisku rodzinnym, gdzie rodzice dodatkowo dają przyzwolenie na próbowanie/picie alkoholu przez swoje dzieci, zwiększa ryzyko pojawienia się u nich w przyszłości potencjalnych problemów związanych ze spożywaniem alkoholu. Ponadto, takie przyzwalające postawy rodziców oraz wczesna intoksykacja alkoholowa są jednymi z wielu czynników zwiększających ryzyko pojawienia się zachowań problemowych u adolescenta.

Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas programów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą. Działania profilaktyczne, skierowane do dzieci i młodzieży powinny mieć zarówno charakter edukacyjny, jak i dostarczać im alternatywnych form spędzania wolnego czasu.

- ✓ Badania wykazały, że pewien odsetek badanych uczniów pali wyroby tytoniowe. Do palenia papierosów chociaż raz w życiu przyznaje się 11% uczniów klas 7-8. Palenie wyrobów tytoniowych jest więc mniej popularne wśród młodych mieszkańców gminy aniżeli spożywanie alkoholu. Budzi jednak niepokój iż, uczniowie najczęściej wskazują, że ma to miejsce podczas spotkań ze znajomymi. Jednocześnie niepokojący jest względnie bardzo łatwy dostęp dzieci i młodzieży do wyrobów tytoniowych i napojów alkoholowych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych. Rekomenduje się podejmowanie działań budujących świadomość zagrożenia związanego z poszczególnymi używkami poprzez warsztaty profilaktyczne, szkolenia dla nauczycieli lub pogadanki profilaktyczne dla rodziców.
- ✓ Jak wynika z badań zażywanie substancji psychoaktywnych takich jak narkotyki czy dopalacze nie jest rozpowszechnionym problemem. Do zażywania narkotyków i/lub dopalaczy kiedykolwiek w życiu przyznało się 1% uczniów klas 4-6 oraz 2% uczniów klas 7-8. Wraz z wiekiem wzrasta odsetek uczniów, którzy posiadają wiedzę na temat instytucji świadczących pomoc osobom uzależnionym. Poza tym, badani w większości twierdzą, że nie wiedzą czy łatwo jest kupić narkotyki lub dopalacze w ich środowisku.

Mimo wszystko, należy zwrócić uwagę również na profilaktykę narkotykową wśród uczniów. W przypadku zażywania substancji psychoaktywnych bardzo ważne jest prowadzenie regularnych zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się z zażywaniem substancji psychoaktywnych.

- ✓ Kolejnym zauważalnym problemem wśród młodych mieszkańców gminy są przypadki agresji i przemocy (zarówno fizycznej, jak i psychicznej), z jakimi młodzi ludzie spotykają się w środowisku rówieśniczym. Niektórzy z uczniów kilka razy w tygodniu, a nawet na co dzień doświadczają przemocy fizycznej oraz psychicznej ze strony swoich kolegów i koleżanek w szkole. Wyniki przeprowadzonych badań wskazują także, że pewien odsetek dzieci i młodzieży z terenu Gminy Brzyska może dokonywać różnorodnych aktów autoagresji, co zauważają ich rówieśnicy. Otrzymane wyniki powinny skłonić do zapoczątkowania lub rozwijania w szkole działań z zakresu zapobiegania agresji i przemocy, autoagresji oraz rozwiązywania konfliktów. Preferowane byłoby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych. To przede wszystkim dyrektorzy placówek oświatowych powinni zwrócić szczególną uwagę na problem przemocy rówieśniczej. Co więcej, otrzymane wyniki na temat jakości relacji rówieśniczych w badanych klasach mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą mieli okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemy przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których dzieci młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy, jako rozwiązania codziennych problemów.
- ✓ Niepokój budzi ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera, telefonu komórkowego czy na oglądaniu telewizji. Uczniowie spędzają dziennie w ten sposób nawet powyżej 5 godzin dziennie. Oznaczać to może, że po zakończonych lekcjach są to ich jedyne formy spędzania czasu. Należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu.
- ✓ Już 9% uczniów klas 4-6 oraz 19% uczniów klas 7-8 doświadczyło zjawiska „hejtowania” w przestrzeni internetowej. Uczniowie padali również ofiarami wielu innych działań z zakresu cyberprzemocy. W perspektywie wyników na temat funkcjonowania badanych uczniów w Internecie konieczna wydaje się również szeroka

edukacja z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu, czyli wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, czy poszerzanie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych.

- ✓ Zauważalnym problemem wydaje się być skłonność uczniów do korzystania z gier hazardowych. Już 17% młodszych oraz aż 28% uczniów starszych klas szkoły podstawowej ma doświadczenia związane z tego typu „rozrywką”. Również internetowe gry „na pieniądze” zaczynają być coraz bardziej popularne wśród dzieci i młodzieży. Warto zaznajomić uczniów z tematyką powstawania uzależnienia od hazardu, na przykład poprzez przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych lub krótkich pogadanek na lekcjach wychowawczych.
- ✓ Jak wynika z przeprowadzonych badań część badanych uczniów nie potrafi zagospodarować swojego czasu wolnego. Uczniowie często spędzają czas wolny przed telewizorem, komputerem czy korzystając ze smartfonów, przeznaczając go na oglądanie filmów, seriali, korzystanie z portali społecznościowych, rzadko kiedy na naukę, czy programy dokumentalne, informacyjne. Część badanych uczniów przyznaje, że w okolicy brakuje atrakcyjnych propozycji spędzania czasu wolnego, takich jak obiekty sportowe, tereny zielone, organizacje młodzieżowe. Należy poświęcić więcej uwagi ofercie zajęć oraz oddziaływań skierowanych do dzieci i młodzieży na terenie gminy. Może istnieć potrzeba szerszego zdiagnozowania zasygnalizowanego problemu.
- ✓ Powrót dzieci do szkół po okresie izolacji wywołanej pandemią Covid-19 rodzi jeszcze większą konieczność ciągłego diagnozowania stanu psychicznego dzieci i młodzieży w szkołach ze szczególnym uwzględnieniem tych grup, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, rodzinnej czy zdrowotnej. Istnieje także potrzeba objęcia dzieci i młodzieży wszechstronnym wsparciem wychowawczym, profilaktycznym i pomocowym w różnorodnych formach i na jak najszerszą skalę (pomocą należy objąć całą populację dzieci i młodzieży).

Analiza SWOT

To jedna z najbardziej popularnych i rozpowszechnionych metod analitycznych. Jej nazwa wywodzi się od pierwszych liter angielskich słów: *Strengths- Mocne (silne) strony; Weakneeses- Słabe strony; Opportunities- Szanse; Threats- Zagrożenia.*

Analiza SWOT przeważnie wykorzystywana jest do oceny wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych. Diagnoza i ocena szans oraz zagrożeń, wynikających z otoczenia, oraz potencjału wewnętrznego stanowi zbiór informacji, na podstawie których możliwe jest wytyczanie celów strategicznych.

Analiza SWOT została oparta na informacjach zawartych w kompleksowej diagnozie sytuacji społecznej w Gminie. Stanowi ona podstawę do identyfikacji i określenia kierunków działań. Analizę SWOT dla Gminy Brzyska przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Analiza SWOT.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• dobre rozpoznanie przez władze i instytucje lokalne istniejących problemów społecznych w mieście, • współpraca instytucji oświatowych, kulturalnych oraz stowarzyszeń z instytucjami samorządu gminnego, • aktywność organizacji pozarządowych oraz nieformalnych grup funkcjonujących na terenie gminy, • dobre połączenie komunikacyjne, • dobry dostęp do edukacji podstawowej i opieki przedszkolnej, • aktywna działalność Gminnego Centrum Kultury i Czytelnictwa, • dobrze rozwinięta, stale modernizowana baza sportowa i oświatowa,	• brak mieszkań chronionych, • ujemne saldo migracji. • wzrost liczby osób bezrobotnych, • niski poziom wykształcenia części mieszkańców, • zbyt niskie wynagrodzenie pracowników, • niska stopa życiowa części mieszkańców, • brak dostępu do zajęć edukacyjno-korekcyjnych dla sprawców przemocy, • brak specjalistów do prowadzenia terapii grupowej i indywidualnej rodzin, w których występuje zjawisko przemocy w rodzinie;

• wykwalifikowani pracownicy GOPS, członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz GKRPA, stale podnoszący swoje kwalifikacje, • funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz przeciwdziałania uzależnieniom z dostępnością pomocy psychoterapeutycznej i prawnej, • realizacja usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, • realizacja programów osłonowych • efektywna praca asystentów rodziny, • system stypendialny dla dzieci, • zapewnienie bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy, • walory przyrodnicze i turystyczne, • brak problemu bezdomności, • dodatni przyrost naturalny.	• ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej, • brak inicjatywy do podjęcia leczenia ze strony osób uzależnionych, • brak żłobków publicznych na terenie gminy.
SZANSE	ZAGROŻENIA
• wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemów zdrowotnych i zagrożeń społecznych, • promocja gminy i jej walorów (przyrodniczych, turystycznych, krajobrazowych),	• wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych, • pogarszanie się sytuacji zdrowotnej mieszkańców gminy; • rosnące zapotrzebowanie na usługi społeczne wynikające ze starzenia się społeczeństwa i wzrostu liczby osób

• możliwość korzystania z programów z zakresu pomocy społecznej współfinansowanych ze środków rządowych i unijnych, • wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w sektorze pomocy społecznej, • działania gminy wspierające wzrost przedsiębiorczości mieszkańców, • rozwój współpracy pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami społecznymi oraz lokalną wspólnotą, • promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży (w tym liczne działania z zakresu profilaktyki uzależnień skierowane do mieszkańców miasta), • spadek liczby rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej • zdecydowana większość mieszkańców Gminy Brzyska nie zna osobiście, ani ze słyszenia osób zażywających narkotyki/dopalacze; • korzystna atmosfera wychowawcza.	niepełnosprawnych i wymagających opieki, • zagrożenia funkcjonowania rodziny w związku z problemem uzależnień, bezrobocia, długotrwałego ubóstwa i przemocy, • niekorzystne wzorce zachowań (agresja, przemoc, uzależnienia) płynące z nowoczesnych mediów, • wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży oraz pojawianie się nowych rodzajów uzależnień, • rosnący wraz z wiekiem odsetek uczniów mających za sobą inicjację alkoholową, narkotykową i tytoniową, • występowanie zjawiska wyuczonej bezradności i uzależnienia od pomocy społecznej, • ograniczenia prawne oraz brak stabilności przepisów, trudności w ich interpretacji, • postępujące zjawisko przemocy szkolnej i agresji, a także autoagresji wśród dzieci i młodzieży, • negatywny wpływ pandemii Covid- 19 na sytuację społeczno- gospodarczą oraz kondycję zdrowia psychicznego, • przyzwolenie dorosłych na spożywanie alkoholu przez dzieci, • zjawisko cyberprzemocy, • wypalenie zawodowe.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE BRZYSKA NA LATA 2022-2027

Misja i prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brzyska jest wyznaczenie priorytetowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania określonych problemów społecznych oraz poprawa sytuacji mieszkańców. Punktem wyjścia dla opracowania strategii jest diagnoza stanu faktycznego, analiza danych wynikających ze specyfiki gminy. Zebrany materiał źródłowy oraz wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Brzyska pozwoliły wskazać grupę najważniejszych problemów społecznych w gminie. Realizacja zadań zawartych w strategii planowana jest na lata 2022 – 2027, co powinno zapewnić możliwość długofalowych działań.

W Strategii wyróżniono:

- misję gminy- stanowi cel nadrzędny przy planowaniu działań rozwojowych w gminie;
- cele strategiczne- wskazują najważniejsze obszary, których wsparcie jest niezbędne dla rozwiązywania problemów społecznych w gminie;
- cele operacyjne- są celami szczegółowymi dla celów strategicznych, zawierają propozycje kierunków działań niezbędnych do osiągnięcia poszczególnych celów operacyjnych.

Misja Gminy Brzyska na lata 2022-2027 brzmi:

Zaspokajanie potrzeb społecznych mieszkańców Gminy Brzyska poprzez zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego i równych szans rozwoju wszystkim grupom społecznym, a także zapobieganie marginalizacji społecznej i patologiom społecznym oraz wzmacnianie aktywności lokalnej.

Prognozuje się, że cele strategiczne zostaną osiągnięte, a mieszkańcy zostaną zaktywizowani do samodzielnego i konstruktywnego rozwiązywania pojawiających się problemów. Osiągnięcie prognozowanych zmian będzie możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.

Prognozowane działania przyczynią się do:

- ✓ poprawy stanu zdrowia i sprawności fizycznej, a także zapewnienia wykwalifikowanej opieki dla osób zależnych, w szczególności osób starszych, niepełnosprawnych oraz długotrwale chorych,
- ✓ inkluzji społecznej osób starszych,
- ✓ aktywizacji zawodowej i społecznej rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami,
- ✓ zwiększenia dostępu do specjalistycznych usług z zakresu działalności prawnej, psychologicznej i opiekuńczej dla osób w trudnej sytuacji,
- ✓ redukcji przyczyn i skutków uzależnień,
- ✓ umożliwienia dogodnych warunków kształcenia i zaspokojenia potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży,
- ✓ sprawnego identyfikowania przypadków przemocy w rodzinie, zapewnienia pomocy ofiarom przemocy w rodzinie oraz skutecznego oddziaływania na sprawców przemocy w rodzinie,
- ✓ zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego najuboższym mieszkańcom gminy,
- ✓ podniesienia kompetencji i potencjału osób, ubiegających się o zatrudnienie,
- ✓ poniesienia kompetencji rodzicielskich, w szczególności w rodzinach przejawiających trudności opiekuńczo- wychowawcze,
- ✓ zwiększenia świadomości w zakresie uzależnień, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży,
- ✓ zwiększenia świadomości na temat zdrowia psychicznego,
- ✓ ograniczenia negatywnych skutków społecznych pandemii Covid-10.
- ✓ podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców o podejmowanych przez samorząd działaniach i zamierzeniach,
- ✓ aktywizacji i integracji społecznej mieszkańców gminy Brzyska.

Wprowadzanie zmian społecznych na terenie Gminy Brzyska poprzez realizację celów i zadań strategicznych, zaowocuje ograniczeniem skutków rozpoznanych problemów społecznych, intensyfikacją rozwoju społecznego w gminie oraz poprawą jakości życia mieszkańców. Prognozuje się, że realizowane działania zaktywizują i zachęcą mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych.

Realizacja strategii

Cele i kierunki działań

Wdrażanie *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brzyska na lata 2022 - 2027* opierać będzie na realizacji pięciu celów strategicznych:

1. CEL STRATEGICZNY: Skuteczny system wspierania rodziny i dziecka

I CEL OPERACYJNY – Wspieranie rodziny we właściwym pełnieniu funkcji opiekuńczo- wychowawczych

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja i kontynuacja Programu Wspierania Rodziny;
- Realizacja działań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, pikników rodzinnych, spektakli, wycieczek i innych działań mających na celu integrację rodzin;
- Systematyczna współpraca Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół oraz rozwijania współpracy z rodzicami;
- Zwiększenie zakresu i liczby działań profilaktycznych i aktywnych form pomocy dziecku i rodzinie;
- Rozpowszechnianie informacji dla rodzin na temat możliwości poradnictwa rodzinnego, psychologicznego i prawnego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczania problemów;
- Udzielanie pomocy prawnej, psychologicznej, terapeutycznej, rehabilitacyjnej oraz innych form wsparcia rodzinom będącym w kryzysie;
- Szkolenia i warsztaty dla rodziców wzmacniające ich kompetencje wychowawcze;
- Wspieranie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym niewydolnych wychowawczo;

- Zapewnienie rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej wsparcia rzeczowego oraz finansowego, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa;
- Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez wsparcie asystenta rodziny i pracownika socjalnego.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- ✓ liczba rozpowszechnionych informacji,
- ✓ liczba szkoleń i warsztatów dla rodziców podnoszących ich kompetencje rodzicielskie,
- ✓ liczba osób biorących udział w szkoleniach z zakresu kompetencji rodzicielskich,
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa,
- ✓ liczba rodzin korzystających z bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego,
- ✓ liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny,
- ✓ liczba rodzin objętych pomocą pracowników socjalnych,
- ✓ liczba imprez o charakterze kulturalnym.

Jednostka realizująca: Gmina Brzyska – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS, GKRPA;

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, Ośrodek Zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół;

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych;

II CEL OPERACYJNY: Wyrównywanie szans życiowych dzieci i młodzieży oraz zapewnienie im warunków do wysokiej jakości kształcenia i wszechstronnego rozwoju

- Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez współpracę z placówkami oświatowymi;
- Tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży działających w formie opiekuńczej, specjalistycznej lub pracy podwórkowej (np. koła zainteresowań, świetlice, kluby, ogniska wychowawcze, lub specjalistycznej pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę);
- Tworzenie oferty i infrastruktury aktywnego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w tym w obszarze kultury, sportu i rekreacji;
- Realizacja systematycznych zajęć profilaktycznych dla młodzieży w aspekcie przeciwdziałania uzależnieniom od substancji, uzależnieniom behawioralnym oraz promujących zdrowy styl życia; kontynuacja realizowanych rekomendowanych programów profilaktycznych w szkołach;
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury szkolnej i obiektów edukacyjnych;
- Rozwój zajęć pozalekcyjnych kształtujących postawy kreatywne i aktywne dzieci i młodzieży
- Realizacja programów podnoszących wiedzę i kwalifikacje nauczycieli celem podniesienia jakości i poziomu nauczania;
- Organizowanie konkursów, zawodów i imprez międzyszkolnych aktywizujących dzieci i młodzież, w szczególności w zakresie rekreacji i sportu;
- Prowadzenie warsztatów dla dzieci i młodzieży na temat agresji, konfliktów i przemocy rówieśniczej;
- Prowadzenie kampanii profilaktycznych i innych działań (np. konkursy, spektakle, ogłoszenia, zaproszenia na ważne wydarzenia) skierowanych do dzieci i młodzieży;
- Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych lub zagrożonych problemem ubóstwa.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba placówek oświatowych, z którymi podejmowano współpracę w celu monitorowania sytuacji dziecka;
- ✓ liczba dzieci korzystających z zajęć świetlicowych;
- ✓ liczba klubów i stowarzyszeń sportowych;
- ✓ liczba prowadzonych zajęć pozalekcyjnych;
- ✓ liczba zmodernizowanych obiektów szkolnych i edukacyjnych;
- ✓ średnie wyniki nauczania w szkołach (%);
- ✓ liczba obiektów szkolnych wyposażonych w nowy sprzęt i narzędzia edukacyjne;
- ✓ liczba działań aktywizujących dzieci i młodzież w szczególności w zakresie rekreacji i sportu;
- ✓ liczba przeprowadzonych warsztatów dla dzieci z zakresu umiejętności społecznych;
- ✓ liczba przeprowadzonych szkoleń dla nauczycieli z zakresu doskonalenia zawodowego;
- ✓ liczba spotkań profilaktycznych z zakresu uzależnienia od substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych oraz promujących zdrowy styl życia;
- ✓ liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych.

Jednostka realizująca: Gmina Brzyska – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS, GKRPA;

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, fundusz zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół;

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych;

2. CEL STRATEGICZNY: Dalszy rozwój działań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy domowej

I CEL OPERACYJNY– Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie

KIERUNKI DZIAŁAŃ

- Realizacja i kontynuacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy na terenie Gminy Brzyska,
- Rozpowszechnianie informacji o podmiotach i miejscach świadczących pomoc ofiarom przemocy domowej;
- Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie;
- Zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego;
- Współpraca z innymi podmiotami działającymi na terenie powiatu mająca na celu realizację działań zmierzających do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie;
- Wzmacnianie potencjału instytucji i organizacji realizujących zadania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie;
- Tworzenie spójnych, opartych na aktualnej wiedzy i doświadczeniu praktycznych narzędzi pracy z osobami doświadczającymi przemocy oraz osobami stosującymi przemoc;
- Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z problemem poprzez: organizację akcji lokalnych lub przyłączenie się do ogólnokrajowych kampanii społecznych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba założonych Niebieskich Kart;
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie;
- ✓ liczba osób korzystających z punktu konsultacyjnego;
- ✓ liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy sprawcom i ofiarom przemocy w rodzinie;
- ✓ liczba akcji społecznych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Jednostka realizująca: Gmina Brzyska – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS, GKRPA, ZI;

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, Ośrodek Zdrowia, Policja, placówki oświatowe, sądy i prokuratura;

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych;

II CEL OPERACYJNY: Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja i kontynuacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Brzyska;
- Działania profilaktyczne, skierowane do dzieci i młodzieży mające zarówno charakter edukacyjny jak i dostarczające alternatywnych form spędzania wolnego czasu;
- Upowszechnianie wiedzy o uzależnieniach oraz promowanie zdrowego stylu życia;
- Podejmowanie działań w zakresie dostępności pomocy terapeutycznej osób uzależnionych oraz członków ich rodzin;
- Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych prowadzących działania z zakresu profilaktyki uzależnień;
- Współpraca z innymi podmiotami na rzecz prowadzenia działań edukacyjnych i profilaktycznych dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych;
- Wspieranie placówek leczniczych dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków. Współpraca z grupami samopomocowymi AA, Al-anon;
- Monitorowanie problematyki alkoholowej i narkotykowej na terenie gminy oraz pojawiania się nowych rodzajów uzależnień;
- Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych mających na celu ograniczenie dostępności do napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu ich sprzedaży osobom poniżej 18 roku życia.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba realizowanych programów profilaktyki zdrowotnej;
- ✓ liczba uczestników programów profilaktyki zdrowotnej;
- ✓ liczba przeprowadzonych programów profilaktycznych, konkursów, akcji edukacyjnych;
- ✓ liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu uzależnień,
- ✓ liczba uczestników programów profilaktycznych, konkursów, akcji edukacyjnych,
- ✓ liczba podmiotów, którym udzielono wsparcia;
- ✓ liczba osób, które podjęły leczenie odwykowe.

Jednostka realizująca: Gmina Brzyska – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS, GKRPA;

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, Ośrodek Zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół,

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

3 CEL STRATEGICZNY: Wspieranie działań służących poprawie jakości życia osób starszych, niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą.

I CEL OPERACYJNY: Budowa systemu wsparcia i opieki nad seniorami

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Zwiększanie dostępności usług opiekuńczych dla osób starszych;
- Kierowanie osób starszych potrzebujących opieki do domów pomocy społecznej;
- Udzielanie wsparcia osobom spełniającym kryteria ustawowe do pobytu w mieszkaniach chronionych;
- Działalność wolontarystyczna na rzecz seniorów;
- Organizacja wydarzeń oraz podejmowanie działań promujących integrację wewnątrz i między pokoleniową;
- Wsparcie i promocja aktywności kulturalnej, fizycznej i rekreacyjnej osób starszych, w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek, zajęć i warsztatów;

- Propagowanie działań związanych z „dobrym starzeniem się” pozwalających na jak najdłuższe zachowanie sprawności, samodzielności i aktywności w życiu społecznym zawodowym;
- Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym i ich rodzinom;
- Praca socjalna z osobami starszymi.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy osobom starszym;
- ✓ liczba inicjatyw skierowanych do osób starszych;
- ✓ liczba opiekunek świadczących usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania;
- ✓ liczba osób powyżej 70 roku życia, które objęto usługami opiekuńczymi;
- ✓ liczba osób powyżej 70 roku życia korzystających z pomocy społecznej i formy ich wsparcia;
- ✓ liczba mieszkańców przebywających w domach pomocy społecznej;
- ✓ liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat;
- ✓ liczba działań podjętych wspólnie z organizacjami pozarządowymi na rzecz seniorów.

Jednostka realizująca: Gmina Brzyska– Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS;

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PFRON, PCPR, Ośrodek Zdrowia,

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

II CEL OPERACYJNY: Stworzenie osobom niepełnosprawnym oraz dotkniętym długotrwałą chorobą warunków do samodzielnego życia w środowisku lokalnym i rodzinnym

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą;
- Pomoc finansowa i rzeczowa dla osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą, a także ich rodzinom i opiekunom;
- Zintegrowane działania instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób dotkniętych długotrwałą chorobą oraz osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi;
- Organizacja środowiskowych form wsparcia i integracji;
- Działalność wolontarystyczna na rzecz osób niepełnosprawnych i dotkniętych długotrwałą chorobą;
- Umożliwianie osobom niepełnosprawnym oraz dotkniętym długotrwałą chorobą aktywnego udziału w działalności sportowej i kulturalnej gminy;
- Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych;
- Likwidacja barier m.in. architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych, utrudniających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym przy współpracy z innymi instytucjami.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba działań podjętych wspólnie z organizacjami pozarządowymi;
- ✓ liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat;
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności;
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby;
- ✓ liczba osób niepełnosprawnych, którym udzielono wsparcia przez zatrudnionego w OPS opiekuna;
- ✓ liczba osób długotrwale chorych, którym udzielono wsparcia przez zatrudnionego w OPS opiekuna;

- ✓ liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy niepełnosprawnym i przewlekle chorym;
- ✓ liczba zlikwidowanych barier architektonicznych;
- ✓ ilość stworzonych nowych miejsc pracy, w tym dla osób niepełnosprawnych;
- ✓ liczba inicjatyw skierowanych do osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych.

Jednostka realizująca: Gmina Brzyska– Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS;

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PFRON, PUP, PCPR;

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

4. CEL STRATEGICZNY: Rozwój usług społecznych mających na celu zapobieganie marginalizacji społecznej spowodowanej ubóstwem oraz bezrobociem

I CEL OPERACYJNY: Poprawa warunków socjalno- bytowych oraz aktywizacja społeczna osób i rodzin dotkniętych problemem ubóstwa

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Pomoc finansowa i rzeczowa oraz poradnictwo specjalistyczne dla osób i rodzin znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej;
- Coroczna ocena zasobów pomocy społecznej;
- Organizacja działań mających na celu wspieranie kompetencji mieszkańców w zakresie zaradności, samodzielności oraz gospodarowania posiadanymi zasobami;
- Realizowanie programów służących zaspokajaniu podstawowych potrzeb dzieci z rodzin ubogich (organizowanie i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole, zapewnienie odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne, wypoczynku w czasie ferii letnich i zimowych);
- Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych, osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa oraz formy ich wsparcia,
- ✓ liczba dzieci z osób ubogich, którym zorganizowano wypoczynek w czasie ferii letnich i zimowych;
- ✓ liczba dzieci z rodzin ubogich, które dożywiano w trakcie nauki w szkole.

Jednostka realizująca: Gmina Brzyska– Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy jako organ wykonawczy, GOPS, GKRPA;

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, Ośrodek Zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościoły;

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

II. CEL OPERACYJNY: Wzrost zatrudnienia i mobilności zawodowej oraz eliminowanie negatywnych skutków bezrobocia

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Stałe monitorowanie i podejmowanie działań aktywizujących na rzecz osób bezrobotnych we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy;
- Udostępnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, stażach, organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego;
- Pomoc materialna osobom i rodzinom dotkniętym długotrwałym bezrobociem;
- Organizacja i finansowanie usług wspierających aktywizację zawodową;
- Prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób bezrobotnych i ich rodzin, w oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba bezrobotnych, w tym liczba bezrobotnych kobiet;
- ✓ liczba bezrobotnych długoterminowych;
- ✓ liczba bezrobotnych bez wykształcenia średniego;
- ✓ liczba bezrobotnych poniżej 25 r.ż.;
- ✓ liczba bezrobotnych niepełnosprawnych;
- ✓ liczba programów skierowanych do osób bezrobotnych;
- ✓ liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia;
- ✓ liczba osób bezrobotnych, które skierowano na zajęcia w Centrum Integracji Społecznej;
- ✓ liczba usług wspierających aktywizację zawodową.

Jednostka realizująca: Gmina Brzyska – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS, PUP,

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR,

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

5 CEL STRATEGICZNY: Dalszy rozwój aktywności środowisk lokalnych

I CEL OPERACYJNY: Wzrost aktywizacji i integracji społecznej mieszkańców oraz wzmacnianie roli partycypacji społecznej

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Podejmowanie działań mających na celu pobudzanie aktywności społecznej mieszkańców i włączanie ich w rozwiązywanie lokalnych problemów, m.in. poprzez prowadzenie konsultacji społecznych, kampanii informacyjnych;
- Opracowanie i realizacja rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi;
- Podejmowanie działań mających na celu promowanie wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej wśród mieszkańców, m.in. poprzez organizowanie akcji informacyjnych,

spotkań, zacieśnianie współpracy z placówkami oświatowymi w tym zakresie;

- Integracja rodzin i przeciwdziałanie marginalizacji osób niepełnosprawnych, starszych, ubogich, dotkniętych uzależnieniami i przemocą przez organizowanie imprez i wydarzeń kulturalnych;
- Podejmowanie działań mających na celu zapobieganie zjawisku cyberprzemocy oraz pomoc ofiarom cyberprzemocy;
- Tworzenie sieci podmiotów współpracujących na rzecz środowiska lokalnego, w tym: edukowanie, aktywizowanie i animowanie przedstawicieli instytucji i organizacji, mieszkańców, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych;
- Tworzenie warunków do rozwijania i utrzymywania relacji sąsiedzkich;
- Wspieranie działalności grup młodzieżowych oraz organizacji wolontarystycznych;
- Wzmocnienie i rozwijanie umiejętności pracowników socjalnych działających na rzecz pełniejszej integracji społecznej klientów pomocy społecznej poprzez systematyczne ich doszkalcenie;
- Upowszechnianie informacji o aktualnej ofercie i formach świadczeń pomocowych.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba organizacji pozarządowych, z którymi współpracuje samorząd;
- ✓ liczba wydarzeń społeczno-kulturalnych skierowanych do społeczności lokalnej;
- ✓ liczba działań edukacyjnych na temat zjawiska cyberprzemocy i bezpieczeństwa w sieci;
- ✓ liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat;
- ✓ liczba lokalnych stowarzyszeń, klubów sportowych;
- ✓ liczba zorganizowanych szkoleń dla pracowników służb społecznych;
- ✓ liczba uczestników szkoleń;
- ✓ liczba udostępnionych informacji.

Jednostka realizująca: Gmina Brzyska – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS;

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, placówki oświatowe, Kościół;

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Monitoring i ewaluacja

W celu stworzenia całościowego obrazu realizowanych działań na rzecz poprawy sytuacji w Gminie niezbędne jest tworzenie, przekazywanie i analizowanie corocznie poniższych sprawozdań:

- 1) Oceny zasobów pomocy społecznej;
- 2) Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gminie Brzyska;
- 3) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Brzyska;
- 4) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy dla Gminy Brzyska;
- 5) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Brzyska;
- 6) Sprawozdanie ze współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

W latach obowiązywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych do końca kwietnia każdego roku za rok poprzedzający każda jednostka, która współuczestniczy (jest odpowiedzialna lub jest partnerem) w realizacji celów sporządzi sprawozdania z realizacji wyżej wymienionych programów i projektów (dotyczących problemów społecznych) oraz osiągniętych rezultatów. Sprawozdania przekazywane będą do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzyskach, jako do jednostki koordynującej, który po analizie przygotuje i przedstawi raport z realizacji Strategii Radzie Gminy. Corocznie sporządzany będzie skrócony raport z realizacji Strategii (na podstawie oceny wskaźników realizacji Strategii w ramach poszczególnych działań), a raz na 3 lata sporządzony zostanie raport rozszerzony.

Sprawozdania ze stopnia realizacji poszczególnych programów i projektów służyć będą bieżącemu monitoringowi realizacji Strategii oraz będą pomocne przy przeprowadzaniu ewaluacji Strategii, a także ewentualnej aktualizacji jej celów i kierunków działań.

Wskazane, aby ewaluacja końcowa została przeprowadzona w ostatnim roku realizacji Strategii, a jej wyniki stanowiły podstawę do jej aktualizacji na kolejne lata.

Ewaluacja ilościowa przeprowadzana będzie na podstawie analizy danych liczbowych pochodzących ze sprawozdań podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii. Analiza ta określi poziom realizacji poszczególnych zadań.

Ewaluacja jakościowa polegała będzie na ocenie:

- efektywności wdrażania Strategii (czy nakłady czasowe, ludzkie i finansowe zaangażowane w realizację działań są adekwatne do otrzymanych efektów)
- skuteczności (czy kierunki działań i realizowane w ich ramach zadania w zamierzony sposób prowadzą do osiągnięcia celów? Czy realizowane działania w sposób optymalny realizują cele Strategii)
- trafności - czy realizowane cele i kierunki działań Strategii są odpowiedzią na aktualne potrzeby mieszkańców Gminy?

Analiza jakościowa pozwoli na ocenę skuteczności strategii w zakresie stosowanych form, funkcjonalności opracowanych procedur oraz ilości i jakości posiadanych zasobów, w tym finansowych.

Źródłem danych, które posłużą do ewaluacji mogą być dane statystyczne, sprawozdania z monitoringu, dane z badań społeczności lokalnej i inne.

Źródła finansowania

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, a także brak stałych, długookresowych źródeł finansowania.

Należy założyć, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brzyska na lata 2022- 2027 będą: budżet gminy, dotacje z budżetu państwa oraz środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji.

Każdy podmiot z terenu Gminy będący realizatorem zadań w ramach strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji.

Ramy finansowe realizacji Strategii są jednak uzależnione od możliwości finansowych gminy oraz wielu zmiennych, jak sytuacja społeczna i gospodarcza, kondycja finansów publicznych, zmiany na rynku pracy, zmiany w programie „Rodzina 500 plus”, zmiany w zakresie dostępu do konkretnych świadczeń itp.

Planowane wydatki definiowane będą corocznie w uchwale budżetowej. Jedną z podstaw do ich określenia będzie ocena zasobów pomocy społecznej (art. 16 a ustawy o pomocy społecznej).

Anczewska M., Świtaj P., Roszczyńska J., *Wypalenie zawodowe*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii”, t. 14, z. 2, Warszawa 2005.

Borkowski R. (red.), *Bezpieczeństwo. Teoria i praktyka*, Kraków 2021.

CBOS, *Komunikat z badań: Przemoc i konflikty w domu*, Warszawa, kwiecień 2019.

Griffiths M., *Gambling Addiction on the Internet*, w: Young K. S., Abreu N. de (ed.), *Internet Addiction. A Handbook and Guide to Evaluation and Treatment*, Hoboken: John Wiley and Sons.

Griffiths M., *Gry i hazard. Uzależnienia dzieci w okresie dorastania*, GWP, Gdańsk 2004.

Helios J., Jedlecka W., *Współczesne oblicza przemocy. Zagadnienia wybrane*, Wrocław 2017.

Jaros A., Jaros R., *Czynniki ryzyka i czynniki chroniące związane z zachowaniami problemowymi – przegląd badań przeprowadzonych w Polsce* [w:] *Zapobieganie wykluczeniu z systemu edukacji dzieci i młodzieży nieprzystosowanej społecznie: perspektywa pedagogiczna*, (red.) J. E. Kowalska, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014.

Kirwil L., *Polskie dzieci w Internecie. Zagrożenia i bezpieczeństwo – część 2. Częściowy raport z badań EU Kids Online II*, SWPS, Warszawa 2011.

Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, *Standardy profilaktyki*, Warszawa 2016.

Monograph Commonwealth Department of Health and Aged Care 2000. *Promotion, Prevention and Early Intervention for Mental Health*. Mental Health and Special Programs Branch, Canberra 2000.

Ostaszewski K., Rustecka-Krawczyk A., Wójcik M., *Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z zachowaniami problemowymi warszawskich gimnazjalistów: klasy I-II*, Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie.

Poleszak W. P. (red.), *Oblicza uzależnień: Terapia, jako przywracanie wolności*, Lublin 2003.

Sobierajski P., Szacki J. (red.), *Ani książkę, ani kupiec: obywatel. Idea społeczeństwa obywatelskiego w myśli współczesnej*, Fundacja im. S. Batorego, SIW Znak, Kraków–Warszawa 1997.

Szczepańska M., *Lokalna aktywność obywatelska- czynniki, pułapki, zróżnicowanie. O wzorach zaangażowania charakterystycznych dla wspólnot mieszkaniowych*, Łódź 2018.

Szczepkowski J., *Postawy zdrowotne młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej*, Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń 2011.

Szymańska, J., *Ochrona zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w szkole*, ORE Warszawa 2012.

Tanaś V., Welskop W. (red.), *Massmedia we współczesnym świecie*, Łódź 2019.

World Health Organization, *Mental Health Policy, Plans and Programs*, Geneva 2004.

Źródła internetowe:

[http://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/D5E35E200F187640C1257A29004A756B/\\$file/Infos_126.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/D5E35E200F187640C1257A29004A756B/$file/Infos_126.pdf)

<https://rampa.net.pl/problemy-i-wsparcie-osob-niepelnosprawnych-w-polsce/>

<https://forumpediatrici.pl/artukul/samouszkodzenia-wsrod-dzieci-i-mlodziezy>

http://www.parpa.pl/download/slownik_terminow.pdf

Tabela 1. Pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	18
Tabela 2. Powody przyznawania pomocy społecznej- liczba rodzin.	21
Tabela 3. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych z Gminy Brzyska w PUP w Jaśle.	29
Tabela 4. Jak Pani/Pan ocenia sytuację:	48
Tabela 5. Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców.	49
Tabela 6. Przekonania dotyczące wychowania.	59
Tabela 7. Przekonania dotyczące przemocy.....	62
Tabela 8. Jak poważne/istotne są poniższe problemy w Pana/Pani środowisku lokalnym?	68
Tabela 9. Liczebność badanej grupy- uczniowie.....	74
Tabela 10. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach 4-6.....	88
Tabela 11. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach 7-8.....	89
Tabela 12. Analiza SWOT.	119

Wykres 1. Ekonomiczne grupy wiekowe.....	6
Wykres 2. Świadczenia przyznane przez GOPS w Brzyskach, zadania własne i zdania zlecone- liczba rodzin.....	20
Wykres 3. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Brzyska z powodu ubóstwa w latach 2018-2020.	22
Wykres 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Brzyska z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności w latach 2019-2020.	26
Wykres 5. Czy posiada Pani/Pan pracę?	46
Wykres 6. Z jakich powodów nie posiada Pani/Pan pracy?	46
Wykres 7. Źródłem utrzymania Pani/Pana gospodarstwa domowego jest (proszę zaznaczyć wszystkie stosowne odpowiedzi)	47
Wykres 8. Czy Pani/Pana rodzina korzysta lub korzystała w ciągu ostatniego roku ze świadczeń ośrodka pomocy społecznej?	47
Wykres 9. Jak ocenia Pani/Pan współpracę w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi?	50
Wykres 10. Czy w ciągu ostatniego roku uczestniczył(a) Pani/Pan w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych na terenie Gminy (np. dożynki, uroczystości rocznicowe)?.....	51
Wykres 11. Jaka była tego przyczyna?.....	51
Wykres 12. Czy uważa Pani/Pan, iż większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w Gminie zaspokajana?.....	52
Wykres 13. Proszę wybrać spośród listy grup usług społecznych te, które w Pani/Pana ocenie wymagają większej uwagi (pytanie wielokrotnego wyboru):	52
Wykres 14. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie na terenie gminy?.....	53
Wykres 15. Jak ocenia Pani/Pan wzajemne relacje z najbliższymi sąsiadami?	54
Wykres 16. Czy dostrzega Pan/Pani potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień? ...	56
Wykres 17. Jakie działania w tym zakresie są Pana/Pani zdaniem najbardziej potrzebne?	56
Wykres 18. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub "ze słyszenia") doświadczające przemocy w rodzinie?	60

Wykres 19. Czy wie Pan/Pani gdzie może uzyskać pomoc ofiara przemocy w Pana/Pani rejonie zamieszkania?.....	60
Wykres 20. Czy zmienił się Pana/Pani nastrój, gdy nastąpił czas izolacji społecznej?	63
Wykres 21. Czy zaobserwował Pan/Pani jakieś zmiany w zachowaniu swojego dziecka odkąd wybuchła pandemia?.....	64
Wykres 22. Jak ocenia Pan/Pani sytuację seniorów w Gminie?	65
Wykres 23. Czy oferta działań dla seniorów jest według Pani/Pana wystarczająca?.....	66
Wykres 24. Czy osoby niepełnosprawne na terenie gminy są akceptowane?.....	67
Wykres 25. Czy Pani/Pana zdaniem osoba niepełnosprawna może znaleźć pracę na terenie gminy?..	67
Wykres 26. Jakie wsparcie w Pani /Pana opinii jest najbardziej potrzebne dla mieszkańców gminy?.	69
Wykres 27. Czy według Pana/Pani pomoc społeczna pomaga w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych?	70
Wykres 28. Czy odczuwa Pani/Pan wypalenie zawodowe?.....	71
Wykres 29. Władze gminy są dobrze poinformowane o potrzebach pomocy społecznej	71
Wykres 30. Czy władze gminy Pani/Pana zdaniem wychodzą na przeciw zgłaszanym przez OPS potrzebom?	72
Wykres 31. Czy uważa Pani/Pan, iż większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w Gminie zaspokajana?.....	72
Wykres 32. Czy dostrzega Pan/Pani potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień? ...	73
Wykres 33. Jakie działania w tym zakresie są Pana/Pani zdaniem najbardziej potrzebne?	73
Wykres 34. Jak czujesz się w swojej klasie?.....	75
Wykres 35. Czy byłeś kiedyś na wagarach?	76
Wykres 36. Powody wagarowania.	77
Wykres 37. Czy kiedykolwiek próbowałeś alkoholu?	78
Wykres 38. Okoliczności inicjacji alkoholowej.	78
Wykres 39. Jak często pijesz alkohol?	79
Wykres 40. Rodzaj spożywanego alkoholu.....	79
Wykres 41. Czy łatwo jest kupić alkohol, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?	80
Wykres 42. Czy kiedykolwiek próbowałeś papierosa?	81

Wykres 43. Okoliczności inicjacji nikotynowej.....	81
Wykres 44. Czy obecnie palisz papierosy?	82
Wykres 45. Czy łatwo jest kupić papierosy, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?.....	82
Wykres 46. Czy kiedykolwiek próbowałeś narkotyków lub dopalaczy?	83
Wykres 47. Rodzaj przyjmowanych substancji (pytanie wielokrotnego wyboru).	84
Wykres 48. Jak często przyjmujesz narkotyki lub dopalacze?.....	85
Wykres 49. Czy łatwo jest kupić narkotyki w Twoim środowisku?	86
Wykres 50. Czy znasz instytucje, które pomagają osobom uzależnionym?	90
Wykres 51. Rodzaj doświadczanej przemocy w szkole ze strony rówieśników (pytanie wielokrotnego wyboru).	91
Wykres 52. Jak często doświadczasz którejkolwiek z form przemocy w szkole ze strony innych uczniów?.....	92
Wykres 53. Czy zaobserwowałeś/łaś w swoim otoczeniu zachowania autoagresywne (np. "cięcie się", samookaleczanie)?.....	92
Wykres 54. Częstotliwość korzystania z komputera.	94
Wykres 55. Na co poświęcasz najwięcej czasu korzystając z komputera (pytanie wielokrotnego wyboru)?.....	94
Wykres 56. Jakbyś się czuł/a, gdybyś przez cały tydzień nie byłoby dostępu do Internetu?	95
Wykres 57. Styczność z cyberprzemocą: SP 4-6.	96
Wykres 58. Styczność z cyberprzemocą: SP 7-8.	97
Wykres 59. Czy kiedykolwiek grałeś na automatach (takich, gdzie wygraną są pieniądze)?.....	98
Wykres 60. Czy kiedykolwiek grałeś w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker)?.....	99
Wykres 61. Ile czasu dziennie przeznaczasz na oglądanie telewizji?	100
Wykres 62. Rodzaje najczęściej oglądanych programów.	101
Wykres 63. Ile czasu dziennie korzystasz z telefonu?.....	102
Wykres 64. Na czym spędzasz najwięcej czasu korzystając z telefonu?	102
Wykres 65. Czy Twoi rodzice wiedzą, co robisz w wolnym czasie?.....	103
Wykres 66. Z kim najczęściej spędzasz czas wolny?.....	104

Wykres 67. Czy uważasz, że w Twojej okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania wolnego czasu? Jeśli nie to, co mogłoby być lepiej?.....	105
Wykres 68. Jakie jest Twoje samopoczucie w porównaniu z okresem sprzed pandemii?	106
Wykres 69. Odczuwanie smutku i przygnębienia.	107
Wykres 70. Czy jesteś zadowolony z siebie?	108
Wykres 71. Moje relacje z rówieśnikami przed pandemią oceniam, jako... ..	108
Wykres 72. Z iloma rówieśnikami kontaktujesz się w sprawach pozaszkolnych w ciągu tygodnia? .	109
Wykres 73. Jakie masz odczucia związane z edukacją zdalną?	110
Wykres 74. Czy dostrzegasz potrzebę wsparcia (np. rozmowa z psychologiem, warsztaty z terapeutą, warsztaty profilaktyczne)?	111
Wykres 75. Jakie wsparcie byłoby Ci najbardziej potrzebne (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)?	111